

ΜΙΧΑΗΛ ΠΙΤΣΟΥΝΗ
ΔΗΜΩΛΟΥ ΚΑΙ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΠΙΝΔΟΥ

ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΔΡΑΜΑ

(Είς τὸ τέλος ὀμιλαὶ καὶ κωμικὰ σκέτς)

1955

Τύποις Βιβλιοχαρτοπωλείου «ΑΘΗΝΑ» Τρίπολις Τηλ 4-41

ΜΙΧΑΗΛ ΠΙΤΣΟΥΝΗ
ΔΗΜΩΛΟΥ ΚΑΙ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

**Η ΦΩΝΗ
ΤΗΣ ΠΙΝΔΟΥ**

ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΔΡΑΜΑ

(Εἰς τὸ τέλος ὀμιλῖαι καὶ κωμικὰ σκέτς)

1955

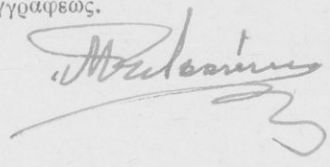
Τόπος Βιβλιοχαρτοπωλείον «ΑΘΗΝΑ» Τρίπολις Τηλ 4-41

19044

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΑΝΑΧΙΤ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Τὰ γνήσια αντίτυπα φέρουν τὴν ιδιόχειρον ὑπο-
γραφήν τοῦ συγγραφέως.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΑΝΑΧΙΤ ΜΟΝΟΧΡΟΣ

(Ἡμερολόγιον ἑκδοθέν ἐκ τῆς ἐπιτροπῆς)

1955

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΩΝ

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΣΥΝΑΔΕΛΦΟΥΣ

Βλέπω ένα συνάδελφο ν' ανοίγει τὸ βιβλίον μου καλὴ ὥρα ὅπως τώρα. Αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην νὰ τοῦ εἰπῶ δυὸ λόγια. Δὲν θέλω, βέβαια, νὰ τὸν διδάξω γιὰ τὴν παιδαγωγικὴ σημασίαν τοῦ σχολ. θεάτρου, γιατί ἴσως νὰ ξέσῃ γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα καὶ ἀπὸ μὲνα περισσότερα. Τὸν κοιτάζω στὰ μάτια γιὰ νὰ μαντεύσω τίς ἐντυπώσεις του· αἰσθάνομαι τὴν ἐξάρτησιν ποὺ κάθε συγγραφεὺς αἰσθάνεται ἀπὸ τὸν συνδρομητὴν του· θέλω νὰ τὸν εὐχαριστήσω.

Κύριε συνάδελφε, τὸ δράμα τὸ βρίσκετε μεγάλο γιὰ μικρὰ παιδιὰ; Λίγη ὑπομονὴ καὶ θὰ κατορθώσατε νὰ ἐπιτύχετε. "Ἄν ἔχετε λίγα παιδιὰ περιορισθῆτε στὰ σκέτες. Σᾶς ἀρέσουν οἱ ὁμιλίαι μου; Αὐτὰ τὰ ἐρωτήματα ὑποβάλλω. Ὁ συνάδελφος δὲν ἀπαντᾷ. Ἴσως νὰ μοῦ ἀπαντήσῃ μὲ κρίσεις ἢ καὶ ἐπικρίσεις μετὰ τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ βιβλίου μου.

Περὶ τὸν νὰ τονίσω, ὅτι ἡ ἐπιτυχία του στὴ σκηνὴ θὰ ἐξαρτηθῆ κατὰ πολὺ ἀπὸ τὸ παίξιμον τῶν ἠθοποιῶν. Γιὰ νὰ πετύχουν ἀρκεῖ νὰ ζήσουν τὴν ὑπόθεσιν τὰ παιδιὰ. Γι' αὐτὸ προτείνω :

Διάβασέ το καλὰ, ζήσε το σὺ πρῶτα, διδάσκαλε, καὶ κατόπιν ἀπάγγειλέ το στὰ παιδιὰ ἔτσι, ὥστε νὰ τὰ συγκινήσῃς· κατόπιν μοίρασε τοὺς ρόλους.

Ὁ Συγγραφεὺς

ΣΗΜ.—"Ἐνα μέρος ἀπὸ κάθε βιβλίον μου τ' ὀφείλω στὴν γυναίκα μου, ὅχι γιατί σὺν διανοούμενη μὲ συμβουλεύει ἀλλὰ γιατί μοῦ μαζεύει μὲ τὸν τρόπον της καὶ τὴν συμπεριφορὰν της τὸν νοῦν μου στὴν ταπεινὴ νοικοκυρεμένη δουλειά. Τὴν εὐχαριστῶ γι' αὐτὸ καὶ τὴν παρακαλῶ νὰ δεχθῆ τὸ βιβλίον μου σὺν δῶρον στὴν ἀγάπῃ της.

Πρόσωπα τοῦ δράματος « Ἡ Φωνὴ τῆς Πίνδου »

- 1) ΔΗΜΗΤΡΑΚΗΣ.
- 2) ΓΙΩΡΓΑΙΝΑ (μητέρα τοῦ Δημητράκη).
- 3) ΝΙΚΟΣ (φίλος τοῦ Δημητράκη).
- 4) ΜΑΡΙΓΟΥΛΑ (ἀδελφὴ τοῦ Δημητράκη 6 ἐτῶν).
- 5) ΔΑΣΚΑΛΟΣ (πατέρας τοῦ Ἡλίου).
- 6) ΦΑΝΗ (γειτόνισσα τῆς Γιώργαινας).
- 7) ΜΑΘΗΤΗΣ (Διὰ τὴν ἀπαγγεῖλη τὸ εἰσαγωγικὸ ποιῆμα τῆς Β. ᾠδῆς).
- 8) ΗΛΙΑΣ (Γιὸς τοῦ Δασκάλου).
- 9) ΓΙΑΝΝΗΣ.
- 10) Α΄ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ.
- 11) Β΄ »
- 12) Γ΄ »
- 13) Α΄ ΙΤΑΛΟΣ.
- 14) Β΄ »
- 15) Γ΄ »
- 16) ΜΑΡΙΚΑ (γειτόνισσα τῆς Γιώργαινας).
- 17) ΕΛΕΝΗ (κόρη τῆς Μαρίκας).
- 18) ΠΑΙΔΑΚΙΑ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ.
- 19) ΓΙΑΤΡΟΣ.
- 20) ΚΑΤΣΙΚΑ (πάντοτε πίσω ἀπὸ τὴ σκηνὴ βελάζει).
- 21) ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΠΩΛΗΣ (πίσω ἀπὸ τὴ σκηνή).

Πράξις 1η

(Ἡ σκηνὴ παρουσιάζει ἕνα φτωχικὸ ἀγροτικὸ δωμάτιο μὲ τὴν καπνισμένη γωνιὰ στὴν ἄκρη. Μιά τάβλα στὸ τοῖχο, ὅπου βάζουν τὸ ψωμί. Ἐνα τραπέζι στὴν ἄκρη τοῦ δωματίου καὶ τέσσαρες κιαρέζιες. Δύο εἴσοδοι: Ἡ μία δεξιὰ καὶ ἡ ἄλλη ἀριστερά. Στὸ τοῖχο κρέμεται θήκη μὲ τσατσάρες. Μποροῦν νὰ προστεθοῦν εἰκόνες στὸν τοῖχο μὲ πλοῖα ἢ βάρκες, καΐκια, τράτες κλπ, πὺν νὰ προδίδουν, ὅτι τὸ χωριὸ εἶναι παράλιο.)

ΣΚΗΝΗ Α'

(Ὁ Δημητράκης καθισμένος ἀπαγγέλλει μὲ στοχαστικὸ ὕφος).

ΔΗΜΗΤΡ. Πόσες φορὲς σὰν σήμερα γυρίζει πίσω ἡ μνήμη!

Πόσες φορὲς ἡ σκέψη μου πάει σ' ἐκείνη τὴ σπηλιά,
ὅπου κρυμμένοι τεριμέναμε ὁ βομβαρδισμὸς νὰ γίγη
καὶ ὕστερα νὰ ὀρμήσωμε μὲ τὴν λόγχη μας μπροστά!

Πόσες φορὲς γονάτισα μὲ μάτια δακρυσμένα
καὶ τὸν θεὸ φχαρίστησα μὲ ὅλη του τὴν ψυχὴ,
πὺν ἄντεξα καὶ ἔζησα στὰ βουνὰ τὰ χιονισμένα
τῆς Πίνδου τῆς ἀπέραντης πὺν θὰ μείνη ἱστορικὴ!

Πρὶν σκεφθοῦμε ὅμως τὰ ἀλβανικὰ βουνὰ
ἄς δεῖξωμε πρῶτ' ἀπ' ὅλα τὸ φτωχικὸ μας σπίτι,
ἐκεῖ πὺν ζοῦσα μὲ τὴ μάννα μου τόσο στοργικὰ
ὀλημερίς δουλεύοντας μὲ ὄρεξη καὶ πίστη.

Ὁ πατέρας μου ταξείδευε στὴ θάλασσα τὴ γαλανὴ
καὶ μὲ καράβια γύριζε σὲ χῶρες μακρυνὲς
κι' ἔμεινε πίσω μόνη τῆς ἡ μητέρα ἡ καλὴ
μαζὶ κι' ἡ ἀδελφοῦλα μου μὲ τίς μποῦκλες τίς σγουρὲς.

Σὰν σήμερα μεσάνυχτα προτοῦ νὰ ξημερώση
κοιμώμουνα καὶ ἔβλεπα βουνοπλαγιὰ ψηλὴ
π' ἀνέβαιναν οἱ ἔλληνες: Ὀρμὴ καὶ τόλμη πόση!
Καὶ ἡ δόξα τοὺς στεφάνωνε μὲ μαγεῖα περισσὴ.

Σὲ λίγο νὰ!.. οἱ Ἕλληνες κ' ἰτέβαιναν σκυφοὶ
σκυφοί, βουβοί, ρακένδυτοι μὲ πικραμένο στόμα,
μὲ μιὰ ταμπέλα ποῦγραφε τὴ λέξη «Κατοχή»
καὶ μάτια ποῦ ἐδάκρυζαν κ' ἐκοίταζαν στὸ χῶμα.
Ἐξύπνησα κ' ἀγνάντεψα μέσα στὸ σκοτάδι
τὴ μάννα μου ποῦ ἔρριχνε στὸ καντῆλι λίγο λάδι,
τὴ μάννα μου ποῦ ψέλιζε κάτι στὴν εἰκόνα
γιὰ μένα κάτι ἔλεγε καὶ γιὰ τὸν πατέρα μου ἀκόμα.
Καὶ τότε ἐγὼ ἐσκέφθηκα πόσο πολυπικραμένη
ἦταν ἡ ἄμοιρη ἡ μάννα μου ἡ μικροπαντρεμένη
τὴν χτώχεια μας τ' ἀνάγκασε τὸν πατέρα γιὰ νὰ μπῆ
σ' ἓνα καράβι γιὰ ὑπάλληλος νὰ βγάξῃ τὸ ψωμί. (Λίγη σιωπή).
Ἐφώτισε, ξημέρωσε, ἡ ἡμέρα τοῦ θεοῦ
κ' ἀκούσαμε καὶ κτύπαγε ἡ καμπάνα τοῦ χωριοῦ.
(Κτυποῦν καμπάνες, ἀκούγονται ζητωκραυγές. Ἀκούγεται μιὰ
φωνή: «Πόλεμος μὲ τὴν Ἰταλία». Μερικοὶ τραγουδοῦν ἐθνικὰ
τραγούδια ἢ στρατιωτικὰ ἐμβατήρια, ἐνῶ ἀκούονται οἱ ζητω-
κραυγές: Ζήτω ὁ στρατός' ζήτω ὁ Βασιλεὺς κλπ.)

ΔΗΜ. (Σηκώνεται, συνεχίζει σαστισμένος.) Πόλεμος μὲ
τὴν Ἰταλία! Μᾶς κτυπάει ἔτσι, ἀπότομα, δολοφονικά,
μπαμπέσικα! Χωρὶς νὸ μᾶς εἰδοποιήσῃ! Ἡ Ἑλλάδα θὰ πο-
λεμήσῃ τὴν Ἰταλία! Ἐμεῖς εἴμαστε λίγοι οἱ Ἕλληνες! Ἐνας
μὲ πέντε ἰταλοὺς! Τί θὰ γίνωμει! Θὰ πολεμήσωμει βέβαια,
ὅπως ὁ Μιλτιάδης στὸν Μαραθῶνα καὶ ὁ Λεωνίδας στὴς
Θερμοπύλες μὲ πολὺ περισσότερους ἐχθροὺς. (Φωναχτά:)
Σπάρτιάτες ξαναβγῆτε! κινδυνεύουμε ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους!!
(σιωπή). (Κτυποῦν οἱ καμπάνες).

Κτυποῦν οἱ καμπάνες ἀνήσυχια, θαρραλέα, γιὰ νὰ ξεση-
κωθῆ ὁ κόσμος τῆς πατρίδος μας..... Μὰ τί ὥρα εἶναι;
(Κοιτάζει τὸ ὥρολόγι του.) 8 ἡ ὥρα. (σιγὰ καὶ κατανυκτικά:)
28 Ὀκτωβρίου 1940. Θὰ γίνῃ αὐτὴ ἡ ἡμέρα στὴν ἱστορία
μας σταθμὸς.

Σ Κ Η Ν Η Β

(Ὁ Δημητράκης καὶ ἡ μητέρα του ἡ Γιώργαινα.)

ΓΙΩΡΓ. (Μπαίνει) Ποῦ εἶσουν, παιδί μου καὶ σὲ ἐγύρευα ποῦ ἦσουνα καὶ λαχταροῦσα; Δὲν ἀκοῦς τὸν μεγάλο θόρυβο, τὸν σαματᾶ τὸν μεγάλο; Δὲν ἀκοῦς τί γίνεται στὴν πλατεία τοῦ χωριοῦ ποῦ μαζεύτηκε τόσος κόσμος;

ΔΗΜΗΤΡ. Ἄκουσα, μάννα, ἠσύχασε. Πόλεμο μὲ τὴν Ἰταλία ἔχομε. Μὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ εἶσαι τόσο ἀνήσυχη καὶ τόσο παραγμένη;

ΓΙΩΡΓ. Νὰ μὴν ἀνησυχῶ μοῦ λές; Θὰ σὲ καλέσουν, ἀγόρι μου, στρατιώτη γιὰ νὰ πᾶς. Νὰ φύγης σὺ, τὸ στήριγμά μου, τὸ καμάρι μου, ἡ παρηγοριά μου, καὶ ὁ πατέρας σου λείπει! Τί θὰ κάνω ἐγὼ μόνη, μοναχή;

ΔΗΜΗΤΡ. Ἡσύχασε μαννούλα μου, καὶ δὲν εἶσαι μοναχή. Ἐχεις τὴν Μαριγούλα μας· δὲν θὰ μείνης μόνη.

ΓΙΩΡΓ. Ναί, τὴν Μαριγούλα μας! Ποιὸς λέγει ὄχι; Ἄλλὰ σὺ εἶσαι ἄλλο. Σὺ εἶσαι ἀγόρι. Δίνεις στὸ φτωχικὸ μας τιμὴ καὶ δύναμη καὶ κάνεις τὴν ἀπουσία τοῦ πατέρα σου πολὺ πιὸ ὑποφερτὴ.

ΕΦΗΜ)ΛΗΣ. (Ἀκούεται ἀπ' ἔξω.) Ἐφημερίδες! Ἐφημερίδες! Γενικὴ ἐπιστράτευση! Ἐφημερίδες! (Αὐτὰ ἀπαναλαμβάνει πολλές φορὲς ἀλλὰ διαρκῶς σβύνει ἢ φωνὴ στὸ βάθος).

ΓΙΩΡΓ. (Μὲ πόνο) Παιδί μου! Γενικὴ ἐπιστράτευση (Πέφτει σὰν παράλυτη σὲ μιὰ καρέκλα).

Σ Κ Η Ν Η Γ'

(Δημητράκης, Γιώργαινα, Νίκος φίλος τοῦ Δημητράκη).

ΝΙΚΟΣ. (Μπαίνει ἐνθουσιασμένος ἀπὸ τὴν δεξιὰ εἴσοδο). Τᾶμαθες Δημητράκη; Αὔριο δρόμο γιὰ τὸ μέτωπο. Ἀπόψε θὰ παρουσιαστοῦμε στὴν Πόλη. Νὰ ἐτοιμαστοῦμε! (Στὴν Γιώργαινα:) Κυρὰ Γιώργαινα νὰ μὴν ἀνησυχῆς καθόλου! Θᾶμαστε στὴν ἴδια μονάδα μὲ τὸν Δημητράκη! Ὁχ! Θεέ μου! Κάτω στὴν πλατεία, τί ἐνθουσιασμός! Ζήτω ὁ στρατός, φωνάζουν. Τί γίνεται! Πετᾶνε τὰ καπέλλα τους στὸν ἄερα! Τοῦ Προέδρου τὸ καπέλλο κόλλησε στὰ κλαδιά τῆς μουριάς τῆς κυρὰ Θανάσως! (Τρίβει τὰ χέρια του.) Βρὲ

τί ἔχει νὰ γίνη! Κυρά Γιώργαινα! Σὺ θὰ πᾶς στὴν ἐκκλησία; [Κτύπησε τὴν κομπάνα ὁ παπᾶς. Τρέχει ὄλος ὁ κόσμος. Θὰ γίνη παράκληση, λένε, δοξολογία, δέηση—πῶς τὰ λένε—Πάντως μαζεύεται πολὺς κόσμος.

ΔΗΜΗΤΡ. Πότε θὰ φύγωμε, Νίκο;

ΝΙΚΟΣ. (Κουνώντας τὰ χέρια του βιαστικά). Τοιμάσου! Τοιμάσου! Πάρε καὶ λίγο ψωμάκι, γιατί ποῦ ξέρεις ἂν φτάσωμε ἀπόψε στὸ κέντρο. Ἄλλωστε ἔχουμε καὶ δρόμο γιὰ νὰ κάνουμε. Αὐτοκίνητα δὲν ὑπάρχουν. Ἐπιτάχτηκαν καὶ φεύγουν γιὰ τὸ μέτωπο! Θὰ πάμε πεζοπορία μέχρι τὸ τραῖνο!

ΓΙΩΡΓ. (Ἐνῶ σκουπίζει τὰ δάκρυα της.) Μὰ εἶναι μακρὰ! Θὰ κουρασθῆτε μέχρι τὸ τραῖνο!

ΝΙΚΟΣ. Ἄ! μπά! Τὰ πόδια μας ἔχουν κάνει φτερά, κυρά Γιώργαινα! Πῶς νάτανε νὰ πετούσαμε μέχρι τὰ ἀλβανικά βουνά. Θᾶχουμε, ἄλλωστε παρέα. Ὁ Ἥλιος τοῦ δάσκαλου εἶναι ἔτοιμος κι' ὄλας. Θὰ ἔχη ἴσως φύγει μὲ ἄλλους. Δὲν κρατιόταν.

ΔΗΜΗΤΡ. Λοιπὸν σύμφωνοι! Νὰ ἐτοιμαστοῦμε τὸ γρηγορώτερο. Σὲ μισὴ ὥρα θὰ φύγουμε μαζί. Πάρε ὅ,τι ἔχεις νὰ πάρης καὶ πέρασε ἀπὸ δῶ νὰ μὲ φωνάξῃς.

ΓΙΩΡΓ. (Πρὸς τὸ Νίκο). Λέγε, Νίκο μου, στὴν μητέρα σου νὰ περάσῃ ἀπὸ δῶ, νὰ κάνουμε λίγο παρέα.

ΝΙΚΟΣ. Ναί, κυρά Γιώργαινα. Θὰ τῆς τὸ πῶ. Ἐγὼ θὰ πηγαίνω τώρα κι' ὅπως εἶπαμε.

ΔΗΜΗΤΡ. Ναί, Νίκο. Σὺ μητέρα, τοίμασε τὰ χρειαζούμενα. (Ὁ Νίκος φεύγει ἀπὸ τὴν δεξιὰ εἴσοδο καὶ ἡ Γιώργαινα ἀπὸ τὴν ἀριστερή).

ΣΚΗΝΗ Δ'

(Ὁ Δημητράκης μόνος στὴ σκηνή.)

ΔΗΜΗΤΡ. (Μονολογεῖ). Δὲν θὰ μὲ πείραζε, ἂν ὁ πατέ-

ρας μου ήταν έδω. 'Αλλά... τώρα σάν φύγω! τί θά γίνη ή μητέρα μου! 'Εγώ έδούλευα στην παραλία, στην τράτα και έβγαζα ένα κομμάτι ψωμί. 'Ερχόταν κάπως γύρω τὸ σπιτικό μας και ή μάννα μου έπαψε νά ξενοπλαίνη, γιατί τῆς τὸ ἀπαγόρευσε ὁ γιατρός. Τώρα ὁμως; 'Ο πατέρας μου ἀποκλείσθηκε ἀπὸ τὸν πόλεμο! Σέ χῶρες ἀπόμακρες ἴσως νά ταξιδεύη. Ἴσως και νά ἔχη κάπου ἀράξει. Κανείς δὲν ξέρει ποῦ βρίσκεται. 'Ολα ὁμως γιὰ τὴν πατρίδα τώρα! Ποιὸς λέγει ὄχι; 'Αλλά και τὸ σπίτι και ή φτώχεια και ή ἀρρώστια! 'Η Μαριγούλα μας ποῦ πονούσανε τὰ ποδαράκια της κάθε βράδυ ἀπὸ τὰ ξένα θελήματα! Ποιὸς λέγει ὄχι;

ΣΚΗΝΗ Ε'

(Δημητράκης, Γιώργαινα)

ΓΙΩΡΓ. (Μπαίνει κρατώντας ένα σακκουλάκι.) Πάρε το αὐτό, παιδί μου, μαζί σου. Σούβαλα λίγο ψωμί. 'Ετελείωσε. Δὲν ἔχομε ἄλλο.

ΔΗΜΗΤΡ. (Τὸ παίρνει και βάζει τὸ χέρι του μέσα.) Μά τί; τί ἔχεις βάλει ἐδῶ; Μοῦβαλες και τὸ τυρί; Κράτησέ το σύ. Δὲν τὸ παίρνω. Νά και μερικά χρήματα. (Τῆς δίνει χρήματα.) Μοῦ τᾶδωσε τ' ἀφαντικό ἐχθές τὸ βράδυ.

ΓΙΩΡΓ. (Παίρνει τὰ χρήματα και λέγει με συγκίνηση) Μὴ σκέπτεσαι ἐμένα, παιδί μου, τώρα. 'Αρκετὰ τόσο καιρὸ ἐφρόντιζες γιὰ μένα. Σκέψου πρῶτ' ἀπ' ὄλα τὸν ἑαυτὸν σου. Νά τρῶς καλά. Και νά φυλάγεσαι. Μὴν εἶσαι και πολὺ ἀψύς. Πέτρες και χαντάκια ὑπάρχουν γιὰ νά κρύψης τὸ κεφάλι σου. Πρόσεχε, παιδάκι μου, τὸ βόλι ἂν σέ βρῆ, θάρθη νά περάση κι' ἀπὸ τὴν καρδιά μου. Μὴν βγάλῃς καμμιὰ περιεργη ἀπόφαση νά διώξης μόνος σου τοὺς Ἰταλοὺς.

ΔΗΜΗΤΡ. Τί εἶναι αὐτὰ ποῦ μοῦ λές, μητέρα; Τὸ φόβον θέλεις και τὴν δειλία νά μοῦ βάλῃς στην καρδιά; Οἱ σπαρτιάτισσες ἔδιναν σέ τέτοιες στιγμές τὴν ἀσπίδα στοὺς βλαστούς των, κι' ἔλεγαν «ἦ τὰν ἦ ἐπὶ τὰς». Μπέμπης εἶμαι;

"Εχομεν ανάγκη από τόλμη και χαρά, από ένθουσιασμό και ψυχικό μεγαλειό και συ μητέρα, τί είναι αυτά που λές; Για την πατρίδα μας πρέπει να πολεμήσωμε και να θυσιασθοῦμε ακόμα.

"Αν ὅλοι κοιτᾶμε να κρυφτοῦμε, τότε τί θά γίνη;

ΓΙΩΡΓ. Ναι, ἀγόρι μου. Σύμφωναι. Ἄλλά... καρδιά είναι κι' αὐτή που ἔχομε. Δειλιάζει μπρὸς στὸν κίνδυνο. Ναι, πρέπει να νικήσωμε, Δημητράκη μου, ἀλλὰ και να χαροῦμε και τὴ νίκη μας. Μιά νίκη χωρὶς τοὺς δικούς μας εἶναι σκλαβιά με δόξα ἐλευθερίας.

ΔΗΜΗΤΡ. Μητέρα, μιὰ ζωὴ εἶναι αὐτή. "Αν εἶναι να ζῆς δειλὸς και ντροπιασμένος καλύτερα να μὴ ζῆς. Ἀλήθεια; Στὶς κότες ἔρριξες νερό; Ἡ γίδα μήπως πεινάει; Τῆς ἔφερα χόρτο δροσερό χθὲς βράδυ που μάζεψα τ' ἀπόγευμα στὸ πέρα τὸ ποτάμι.

Νὰ τὴν προσέχης τὴν γίδα, μάννα μου, γιατί σοῦ χρειάζεται να πίνης λίγο γάλα· να πίνη και ἡ Μαριγούλα μας, να δυναμώση λίγο.

ΓΙΩΡΓ. (Λίγο φωναχτὰ) Μαριγούλα! Ξύπνησες, κορίτσι μου;

ΜΑΡΙΓ. (*Από τὸ βάθος) Ἔρχομαι, μαμά.

ΓΙΩΡΓ. Φέρε τ' αὐγὰ που ἔχω στό τραπέζι. (Στὸ Δημητράκη). Μὴ γνοιιάζεσαι, καμάρι μου, για τὰ ζῶα τοῦ σπιτιοῦ.

"Ὅλα εἶναι τακτοποιημένα.

Σ Κ Η Ν Η Σ Τ'

(Γιώργαινα, Δημητράκης, Μαριγούλα, Νίκος)

(Ὁ Νίκος μπαίνει μ' ἕνα ραβδί στὸν ὄμο, ὅπου ἔχει κρεμάσει ἕνα σακκουλάκι, ἐνῶ ἀπὸ τὴν ἀπέναντι πόρτα τὴν ἀριστερὴ μπαίνει ἡ Μαριγούλα με δύο αὐγὰ στά χέρια της. Εἶναι ἀχτένιστη).

ΝΙΚΟΣ (*Ἐνθουσιασμένα) ὦρε! Τί γίνεται στὸν κόσμος!

(Με πειστικό ύφος). Νά δῆς, βρέ Δημητράκη, πὼς θὰ νικήσουμε. Δὲν θυμᾶσαι τὴν παλιὰ ἐποχὴ τοὺς πέρσες; Δὲν θυμᾶσαι τὴ μάχη τοῦ Μαραθῶνα; Τοὺς διαλύσαμε τοὺς πέρσες ἄν καὶ εἶχαν πολλὰς καὶ φοβερὰς δυνάμεις.

ΓΙΩΡΓ. (Γαίρνει τ' αὐτὰ ἀπὸ τὴν Μαριγούλα καὶ τὰ βάζει στὶς τσέπες τοῦ Δημητράκη). Στὸ δρόμο μπορεῖ νὰ σᾶς χρειασθοῦν, παιδιὰ μου. Καθίστε λίγο νὰ σᾶς καμαρώσουμε, πάρτε καρέκλες. (Ἡ ἴδια κάθεται ἔχοντας τὴ Μαριγούλα μπροστά της. Τὰ παιδιὰ παίρνουν καθίσματα καὶ κάθονται).

ΔΗΜΗΤΡ. Θὰ νικήσουμε καὶ τώρα, Νίκο. Οἱ Ἴταλοι νομίζουν, ὅτι εἶναι εὐκόλη ἡ νίκη τους στὴν Ἑλλάδα, ἐπεὶ δὴ πρό ἔτων νίκησαν εὐκόλα τοὺς ἄοπλους ἀβησσυνοὺς. Μόλις θὰ κτυπηθοῦν ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες θὰ χάσουν τὸ ἠθικὸ τους, γιατί εἶναι ἀπροετοίμαστοι ψυχικὰ.

ΝΙΚΟΣ. Δίκιο ἔχεις. Θὰ τὴν πάθουν οἱ Ἴταλοι. Τὸ τι γίνεται στὴν πλατεῖα δὲν λέγεται. Ἀνέβηκε ὁ δάσκαλος καὶ μίλησε. Γλέντι σᾶς λέω! Βρέ τι εἴμαστε ἔμεῖς οἱ Ἕλληνες! Σὰν νὰ πᾶμε ὅλοι σὲ πανηγύρι.

ΔΗΜΗΤΡ. Ἔμαθες τι ἀκριβῶς συνέβη; Πῶς ἄρχισε αὐτὴ ἡ ὑπόθεση τῆς ἐπιθέσεως; Ἄκουσες τίποτε ἀπὸ τὸ ράδιο;

ΝΙΚΟΣ. Ἄκουτε οἱ φίλοι μας οἱ Ἴταλοι τί ἔκαναν:

Προχθὲς τὸ βράδυ—Τὸ βράδυ ποῦρθαμε ἐδῶ καὶ σὲ χαιρετίσαμε στὴ γιορτὴ σου, στὶς 26 δηλαδή, ὁ Γκράτσι ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ἰταλίας ἔκανε μιὰ μεγάλη δεξίωση στοὺς Ἕλληνες ἐπισήμους, σὰν νὰ ἤθελε νὰ μᾶς καλοπιᾶσῃ. Σήμερα τὸ πρωῖ, στὶς τρεῖς τὴ νύκτα πῆγε στὴν Κηφισιά καὶ βρῆκε τὸ σπίτι τοῦ Μεταξᾶ. Τὸν ἐξύπνησε νύχτα - νύχτα. Ὁ Μεταξᾶς μπῆκε σὲ νόημα καὶ διέταξε τὴν ὑπηρεσία του νὰ τηλεφωνήσῃ σὲ ὅλα τὰ σπίτια τῶν ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν καὶ τῶν ὑπουργῶν καὶ νὰ τοὺς ξυπνήσῃ.

ΜΑΡΙΓΟΥΛΑ. Μαμά, θὰ φύγῃ ὁ Δημητράκης μας καὶ πότε θὰ ξαναγυρίσῃ;

ΓΙΩΡΓ. Σὲ λίγες μέρες, παιδί μου, θὰ γυρίσῃ. Φέρε μου τώρα τὴ τσατσάρα νὰ σὲ κτενίσω. (Ἡ μικρὴ φέρνει τὴν τσατσάρα καὶ ἡ μητέρα τῆς τὴν κτενίζει.) Ἐξακολουθήστε, παιδιά μου, νὰ μαθαίνωμε κι' ἑμεῖς.

ΔΗΜΗΤΡ. Πρὶν ἀκούσῃ τὸν Ἰταλὸ πρεσβευτὴ ὁ Μεταξᾶς τηλεφώνησε ;

ΝΙΚΟΣ. Βεβαίως· τὸ κατάλαβε ἀμέσως. Τὴ νόημα θὰ εἶχε μὲς τετοια νυκτερινὴ ἐπίσκεψη ; Τὴ παίζομε, ρὲ Δημητράκη ; Ποιὸς μᾶς βούλιαξε τὴν Ἑλλη ; Τέτοιο θράσος μόνον οἱ Ἰταλοὶ τὸ ἔχουν. Ἀπὸ καιρὸ ξύνουν τὰ νύχια τοὺς γιὰ πόλεμο. Λοιπόν, ὁ Γκράτσι ἔδωσε τότε τὸ τηλεσίγραφο στὸ Μεταξᾶ.

ΔΗΜΗΤΡ. Τὴ ζητοῦσε ἀκριβῶς τὸ τηλεσίγραφο ;

ΝΙΚΟΣ. Πάνω κάτω αὐτὰ ἔλεγε : Στὶς 6 τὸ πρωῖ οἱ Ἰταλοὶ θὰ ἐπιτεθοῦν. Νὰ μὴν τοὺς ἐμποδίσωμε, γιὰτὴ θέλουν οἱ ἄνθρωποι νὰ περάσουν στὴν Ἑλλάδα. Θέλουν δηθεν μόνον κάτι μικροπράγματα, μερικὰ στρατηγικὰ σημεῖα νὰ καταλάβουν.

ΜΑΡΙΓ. Μαμά, θὰ μοῦ φέρῃ μιὰ κούκλα ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ὁ Δημητράκης ;

ΓΙΩΡΓ. Ναί, μοῦ τῶπε, θὰ σοῦ φέρῃ.

ΔΗΜΗΤΡ. Ἐγραφε τὸ τηλεσίγραφο, ὅτι στὶς 6 τὸ πρωῖ θὰ ἔκαναν ἐπίθεση οἱ Ἰταλοὶ ;

ΝΙΚΟΣ. Βεβαίως, Δημητράκη. Φαίνεται, ὅτι ἀπὸ καιρὸ οἱ Ἰταλοὶ εἶθελαν διπλωματικὰ νὰ μᾶς φοβίσουν, γιὰ νὰ τοὺς παραχωρήσουμε χωρὶς ἀντίσταση μερικὰ μέρη, γιὰ νὰ μᾶς ὑποδουλώσουν κατόπιν.

ΔΗΜΗΤΡ. Λοιπόν, στὶς 6 τὰ ξημερώματα ἔκαναν ἐπίθεση οἱ Ἰταλοὶ ;

ΝΙΚΟΣ. Στὶς πεντέμισυ. Πῶς θὰ δείξουν, ὅτι εἶναι δειλοὶ καὶ ψεῦτες ; Ἀχ, βρὲ Δημητράκη. Ἄς ἀνεβοῦμε στὰ ἀλβανικὰ σύνορα καὶ ὕστερα τὰ λέμε.

ΣΚΗΝΗ Ζ΄

(Οί προηγούμενοι και ὁ Δάσκαλος)

ΔΑΣΚΑΛΟΣ. (Μπαίνει και ὄλοι σηκώνονται νά τόν χαιρετίσουν) Γειά σας, παλληκάρια μου!

ΓΙΩΡΓ. Καλῶς ὠρίσατε, κύρ Δάσκαλε, καθίστε. (Τοῦ δίνει τήν καρέκλα της). Σοβαρά νέα σήμερα, κύρ Δάσκαλε.

ΔΑΣΚΑΛΟΣ. (Κάθεται). Ἄρκετά σοβαρά, κυρά Γιώργαινα, ἀλλά ὄχι και τόσο σοβαρά, γιά νά καμφθῆ ἡ ἐλληνική ψυχή. Ἡ Ἑλλάδα μας, παιδιά, εἶναι φῶς. Τό φῶς αὐτό στήν εἰρήνη φωτίζει ἀλλά..... στόν πόλεμο τό ἴδιο φῶς καίει. Ἴσως νά μὴν μείνη κανένας μας ἀλλά οἱ Ἴταλοι δὲν θά περάσουν στήν Ἑλλάδα. Οἱ ἄνανδροι! Πῆγαν στήν Ἀβησσυνία και ἔρριχναν ὑπερίτη στοὺς ἄοπλους αἰθίοπες, και ὕστερα ὁ Μουσσολίνι νομίζει, πῶς ἔγινε νέος Μέγας Ναπολέων, γιά νά κυριεύση τόν κόσμο.

ΓΙΩΡΓ. Ὁ Θεός κι' ἡ Παναγιά νά δώση νά φύγουν οἱ ἐχθροί μας μακρυὰ και τό ἐχθρικό πόδι νά μὴ μολύνη τήν πατρίδα μας!

ΔΑΣΚΑΛΟΣ. (Στό Δημητράκη) Δημητράκη, ἦρθα νά σέ ἰδῶ πρὶν φύγης. (Σηκώνεται και τοῦ πιάνει τό χέρι.) Θά πᾶς στήν Ἀλβανία. Θά ἀντιμετωπίσης Ἴταλοὺς μὲ κοκκορόφτερα. Ἐχουν κοκκορόφτερα στὰ καπέλλα τους, ἐπειδὴ ἔχουν και μυαλὰ κοκκόρου. Δέν πρέπει, παιδί μου, νά πατήσουν στήν Ἑλλάδα οἱ Ἴταλοι. Σοῦ εὐχομαι νά γυρίσης μὲ τὴ νίκη.

ΜΑΡΙΓ. Ποιὰ Νίκη, μαμά;

ΓΙΩΡΓ. (Μὲ τό δάκτυλο στὰ χεῖλη της:) Σοῦτ!

ΔΑΣΚ. (Πρὸς τόν Νίκο) Θά περνοῦσα ἀπὸ τό σπίτι σου, Νίκο, ἀλλά μιὰ και εἶσαι ἐδῶ, θά σέ χαιρετίσω ἀπὸ δῶ (τοῦ πιάνει τό χέρι). Ὁ θεός και ἡ Παναγιά μαζί σου. Ὁ γιός μου ὁ Ἥλιος δὲν κρατιόταν κι' ἔφυγε μ' ἄλλη παρέα. Ὅταν μαθαίνετε κάτι γιά τόν Ἥλία μου νά μοῦ γρά-

φετε. Νά μή διστάζετε ὅ,τι κι' ἄν συμβαίη. "Ένα παιδι ἔχω κι ἐγώ. "Άς πολεμήσῃ μὲ θάρρος καὶ ἡρωϊσμό. Τώρα, γειά σας. "Έχω κι ἄλλα παιδιὰ νά χαιρετήσω.

ΔΗΜΗΤΡ. Εὐχαριστοῦμε πολὺ, Κύριε. "Η "Ελλάδα μας θὰ μείνῃ δική μας.

ΝΙΚΟΣ. "Όταν μαθαίνουμε γιὰ τὸ γιό σας θὰ σᾶς γράψουμε, Κύριε.

ΔΑΣΚ. Εὐχαριστῶ πολὺ παιδιὰ μου, παλληκάρια μου. Εἶναι ἄδικη ἢ ἐπίθεση ποὺ μᾶς κάνουν οἱ Ἴταλοι καὶ πρέπει νά τιμωρηθοῦν. (Πιὸ δυνατὰ). Λοιπὸν σᾶς εὐχομαι νά γυρίσετε μὲ τὴ νίκη. Ζήτω ἢ "Ελλάδα μας! (φεύγει).

ΣΚΗΝΗ Η'

(Γιώργαινα, Δημητράκης, Νίκος, Μαριγούλα)

ΧΟΡΩΔΙΑ ("Άπ' ἔξω. "Άσμα μὲ μελωδία τοῦ τραγουδιοῦ: «Μαύρη εἶναι νύχνα στὰ βουνά».

"Όλοι τραβᾶμε μὲ ὄρμη
ν' ἀνέβουμε στὴν Πίνδο
ὄλοι στὴν πρώτη τὴ γεαμμὴ
στὴς σίλιγγας τὸν ἦχο (δὶς)

(Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ὁ Νίκος χαιρετᾷ τὴ Γιώργαινα καὶ τὴ Μαριγούλα, ἐνῶ ἡ χορωδία ψάλλει τὴν ἐπιφώνημα.)

ΧΟΡΩΔΙΑ Φωνάζουμε ἀέρα, ὄλοι ἀέρα! (δὶς)
("Ό Νίκος φεύγει).

ΣΚΗΝΗ Θ'

(Μαριγούλα, Δημητράκης, Γιώργαινα)

("Ό Δημητράκης φιλεῖ τὴ Μαριγούλα καὶ ἀγκαλιάζεται μὲ τὴν μητέρα του, ἐνῶ τὸ τραγοῦδι ἐξακολουθεῖ).

ΧΟΡΩΔΙΑ

Μή κλαΐτε, μάννες, τὰ παιδιὰ
μὴ κλαΐτε καὶ τ' ἀγγόνια
θὰ δείξουμε τί εἶναι λεβεντιά
στὴν Πίνδο μεσ' τὰ χιόνια (δὶς)

Φωνάζουμε ἀέρα' ὅλοι ἀέρα (δὶς)
Μὴ κλαΐτε μάννες τὰ παιδιὰ
ἀφήστε τα νὰ τρέξουν
ἐλευθερωμένα στὴν καρδιά
τοὺς ἐχθροὺς μας, γιὰ νὰ διώξουν (δὶς)

Φωνάζουμε ἀέρα, ὅλοι ἀέρα (δὶς)

ΔΗΜΗΤΡ. (Ἐνῶ ἡ μητέρα του καὶ ἡ ἀδελφὴ του σκου-
πιζοῦν τὰ δάκρυά τους).

Μητέρα, τὰ κλωσσόπουλα θέλουν πίτυρο καὶ νερό. Νὰ
τοὺς ρίξης. (Ἡ Γιώργαινα κάθεται στὴν καρέκλα σκεπάζον-
τας τὸ πρόσωπό μὲ τίς παλάμες της καὶ ὁ Δημητράκης
φεύγει παίρνοντας μαζί του τὸ σακουλάκι).

ΣΚΗΝΗ I

(Γιώργαινα. Μαριγούλα).

Ἡ Γιώργαινα σιωπηλὴ ἡ Μαριγούλα βρίσκει κάτι πανά-
κια στὴ γωνία τοῦ δωματίου σ' ἓνα κουτί, κάθεται κατὰ γῆς
καὶ παίζει· ἔξω ἀκούονται φωνές).

ΦΩΝΕΣ Ζήτω ὁ Βασιλεὺς! Ζήτω! Ζήτω! Ζήτω τὸ ἔθνος!
Ζήτω !!! (καὶ ἄλλα σχετικὰ).

ΚΑΤΣΙΚΑ (Ἄπ' ἔξω) Μπέ! Μπέ! Μπέ!

ΓΙΩΡΓ. (Μισοκλαίοντας) Γιατί φωνάζεις κατσίκά μου;

ΚΑΤΣΙΚΑ (Παραπονιάρικα τώρα) Μπέεε! Μπέεε!

ΓΙΩΡΓ. Καλὰ τώρα ἔρχομαι! Μὴ φωνάζης!

ΚΑΤΣΙΚΑ Μπέ! Μπέ! Μπέ!

(Ἡ Γιώργαινα βγαίνει ἀπὸ τὴν ἀριστερὴ πόρτα)

ΣΚΗΝΗ ΙΑ'

(Μαριγούλα μοναχή)

ΓΙΩΡΓ. (Ἀπὸ τὸ βάθος) Τί φωνάζεις, κατσίκα μου; Χόρτο ἔχεις· νερὸ ἔχεις. Γιατί μὲ κοιτάζεις στὰ μάτια; Τί ζητᾶς;

ΚΑΤΣΙΚΑ. (Ἐξακολουθεῖ) Μπέ! Μπέ! Μπέ!

ΜΑΡΙΓ. (Ἐνῶ ἐξακολουθεῖ νὰ παίζη). Μὴ φωνάζης κατσικούλα μου. Μὴ φωνάζης.

ΚΑΤΣΙΚΑ Μπέεε! Μπεεέ!

ΓΙΩΡΓ. (Ἀπὸ τὸ βάθος) Μὴ ζητᾶς πιά τὸ Δημητράκη μας. Δὲν εἶναι ἐδῶ. Ἔφυγε. Πάει στὸν πόλεμο. Γύρευε, τότε πάλι θὰ τὸν δοῦμε.

ΣΚΗΝΗ ΙΒ'

(Μαριγούλα, Φανή)

ΦΑΝΗ. (Μπαίνει φωνάζοντας;) Κυρὰ Γιώργαινα! (Πρὸς τὴν Μαριγούλα). Ποῦ εἶναι ἡ μαμά σου, κορίτσι μου.

ΜΑΡΙΓ. (Ἐνῶ ἐξακολουθεῖ νὰ παίζη). Ἡ μαμά μου πῆγε στὴν κατσίκα μας· τῆς λέγει νὰ μὴν κλαίη ποῦ ἔφυγε ὁ Δημητράκης μας.

ΦΑΝΗ. Καί σὺ παίζεις, Μαριγούλα; Δὲν λυπᾶσαι ποῦ ἔφυγε ὁ Δημητράκης;

ΜΑΡΙΓ. Ἐκλαψα ποῦ ἔφυγε. Τώρα ἀκόμα νὰ κλαίω πρέπει;

ΦΑΝΗ. Εὐτυχισμένα παιδάκια! Πόσο εὐκολα ξεχνοῦν! Πόσο εὐκολα τοὺς φεύγει ὁ πόνος μὲ ἓνα μικρὸ καὶ ἀσήμαντο παιχνιδάκι· μὲ μιὰ καρμιέλα στὸ στόμα μερικές φορές ὅλα τὰ ξεχνοῦν.

ΣΚΗΝΗ ΙΓ'

(Γιώργαινα, Φανή, Μαριγούλα)

ΓΙΩΡΓ. (Μπαίνει.) Κυρά Φανή μου, τί γίνεσαι; "Έφυγε κι' ό Νίκος σου. "Έφυγε μέ τό δικό μου. Δέν έχει ώρα πολλή.

ΦΑΝΗ. Πάμε στην Έκκλησία, Κυρά Γιώργαινα! Νά παρακαλέσωμε την Παναγία! Νά μας σώση! Νά φυλάξη τά παιδιά μας εκεί πού πάνε. Τί ξαφνικό κακό ήταν αυτό πού πάθαμε! Νά φύγουν τά παλληκάρια μας.

ΓΙΩΡΓ. Καί τό είδα όνειρο, Κυρά Φανή μου, άπόψε. Είδα, πώς ταξιδεύαμε μέ πλοίο. Είμουν έγώ, ό Γιώργης καί ό Δημητράκης μου. "Η θάλασσα ήταν ήσυχη στην άρχή. "Υστερα όμως ξεσπάει ένας δυνατός άνεμος μέ βροχή, άστραπές καί βροντές. Παναγία μου! "Έλεγα έγώ. Χανόμαστε, σώσε μας. Τό πλοίο πηδοῦσε καί σαν νά χόρευε πάνω στά μανιασμένα κύματα τής φουρτούνας. Τότε άκούω τή φωνή του Γιώργη μου νά μου λέγη. "Αναψε τό καντήλι, γιατί χανόμαστε. Τότε έγώ ξύπνησα καί άμέσως σηκώθηκα κι' άναψα τό καντήλι μέ τό λίγο λάδι πού είχε άπομείνει στην καραφίνα μου!

ΦΑΝΗ. Πόσο φανερό όνειρο! Αύτή ή φουρτούνα όμως πόσο καιρό θά διαρκέση; "Ο θεός νά βάλη τό χέρι του.

ΓΙΩΡΓ. Ποιός ξέρει; Μπορεί κι' ό νοικοκύρης μου νά κινδυνεύη κι' έγώ νά μήν ξέρω τίποτε!

ΦΑΝΗ. Τοιμάσου, λοιπόν, νά πάμε στην έκκλησία... Μά σαν ν' άκούω τόν παρακλητικό κανόνα!
("Η Γιώργαινα βγαίνει άριστερά γιά νά έτοιμασθή).

ΣΚΗΝΗ ΙΔ'

(Μαριγούλα, Φανή)

ΧΟΡΩΔΙΑ. ("Από τό βάθος ψάλλει:) «Πολλοίς συνεχόμενος πειρασμοίς πρὸς σέ καταφεύγω, σωτηρίαν έπιζητών. "Ω Μήτηρ του λόγου καί Παρθένε, τῶν δυσχερῶν καί δεινῶν μέ διάσωσον».

ΜΑΡΙΓ. Θεία Φανή. "Ο Δημητράκης μας θά μου φέρη

μιὰ ώραία κούκλα μὲ χάντρες, μὲ μπουκλάκια, μὲ κορδέλλα..

ΧΟΡΩΔΙΑ. (Ἐξακολουθεῖ νὰ ψάλλῃ) «Δέσποινα καὶ μῆτηρ τοῦ Λυτρωτοῦ, δέξαι παρακλήσεις ἀναξίων σῶν ἱκετῶν, ἵνα μεσιτεύσῃς πρὸς τὸν ἕκ τοῦ τεχθέντα. ὦ Δέσποινα τοῦ κόσμου, γενοῦ μεσήτρια».

(Κτυποῦν καμπάνες).

ΜΑΡΙΓ. Ἔχουμε γιορτὴ σήμερα, κυρὰ Φανή;

ΦΑΝΗ. Ναι, παιδί μου. Γιορτάζει ἡ Ἑλλάδα μας.

ΜΑΡΙΓ. Καὶ θὰ πᾶμε νὰ τὴ χαιρετήσωμε τὴν Ἑλλάδα μας;

ΦΑΝΗ. Ναι, ἀγάπη μου, θὰ πᾶμε. Ἐμεῖς οἱ γυναῖκες θὰ τὴν χαιρετήσωμε στὴν Ἐκκλησίᾳ καὶ οἱ ἄνδρες στὸν πόλεμο.

ΜΑΡΙΓ. Στὴν προσευχούλα μου τώρα θὰ λέγω: Θεέ μου, φύλαγε ἐμένα, τὴ μαμά μου, τὸ μπαμπά μου, τὸ Δημητράκη μας καὶ τὴν Ἑλλάδα μας· ἔ;

ΣΚΗΝΗ ΙΕ'

(Μαριγούλα, Φανή, Γιώργαινα)

ΓΙΩΡΓ. (Μπαίνει ἀριστερὰ κρατῶντας στὰ χέρια τῆς δύο κεριά).

Εἶμαι ἔτοιμη, Κυρὰ Φανή μου. Νὰ πηγαίνουμε.

ΜΑΡΙΓ. Νὰ ρθῶ καὶ ἐγώ, μαμά, στὴν ἐκκλησίᾳ;

ΓΙΩΡΓ. Ἔλα, κόρη μου.

ΧΟΡΩΔΙΑ. (Ἐνῶ ἡ Μαριγούλα διπλώνει τὰ πανάκια στὴν τσέπη τῆς καὶ πιάνει τὴ μαμά τῆς ἀπ' τὸ χέρι ψάλλει:) «Πᾶσαι τῶν Ἀγγέλων αἱ στρατιαί, Πρόδρομε Κυρίου, ἄποστόλων ἡ δωδεκάς, οἱ ἅγιοι πάντες, μετὰ τῆς Θεοτόκου, ποιήσατε πρεσβείαν εἰς τὸ σωθῆναι ἡμᾶς».

(Ὅλοι φεύγουν)

ΚΑΤΣΙΚΑ Μπέε! Μπέε! Μπέεεε!

(Κλείνει ἡ αὐλαία).

Πράξις 2α

(Ἡ σκηνή παρουσιάζει βουνήσιο τοπίο καὶ εἰ δυνατόν σπηλιά πού φράσσεται ἀπὸ κλαδιά).

ΣΚΗΝΗ Α΄

(Ἡ σκηνή κλειστή. Ἐξω ἀπὸ τὴν αὐλαία ἕνας μαθητὴς ἀπαγγέλλει).

ΜΑΘΗΤΗΣ

Μπορεῖ νὰ βρῆ κανεὶς μὲ δίχως δυσκολία
πῶς κατορθώνει ὁ ἀδύνατος νὰ διώχνη τὴ δειλία;
Σὰς ἐρωτῶ καὶ πέστε μου· πῶς μπορεῖ νὰ ἐξηγηθῆ
ἐκεῖ πού βρίσκομε τὴ δύναμη νὰ λείπη ἡ ψυχὴ;
Περίεργος ὁ θάνατος τοῦ μεγαλείου τῆς ψυχῆς,
πού ἄνετα κοιμᾶσαι τὸν ὕπνο τῆς χλιδῆς!
Πῶς ἡ ψυχὴ θεωρεῖται καὶ δύναμη ἀποκτᾶ
ὄταν χωρὶς βοήθεια τὸ δίκιο της ζητᾶ;
Ὅταν γιὰ κάτι ἱερὸ ζητᾶ νὰ πολεμήσῃ
καὶ ξεχνᾷ τίς ἀνάγκες της καὶ ἀδιαφορῆ ἂν ζήσει:
Νά! Ἡ Ἰταλία ὕψωσε ψηλὰ τὴν κεφαλὴν της
καὶ ἐζήτησε νὰ σκύψουμε δοῦλοι ταπεινοὶ της.
Τὸ φασιστικὸ θηρίο μούγκρισε μὲ μεγαλομανία:
Ἡ Ἑλλάδα σας θὰ γίνῃ δική μας ἐπαρχία!...
Καὶ τότε ὅλοι ἐμεῖς οἱ μικροὶ καὶ μετροημένοι
«OXI» βροντοφωνήσαμε καὶ στὴν Πίνδο ἀνεβασμένοι
σύραμε τὴ λόγχη μας καὶ ἐφωνάξαμε ἀέρα!
Ἄερα! Ἄερα! ἀντιτάλησαν καὶ τὰ βουνὰ πὺδ πέρα.
Καὶ τότε γυρίζοντας πρὸς τὰ πίσω οἱ Ἴταλοι
ἔτρεχαν ἀκράτητοι τρομαγμένοι σὰν λαγοί·
δειλοὶ σὰν τοὺς λαγοὺς, δειλοὶ καὶ ντροπιασμένοι
ἦρθαν γιὰ μαλλὶ καὶ φεῦγαν κουρεμένοι.
Ὁ Μουσσολίνι ἄλλαζε διαρκῶς τοὺς στρατηγούς,

γιατί δῆθεν τὸν ἐπρόδιναν ἢ τοὺς νόμιζε χαζοὺς.
Βισκόντι Πράσκα καὶ Σοντοῦ καὶ τέλος Καμπαλλέρο
αὐτὸς πὺν τὰ μαλλιά του ἔβαφε νὰ τὸν θωροῦν ὠραῖο,
ὅλοι παραμερίστηκαν, γιὰ νὰ στηθῆ ἀκμαῖος
ὁ Ντουτσε ὁ περίφημος ὁ μέγας καὶ γενναῖος.
Στόπ! τοὺς λέγει, περιμένετε καὶ ξανασυνταχθῆτε
ἐγὼ θὰ κάνω τὴν ἐπίθεση καὶ τότε θὲ νὰ δῆτε
πόση δόξα θ' ἀποκτήσῃ ἀπὸ μένα ἡ Ἰταλία,
ἡ Ἰταλία μὲ τίς νίκες της καὶ τὴ λαμπρὴ της ἱστορία!
Στίς ἐννιά, λοιπόν, τοῦ Μάρτη τὸ ἐννιακόσια σαράντα ἓνα
διατάζει τὴν ἐπίθεση μὲ στόμφο καὶ μάτια γουρλωμένα.
Τὸ πυροβολικὸ τους ἄρχισε στοὺς δικούς μας γιὰ νὰ βάζῃ
κι' ὁ Μουσσολίνι ἀκούστηκε ἀπὸ πίσω νὰ φωνάζῃ.
Μὲ τέτοιο πυροβολικὸ, ἀεροπλάνα καὶ στρατὸ
θὰ δώσουμε στοὺς Ἕλληνες ἓνα μάθημα καλὸ
Κρότοι παντοῦ ἀκούονται κι' ὁ οὐρανὸς μαυρίζει
χιλιάδες ὀβίδες πέφτουνε καὶ τὸ ἔδαφος καπνίζει.
"Ὅσοι ἀπὸ σᾶς ἔχουν στὴν Ἀλβανία πολεμήσει
τὸ λόφο ἐπτακόσια τριάντα ἓνα δὲν θ' ἄχουν λησμονήσει.
Ἐδῶ στὸ λόφο ἀπόμερα στὸ βάθος μιᾶς σπηλιᾶς
ἐδῶ θὰ περιμένωμε νὰ περάσῃ ὁ σαματᾶς
πὺν κάνουνε τὰ βλήματα πὺν ρίχνουν οἱ ἰταλοὶ...
Ἄλλ' ἄς μὴ τὰ πῶ. Μόνοι σας θὰ τὰ δῆτε στὴ σιηνή.

(Ἀρχίζουν πυροβολισμοὶ συνεχῶς. Ὁ μαθητὴς φεύγει καὶ
ἡ αὐλαία ἀνοίγει).

Σ Κ Η Ν Η Β'

(Ἡλίας, Δημητράκης, Νίκος, Γιάννης, 3 στρατιῶτες).

(Ὅλοι στρατιωτικὰ ντυμένοι κάθονται κατὰ γῆς. Γύρω
τοὺς χαμόκλαδα τοὺς προφυλάσσουν καὶ τοὺς κρύβουν λί-
γο χωρὶς νὰ εἶναι ἀθέατοι στοὺς θεατῆς. Ὁ Ἡλίας εἶναι
λοχίας κι' ἔχει δύο γαλόνια. Ὅλοι ἔχουν ὕφος ἤσυχο καὶ
σοβαρό. Οἱ πυροβολισμοὶ συνεχίζονται. Ὅλοι ἔχουν ἀπλᾶ
ὄπλα καὶ ὁ Δημητράκης πολυβόλο.)

ΗΛΙΑΣ. Χτυπάτε όσο θέλετε. 'Αδειάστε όλες τις αποθήκες σας από πυρομαχικά και ρίχτε τα όλα επάνω μας. Δεν πρόκειται να δειλιάσουμε. "Αν νομίζετε, ότι μας τρομάζετε, άκριβά θα τὸ πληρώσετε.

ΔΗΜΗΤΡ. Για κοίταξε, 'Ηλία, στην πέρα μεριά. Καπνίζει όλη ή πλαγιά. Για ιδέτε γούβες που άνοιξαν τὰ κανόνια τους!

ΝΙΚΟΣ. Μερικές γούβες μοιάζουνε σαν τούς κρατήρες τών ήφαιστειών, που μαθαίναμε στο σχολείο.

ΓΙΑΝΝΗΣ. Καπετάνιε, έδω στο βάθος της σπηλιάς βρήκα ιταλικό άσύρματο με μπαταρία.

ΗΛΙΑΣ. (Κυριαρχικά :) Πώς; 'Ασύρματο βρήκες έδω;

ΓΙΑΝΝΗΣ. Νάι, καπετάνιε. Περίεργο μου φαίνεται και μένα. Φαίνεται, ότι στην όπισθοχώρησή τους οι Ιταλοί ξεχασαν να τόν καταστρέψουν.

ΗΛΙΑΣ. Δεν έξεχασαν αλλά βιάστηκαν για να σώσουν τὸ κεφάλι τους. Ξέρει κανείς από σας να τὸ χειρισθή;

ΓΙΑΝΝΗΣ. 'Εγώ, καπετάνιε, ξέρω. "Ετυχε να σπουδάσω άσυρματιστής στα πλοία. "Αν τώρα είμαι στο πεζικό σ' αυτό φταίει τὸ κεφάλι μου' έκρυψα την ειδικότητά μου.

ΗΛΙΑΣ. Ποτὲ να μην κατηγορᾶς τόν έαυτόν σου, Γιάννη. "Όλα εἶναι δοσμένα από τὸ Θεό. "Ας κοιτάξουμε να φτιάνουμε τὸ παρόν, για να φωτίζεται τὸ μέλλον. ('Ακούεται συριγμός όβιδος και όλοι σκύβουν. "Όταν άκούεται ή έκρηξις σηκώνονται και πιάνουν την μύτη τους σαν να κινδυνεύουν να πνιγούν από τὰ άέρια).

Α' ΣΤΡΑΤ. Αὐτὰ τὰ άέρια κοντεύουν να μᾶς σκάσουν. Τὰ πνευμόνια μας θα μυρίζουν θειάφι δέκα μήνες. ('Ο Γιάννης βάζει τὰ άκουστικά στ' αυτιά του και στρίβει τὰ κουμπιά. Με ένα άκκορντεόν πίσω από τή σκηνή μπορεί να βοηθῆ ό χαρακτηριστικός όξυς ήχος του άσυρμάτου).

ΗΛΙΑΣ. Οι λόφοι έγιναν πυροτεχνήματα. Τὸ πέρα βουλό έγινε άγνώριστο' πάει ή κορυφή του.

Β' ΣΤΡΑΤ. Έκει, καπετάνιε, θάχουν ρίξει πενήντα χιλιάδες βλήματα σήμερα οί Ιταλιάνοι. Έη κορυφή του έγινε ΐσωμα.

ΔΗΜΗΤΡ. Αύτή η επίθεση πού μās κάνουν οί Ιταλιάνοι θα διευθύνεται από τον ΐδιο τὸ Μουσσολίνι. Τρίζει τὰ δόντια του· θέλει νά ξεντροπιασθῆ μπρὸς στὸν σύμμαχό του τὸν Χίτλερ (Σταματοῦν οί πυροβολισμοί).

ΗΛΙΑΣ. 'Ο Χίτλερ! 'Ο ἄλλος μανιακός! Ένας παράφρων σήμερα διευθύνει τῆ Γερμανία. 'Ολο τὸ ἐπιτελεῖο του ἔχει πάθει παράκρουση.

Γ' ΣΤΡΑΤ. Έννοια σας, κύρ Λοχία! «'Ο ὕψων ἑαυτὸν ταπεινωθῆσεται»· «Κύριος ὑπερηφάνους ἀντιτάσσεται».

• ΓΙΑΝΝΗΣ. Για παύτε! Συντονίσθηκα μὲ τὸ σύνταγμα μας! Έκούω νά... νάί... ὁ συνταγματάρχης μας Κετσέας στέλνει διαταγή στὰ τάγματα.

ΗΛΙΑΣ. Πρόσεχε ἀκριβῶς τι μās διατάζει. Πρόσεχε ἀκριβῶς.

ΓΙΑΝΝΗΣ. «Τηρήσατε θέσεις σας μέχρις ἐσχάτων».

ΗΛΙΑΣ. Τι ἀπαντοῦν τὰ τάγματα;

ΓΙΑΝΝΗΣ. 'Ο ταγματάρχης μας ἀπαντάει: Μείνατε ἡσυχος δὲν θά περάσουν.

ΔΗΜΗΤΡ. Φαίνεται, ὅτι, προβλέπεται δυνατὴ επίθεση. (Σιωπή... Έρχίζουν πυροβολισμοί, βουτίζουν ἀεροπλάνα. Τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου παρουσιάζουν βουῆ κἀνοντας μισὰ μμμ... καὶ τὰ ἄλλα ρρρρ... Έπίσης μὲ συγχορδία ἀκορ-ντεὸν θαυμάσια ἀποδίδεται ὁ ἦχος.)

ΝΙΚΟΣ. Αύτή εἶναι ἡ μεγαλύτερη επίθεση πού μās κά-νουν οί Ιταλοί.

Α' ΣΤΡΑΤ. Γέμισε ὁ οὐρανός ἀπὸ ἰταλικά ἀεροπλάνα. Σὰν μύρια κουνούπια θέλουν τὸν οὐρανὸ νά μās σκεπά-σουν. Προσπαθοῦν νά μās σπάσουν τὸ ἦθικό. Δὲν θά τὸ κατορθώσουν ὅμως.

ΗΛΙΑΣ. Θυμᾶμαι τοὺς Πέρσες! Αὐτοὶ τότε ἀπειλοῦσαν νὰ σκεπάσουν τὸν ἥλιο μὲ τὰ βέλη τους. Καὶ οἱ Ἴταλοι θέλουν νὰ καλύψουν τὸν οὐρανὸ μὲ τὰ ἀεροπλάνα τους. Ἡ ἱστορία πάντα ἐπαναλαμβάνεται. Κι' ἐμεῖς καὶ τότε καὶ τώρα θὰ πολεμήσωμε ὑπὸ σκιάν.

ΔΗΜΗΤΡ. Ἦλῖα, εἶχα γράμμα χθὲς ἀπὸ τῆ μητέρα μου. Μοῦ γράφε, ὅτι ἀνησυχεῖ ὁ δάσκαλος γιὰ τὸν Ἦλῖα. Τὶ νὰ τῆς γράψω;

ΗΛΙΑΣ. Γράψε τους, ὅτι εἶμαι καλά. Ἐγὼ δὲν ἔχω καιρὸ νὰ γράφω γράμματα. Ἐδῶ στὸ μέτωπο πρέπει νὰ κοιτᾶμε πάντα μπροστά· ἅμα κοιτᾶμε πίσω δὲν εἴμαστε πολεμιστὲς ἀλλὰ μισολειποτάκτες. Ἄλλωστε... φίλε Δημητράκη, ἔχω καὶ μερικὲς προαισθήσεις... Δὲν ξέρω. Νομίζω, πὼς πρέπει γρήγορα νὰ κλείσω τὴν πόρτα πίσω μου τῆς παληοζωῆς αὐτῆς. Σὰν νὰ κουράσθηκα. Σὰν νὰ γέρασα καὶ σὰν νὰ βαρέθηκα τὴν ἀσκήμια τῆς ἁμαρτωλῆς κοινωνίας.

ΔΗΜΗΤΡ. Μὴ σκέπτεσαι ἔτσι, Ἦλῖα. Ἐχομε βέβαια κουρασθῆ ἀπὸ τίς κακουχίες ἀλλὰ... ὅλα αὐτὰ θὰ περάσουν καὶ θὰ γυρίσουμε χαρούμενοι στὰ σπίτια μας.

ΗΛΙΑΣ. (Στωϊκά;) Θὰ γυρίσωμε χαρούμενοι στὰ σπίτια μας. Ἐγὼ θὰ γυρίσω ὅμως;

ΔΗΜΗΤΡ. Τὶ εἶναι αὐτὰ ποὺ λὲς, Ἦλῖα;

ΝΙΚΟΣ. (Κοιτάζοντας ψηλὰ) Βρὲ! Τὶ εἶναι αὐτὰ ποὺ ρίχνουν τ' ἀεροπλάνα;

Β' ΣΤΡΑΤ. Θὰ εἶναι προκηρύξεις! Θὰ θέλουν νὰ μᾶς καλοπιάσουν γιὰ ἀνακωχή, φαίνεται! Βρὲ τί γοῦστο θᾶχῃ! (Οἱ πυροβολισμοὶ ἀραιώνουν).

ΔΗΜΗΤΡ. Σὰν ν' ἀραίωσε τὸ πυροβολικὸ τὰ βλήματα. Τὸ βεληνεκὲς ἀνοίχθηκε. Οἱ Ἴταλοὶ ρίχνουν τώρα πίσω στὴ ράχη μας, γιὰ ν' ἀποκόψουν κάθε τυχὸν ἐνίσχυση. Στὴν κορυφογραμμὴ τώρα βάζουν.

ΗΛΙΑΣ. Πλησιάζει ἡ ἐπίθεση. Πρόσεχε, ἀσυρματιστῆ

Γιάννη. Τοιμασθήτε ὄλοι. Σὲ λίγο θὰ δεχώμαστε διαταγὲς ἀντεπιθέσεως.

Γ' ΣΤΡΑΤ. Θὰ παραξενευτῆ ὁ διμοιρίτης μας ποὺ θὰ βλέπη νὰ ἐκτελοῦμε διαταγὲς του πρὶν μᾶς τίς στείλῃ ὁ ἴδιος. Ποῦ νὰ φαντασθῆ, πὼς ἐμεῖς ἔχομε ἀσύρματο στὴν ὁμάδα μας!

Α' ΣΤΡΑΤ. (Κοιτάζοντας ψηλά) Νά! Νά! Προκηρύξεις! (πέφτουν 2—3 φύλλα προκηρύξεων).

Β' ΣΤΡΑΤ. (Παίρνει μιὰ προκήρυξη). Ἄκουστε νὰ γελάτε μὲ τὴν καρδούλα σας. (διαβάζει) Ἑλληνες ἐμεῖς σᾶς ἀγαπᾶμε!

ΟΙ ΑΛΛΟΙ. (Γελοῦν). Χά! Χά! Χά!

Β' ΣΤΡΑΤ. (Συνεχίζει). Σᾶς καλοῦμε νὰ καταθέσετε τὰ ὅπλα. Δεκάδες μεραρχιῶν σᾶς ἀπειλοῦν.

ΟΙ ΑΛΛΟΙ. (Γελοῦν). Πῶ πῶ! Χά! Χά! Χά!

Γ' ΣΤΡΑΤ. (Ἄστειευόμενος) Θεέ μου, φύλαγε! Ἄρχιζω νὰ φοβᾶμαι τοὺς Ἴταλους.

ΟΙ ΑΛΛΟΙ. (Γελοῦν) Χά! Χά! Χά!

Β' ΣΤΡΑΤ. (Συνεχίζει νὰ διαβάξῃ.) Στρατηγὸς Γκαμπάρα, Κουταμάρα, τί θέλει νὰ πῆ ἐδῶ; Διοικητὴς τοῦ δου Ἰταλικοῦ σώματος.

ΓΙΑΝΝΗΣ. Καπετάνιε!

ΗΛΙΑΣ. Τί συμβαίνει;

ΓΙΑΝΝΗΣ. Νομίζω, ὅτι σὲ λίγο πρέπει ν' ἀρχίσῃ ἡ μάχη. Ἄκουσα τὴ διαταγὴ τοῦ συνταγματάρχη μας. Διατάζει νὰ καταλάβωμε λάκκους βλημάτων γιὰ ὄχυράματα καὶ νὰ ἀμυνθοῦμε. (ἀκούονται νέοι πυροβολισμοί.)

ΗΛΙΑΣ. (Σηκώνεται) Ἐμπρός! Σὺ, Δημητράκη μὲ τοὺς ἄλλους τρεῖς τραβηχθῆτε μὲ προσοχὴ ἀπὸ τὴ σπηλιά. Προχωρᾶτε προφυλακτικὰ καὶ ταμπουρωθῆτε σ' ἐκεῖνο τὸ λάκκο. (δείχνει δεξιὰ). Ἐκεῖ πέρα στὸ ρίζωμα τοῦ πεύκου.

(Ὁ Δημητράκης καὶ οἱ Α' Β' καὶ Γ' στρατιῶται φεύγουν δεξιὰ).

Σ Κ Η Ν Η Γ'

(Ἡλίας, Νίκος, Γιάννης).

ΝΙΚΟΣ. Ὠρέ! Ψυχὴ μου, πῶς τραβάει ἡ καρδούλα μου γιὰ τουφεκίδι! (σηκώνεται).

ΗΛΙΑΣ. Γιάννη, σκέπασε τὸν ἀσύρματο στὸ βάθος τῆς σπηλιᾶς μὲ χαμόκλαδα καὶ τρέξε γρήγορα ἐδῶ πέρα. (Ὁ Γιάννης ἐκτελεῖ).

ΝΙΚΟΣ. Οἱ ἐχθροὶ ὄλο καὶ προχωροῦν κατ' ἐπάνω μας.

ΗΛΙΑΣ. (Σύρει τὰ κλαδιά, ποῦ εἶχε γιὰ προκάλυμμα ἡ σπηλιὰ). Ἐμεῖς ἐδῶ θὰ ταμπουρωθοῦμε. (Πέφτουν καὶ οἱ τρεῖς πρηνεῖς μὲ τὰ ὄπλα τῶν καὶ πυροβολοῦν πρὸς τὰ δεξιὰ.)

ΓΙΑΝΝΗΣ. (Ἀκούεται πολυβόλο). Τὸ πολυβόλο τοῦ Δημητράκη θερίζει τὴν δεξιὰ μεριά.

ΗΛΙΑΣ. Σὰν μυρμήγκια προχωροῦν. Ἔχουν τρομερὲς ἀπώλειες... (σιωπὴ, ἐνῶ ἐξακολουθοῦν νὰ πυροβολοῦν).

ΝΙΚΟΣ. Θερίζονται οἱ πρῶτοι καὶ ἀμέσως ξεφυτρώνουν ἄλλοι πίσω.

ΗΛΙΑΣ. Ἔχουν ἐφεδρεῖες, ποῦ τίς διαθέτουν ἀμέσως.

ΝΙΚΟΣ. Τοὺς ὑπερασπίζου καὶ τρία τάγκς. Ποῦ θὰ μᾶς πᾶνε ὁμως;

ΓΙΑΝΝΗΣ. Καπετάνιε, τὰ πράγματα ἀρχίζουν νὰ γίνονται δύσκολα. Οἱ πέρα ὁμάδες τοῦ λόχου μας συμπτύσσονται.

ΝΙΚΟΣ. Δὲν βλέπεις πῶς προχωροῦν; Σὰν στραβοὶ.

ΗΛΙΑΣ. Θὰ πρέπη νὰ συμπτυχθοῦμε.

(Ἀκούονται ἰταλικὲς ζητωκραυγές: Βίβερε Μουσσολινί κ. ἄ.)

ΗΛΙΑΣ. (Σηκώνεται, φωνακτά). 'Ε! Δημητράκη! Νά συμπτυχθοῦμε. (Σιγώτερα): 'Εμεῖς νά ταμπουρωθοῦμε κοντά στήν ἀγρηλιά.

('Ενώ πυροβολοῦν φεύγουν ἀπό τή σκηνή ὀπισθοχωροῦντες ἀριστερά).

ΣΚΗΝΗ Δ΄

(Δημητράκης καί οἱ Α΄ Β΄ Γ΄ στρατιῶτες)

(Ἔρχονται στή σκηνή ἀπό τή δεξιὰ πλευρά ἐνῶ πυροβολοῦν δεξιὰ καί κάνουν βήματα πρὸς τὰ πίσω.

'Ο Δημητράκης λαβώνεται καί πέφτει, ἐνῶ οἱ ἄλλοι φεύγουν ἀριστερά).

ΣΚΗΝΗ Ε΄

(Δημητράκης μόνος)

ΔΗΜΗΤΡ. (Μονολογεῖ ἀργά μὲ κλειστά μάτια). Τοὺς φάγαμε! Ζήτω ὁ στρατὸς μας! Ζήτω ἡ πατρίδα μας! (Οἱ πυροβολισμοὶ σταματοῦν). 'Η νίκη εἶναι δική μας. (σιωπή). Μητέρα!... Πρόσεχε τὴν κατσίκα μας. Νά κάνη γάλα! Νά πίνης γάλα. Εἶσαι ἀδύνατη... 'Η Μαριγούλα μας νά τρώγη καλά, γιὰ νά μεγαλώση. Μὴ στενοχωριέσαι. Θά ρθῆ ὁ πατέρας. (σιωπή).

ΣΚΗΝΗ ΣΤ΄

(Δημητράκης καί τρεῖς Ἴταλοι)

(Τρεῖς Ἴταλοι μπαίνουν ἀπὸ δεξιὰ. Στά καπέλλα τοὺς ἔχουν φτερά. Μὲ τὰ ὄπλα τοὺς πυροβολοῦν ἀριστερά χωρὶς νά προσέξουν τὸν πληγωμένο Δημητράκη. Τοποθετοῦνται πρηνεῖς κοντὰ στὰ κλαδιά καί πυροβολοῦν).

ΔΗΜΗΤΡ. (Κουνιέται λίγο). Μητέρα μὴ κλαῖς. Τὰ δάκρυά σου εἶναι πολλὰ. Ποτάμι ἔχουν γίνει.

(Στὸ σημεῖο αὐτὸ ἕνας ἀπὸ τοὺς Ἴταλοὺς ὑψώνει τὸ

σπαθί του και πλησιάζει τὸν πληγωμένο. Τῇ στιγμῇ αὐτῇ ἀκούεται πυροβολισμὸς καὶ ὁ Ἰταλὸς φονεύεται).

ΔΗΜΗΤΡ. Μὴ κλαῖς μητέρα. Ἡ Παναγία μὲ φυλάει. Σὲ λυπήθηκε πού σὲ εἶδε νὰ κλαῖς τόσο!

ΗΛΙΑΣ. (Ἀπὸ τὸ βάθος) Ἐφ' ὄπλου λόγῃ! Μάρς!

ΟΙ ΑΛΛΟΙ (Ἀπὸ τὸ βάθος) Ἀέρα! Ἀέρα!

(Οἱ Ἰταλοὶ ἀρχίζουν νὰ τρέμουν. Ὁ ἓνας πετάει τὸ ὄπλο του καὶ τρέχει δεξιὰ φωνάζοντας: Μαντόνα μία! Ὁ ἄλλος Ἰταλὸς σηκώνει τὰ χέρια του πού τρέμουν).

ΣΚΗΝΗ Ζ'

(Δημητράκης, Ἰταλὸς φονευμένος, Ἰταλὸς στρατιώτης, Ἡλίας, Νίκος, Γιάννης καὶ οἱ Α' Β' Γ' στρατιῶτες).

(Μπαίνει ὁ Ἡλίας, Νίκος κλπ. μὲ προτεταμένη τὴ λόγῃ τῶν ὄπλων τους).

ΙΤΑΛΟΣ (τρέμοντας). Γκρέκο μπόνο, μπόνο γκρέκο, μπόνο (ἐπαναλαμβάνει τὰ ἴδια).

ΝΙΚΟΣ (ἄγρια) Πίσω βρὲ, γιατί σὲ φάγαμε.

ΗΛΙΑΣ. (Ἀνήσυχα) Ὁ Δημητράκης πληγωμένος! Πρὸς τὸν Α' στρατιώτη). Πρόσεχε τὸν αἰχμάλωτο. (Σπεύδει πρὸς τὸν πληγωμένο Δημητράκη καὶ ἀρχίζει τίς πρῶτες βοήθειες μαζί μὲ τὸν Νίκο).

Α' ΣΤΡΑΤ. (Προτείνουντας πρὸς τὸν αἰχμάλωτο τὴ λόγῃ). Ἐννοια σου, καπετάνιε.

ΙΤΑΛΟΣ Γρέκο μπόνο, μπόνο γκρέκο, μπόνο.

ΝΙΚΟΣ Βαριά πληγωμένος!

ΗΛΙΑΣ Πάρτε τὸν νεκρὸ ἀπὸ δῶ.

(Ὁ Γιάννης καὶ ὁ Γ' στρατιώτης βγάζουν ἀριστερὰ τὸ νεκρὸ καὶ ξαναγυρίζουν. Ἐν τῷ μεταξύ δένουν τὸ δεξιὸ χέρι τοῦ Δημητράκη καὶ βάζουν βαμπάκι στό δεξιὸ στήθος.)

ΔΗΜΗΤΡ. (Παραμιλάει.) Ἄφηστε με νὰ κοιμηθῶ! Βλέπω ὄμορφο ὄνειρο! Πολὺ ὄμορφο! Τὶ ὥραϊο λειβάδι! Τὶ λουλούδια! πολλὰ, πολλὰ λουλούδια!

ΗΛΙΑΣ. Εἶναι ἄσχημα ὁ Δημητράκης· τὸ συντομώτερο πρέπει νὰ μεταφερθῆ γιὰ τὸ νοσοκομεῖο. Ἐμπρὸς λοιπόν. (Ὁ Νίκος καὶ ὁ Γ' στρατιώτης παίρνουν τὸν Δημητράκη καὶ τὸν μεταφέρουν ἀριστερὰ ἔξω ἀπὸ τὴ σκηνή).

ΔΗΜΗΤΡ. Πέρασε ἡ φουρτούνα! Τὰ πουλάκια θέλουν νερό!

Σ Κ Η Ν Η Η'

(Ἰταλός, Ἡλίας, Γιάννης, Α' καὶ Β' στρατιῶτες).

ΗΛΙΑΣ. (Πρὸς τὸν Ἰταλὸ πού κρατᾷ ἀκόμη ψηλὰ τὰ χέρια του.) Κάτω τὰ χέρια βρέ. (Τὰ κατεβάζει). Τὶ φταίει αὐτὸ τὸ παιδί τώρα ἐξ αἰτίας σας νὰ κινδυνεύη; (Μὲ νεύρα) Λέγε βρέ! Βρέ χαϊβάνια, τί θέλατε σεῖς στὴν Ἑλλάδα; Ἔ;

Β' ΣΤΡΑΤ. Δὲν ξέρει ἑλληνικά, καπετάνιε.

ΗΛΙΑΣ. Ἄλλὰ τί φταίτε σεῖς! Αὐτὸς ὁ μουρλὸς ὁ Μουσσολῖνι τὰ κάνει ὅλα.

ΙΤΑΛΟΣ. (Τραγουδεῖ). «Κορόντο Μουσσολῖνι κανένα ντὲ τὰ μείνη. (Οἱ ἄλλοι χαμογελοῦν).

ΓΙΑΝΝΗΣ. Καπετάνιε, θὰ τῶμαθε ἀπὸ κανένα ἑλληνα αἰχμάλωτο, φαίνεται.

ΗΛΙΑΣ. (Μὲ θυμὸ). Πὲς μου τί θέλατε στὴν Ἑλλάδα βρέ; Ἄντε λοιπόν. (σφίγγει τὴ γροθιά του.) Θὰ σὲ φάω παλιάνθρωπε! Τί θέλατε βρέ;

ΙΤΑΛΟΣ. Ματζάρε.

Α' ΣΤΡΑΤ. Πεινάει φαίνεται, καπετάνιε!

ΗΛΙΑΣ. Ματζάρε ἔ; Γι' αὐτὸ ρεζιλευτήκατε, γουρούνια! Ἐχομε δυὸ μέρες νὰ βάλουμε μπουκιά στὸ στόμα μας καὶ δὲν ζήτησε κανεὶς ἀπὸ μᾶς νὰ φάη. (Μὲ θυμὸ τοῦ δίνει ἓνα ξεροκόμματο πού εἶχε στὴν τσέπη του.) Πάρε νὰ

φας βρέ ! (Ὁ Ἰταλὸς ἀρχίζει νὰ τὸ τρώγῃ μὲ βουλημ(α).)

ΓΙΑΝΝΗΣ. Κοιτάξετε καπετάνιε, στὴν πέρα πλαγιά. Γέμισε ἀπὸ Ἰταλικά κορμιά.

ΗΛΙΑΣ. Ἔ! βλέπω ! Τι λὲς ἐσὺ πρέπει νὰ χαροῦμε ; Βέβαια ἐνίκησαμε. Πρέπει νὰ γλεντήσωμε. Νὰ χαίρεται ὅμως κανεὶς γιὰ τοὺς σκοτωμένους εἶναι ὀρθό ; "Ὅλα αὐτὰ τὰ κορμιά ποὺ βλέπομε δὲν ἔχουν παιδάκια ἀφημένα πίσω ; Δὲν τοὺς περιμένουν μὲ καρδιοκτύπι οἱ μαννάδες τους ; Δὲν κλαῖνε γι' αὐτοὺς οἱ γυναῖκες των ; (Πρὸς τοὺς Α' καὶ Β' στρατιῶτες.) Ἐμπρός ! Πάρτε τὸν αἰχμάλωτο σεῖς οἱ δυὸ καὶ πηγαίνετε τὸν στὸν διμοιρίτη μας. (Οἱ Α' καὶ Β' στρατιῶτες καὶ ὁ Ἰταλός, ἐξέρχονται ἀριστερά).

Σ Κ Η Ν Η Θ'

(Ἡλίας, Γιάννης, Νίκος καὶ Γ' στρατιώτης).

(Ὁ Νίκος καὶ ὁ Γ' στρατιώτης μπαίνουν ἀπὸ ἀριστερὰ καὶ κάθονται μὲ τοὺς ἄλλους).

ΓΙΑΝΝΗΣ. Κύρ λοχία ! Πρέπει νὰ ξεκουρασθῆτε. Ἡ πείνα καὶ ἡ κακουχία μᾶς ἔχει σπάσει τὰ νεῦρα.

ΗΛΙΑΣ. Ἡ ψυχὴ, Γιάννη, στὴν κακουχία καὶ στὴ στέρση γίνεται ἀνώτερη. Νὰ ζητήσω ἐγὼ ξεκούραση ἐνῶ ὁ Δημητράκης κινδυνεύει; Εἶδατε; Ἡ πληγὴ εἶναι βαθεῖα Πῶς ν' ἀντικρύσω τὴ φουκαριάρα τὴ μάννα του; Τι νὰ τῆς πῶ, ἂν πάθῃ τίποτε; ("Ὅλοι κάθονται χάμω). Ἀλήθεια! (Πρὸς τὸ Νίκο). Τι νέα; Πῶς εἶδατε τὸν Δημητράκη;

ΝΙΚΟΣ Ἄσχημα. Στὸ δρόμο διαρκῶς παραμιλοῦσε. Ἀπόψε θὰ τὸν στείλουν πίσω. Ἴσως προλάβουν καὶ τοῦ δώσουν αἷμα.

ΗΛΙΑΣ. Αἷμα εἶπες; τοῦ χρειάζεται αἷμα;

ΝΙΚΟΣ. Βέβαια. Ἐχει χάσει ἀρκετὸ αἷμα.

ΗΛΙΑΣ. Πρέπει νὰ τρέξω νὰ προλάβω; πρέπει νὰ σωθῆ τὸ παλληκάρι.

(Φεύγει τρέχοντας ἀριστερά).

Σ Κ Η Ν Η Ι'

(Γιάννης, Νίκος, Α', Β' και Γ' στρατιώτες).

(Μπαίνουν οί Α' και Β' στρατιώτες και κάθονται μαζί με τούς άλλους).

Α' ΣΤΡΑΤ. Συνάδελφοι, είδα τόν λοχίαν μας νά τρέχη. Τι συμβαίνει;

ΓΙΑΝΝΗΣ. Έχομε ομαδάρχη μάλαμα και δέν τώχομε ακόμη καταλάβει.

Α' ΣΤΡΑΤ. Μά γιατί έτρεχε;

ΓΙΑΝΝΗΣ. Τρέχει νά προλάβη τό Δημητράκη που ξεψυχάει, νά τοῦ δώση αἷμα, νά τόν σώση.
(“Ολοι σιωπηλοί).

ΝΙΚΟΣ. (Μελοδραματικά). Έδω στῆς Πίνδου τά βουνά και στίς βουνοπλαγιές της περάσαμε μερόνυχτα και νύχτες δίχως τέλος.

Β' ΣΤΡΑΤ. “Ας τραγουδήσωμε και λίγο νά φύγη ὁ καῦμός.

ΧΟΡΩΔΙΑ. (Μαζί και τά πρόσωπα τῆς σκηνῆς τραγουδοῦν. Ἡ μελωδία ἴδια με τήν γνωστή του «Παιδιά μ' σάν θέλτε λεβεντιά»).

Έδω στῆς Πίνδου τά βουνά και στίς βουνοπλαγιές της
περάσαμε — ὦρὲ παιδιὰ — περάσαμε μερόνυχτα
περάσαμε μερόνυχτα και νύχτες δίχως τέλος.

Τὰ χέρια μας — ὦρὲ παιδιὰ — τὰ χέρια μας ἐπάγωσαν
τὰ χέρια μας ἐπάνωσαν στό κρῦο και στό χιόνι.

Ἐχάσαμε — ὦρὲ παιδιὰ — ἐχάσαμε και φίλους μας.

Ἐχάσαμε και φίλους μας λεβέντες παλληκάρια.

Και τώρα στίς — ὦρὲ παιδιὰ — και τώρα στίς βουνοπλαγιές
και τώρα στίς βουνοπλαγιές για πάντα θά κοιμοῦνται.

Ρίχτ' ἓνα βό — ὦρὲ παιδιὰ — ρίχτ' ἓνα βόλι στήν κορφή

Ρίχτ' ἓνα βόλι στήν κορφή, για νά γελάση ἡ πλάση,

Χωρίς βουή — ὦρὲ παιδιὰ — χωρίς βουή και κουρνιαχτό

Χωρίς βουή και κουρνιαχτό πονάει ἡ ψυχὴ μας.

ΣΚΗΝΗ ΙΑ'

(Ἡλίας Νίκος, Γιάννης, Α', Β' καὶ Γ' στρατιῶτες)

(Ὁ Ἡλίας μπαίνει χλωμός, ἐξηντλημένος καὶ μὲ δεμένο τὸν καρπὸ τοῦ δεξιοῦ του χεριοῦ. Κάθεται μαζί μὲ τοὺς ἄλλους, ποὺ ρίχνουν βλέμματα στὸ δεμένο χέρι του).

ΗΛΙΑΣ (Ἐξηντλημένα, ἤσυχα): Ἐτοιμασθίτε γιὰ ἄμυνα. Στὴ χαράδρα Πρόῦ— Μάθ ὑποπτες κινήσεις.

ΝΙΚΟΣ. Ἡλίσ, ἔκανες ἄσχημα, ποὺ ἤρθες· ἔδωσες τὸ αἷμα σου καὶ ἐξαντλήθηκες. Ἔπρεπε νὰ μείνης πιὸ πίσω νὰ ἤσυχάσης.

ΗΛΙΑΣ. Ναι, τὸ σῶμα μου ἐξαντλήθηκε ἀλλὰ ἡ καρδιά μου καὶ ψυχὴ μου δὲν ἐξαντλήθηκε, Νίκο. Σὰς συνήθησα, ἄλλωστε, ὄλους τόσο καὶ σὰς ἀγάπησα καὶ δὲν μπορῶ νὰ ζήσω χωρὶς ἐσᾶς. Ἄς ταμπουρωθοῦμε τώρα. (Ὅλοι μὲ προκάλυμμα τὰ κλαδιὰ παίρνουν θέση μὲ τὰ ὄπλα ἔτοιμα διὰ βολή). Μὴν ρίξετε πρὶν σὰς πῶ.

ΓΙΑΝΝΗΣ. Καπετάνιε, νομίζω, ὅτι διακρίνω μιά λευκὴ σημαία πίσω ἀπὸ τὸ μεγάλο σχοῖνο. (Ὅλοι μὲ προφύλαξη κοιτάζουν).

ΗΛΙΑΣ. Ναι· ναι. Δὲν πρέπει νὰ τοὺς ἐνοχλήσωμε.

Α' ΣΤΡΑΤ. Τοὺς βλέπετε; (Δείχνει μὲ τὸ δάκτυλό του). Εἶναι τρεῖς Ἰταλοὶ παππάδες, ἓνας γιατρός ἴσως καὶ μερικοὶ τραυματιοφορεῖς μὲ λευκὲς σημαῖες.

ΝΙΚΟΣ. (Γιὰ νὰ ἀστεieuθῆ). Ἔ! Κόμμε στάτε σινιόρι!...

ΗΛΙΑΣ. θᾶρχωνται γιὰ ἀνακωχή, γιὰ νὰ μαζέψουν καὶ νὰ θάψουν τοὺς νεκροὺς των. (Ὅλοι κάθονται ἀναπαυτικὰ).

Β' ΣΤΡΑΤ. Ἄ! τοὺς βλέπετε; Ἔστριψαν κατὰ τὴν κοιλάδα. Μπροστὰ τοὺς ἔχουν ὄδηγὸ ἑλληνα φαντάρο.

Γ' ΣΤΡΑΤ. Θὰ πηγαίνουν, ἀσφαλῶς, στὸ ἀρχηγεῖο τῆς μεραρχίας μας.

ΝΙΚΟΣ. Πῶς πάει ὁ Δημητράκης, καπετάνιε;

ΗΛΙΑΣ. Ἐλπίζει ὁ γιατρός νά σωθῆ.

ΝΙΚΟΣ. Θὰ εἶσαι πολὺ ἐξαντλημένος· ἔδωσες τὸ αἷμα σου κι ἔχομε ἀπὸ προχθὲς νά φᾶμε.

ΗΛΙΑΣ. Ἄς γινόταν κάτι νά τελείωνε ὁ πόλεμος κι ἄς πεινάμε! Νά σταματοῦσε τὸ μακελιό! Νάπαυε ἡ κακία! Νά πηγαίναμε στὰ σπίτια μας! Νάβγαινε ἕνας νόμος διεθνῆς: "Ὅποιος ζητήσει πόλεμο νά τὸν κρέμαγαν σ' ἕνα δρόμο κεντρικό." Ἐτσι ἀκριβῶς, ὥστε νάβλεπε ὁ λαὸς τὰ ὄρνια νά τὸν τρῶνε. (Στιγμὲς σιωπῆς.) Μετὰ ἀπὸ λίγες μέρες θάχωμε 25 Μαρτίου, γιορτὴ ποὺ ἔλη ἡ Ἑλλάδα θὰ χαρῆ γιὰ τὴ νίκη τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 21. Μετὰ ἀπὸ χρόνια θάχωμε κι ἄλλη γιορτὴ. Τὴν 28ην Ὀκτωβρίου, ἡμέρα ποὺ μᾶς ἐπετέθησαν οἱ Ἴταλοι, ποὺ τώρα πολεμάμε. Γιορτές! Γιορτές! (Σαρκαστικά:) Γιορτές μὲ φαγητὰ καὶ κρασιά, ἐνῶ ἔμεϊς πεινάμε τρεῖς ἡμέρες. Γιορτές μὲ χαρὲς ἐνῶ ἔμεϊς κάθε μέρα νοιώθουμε τὴν καρδιά μας νά ματώνη γιὰ τοὺς θανάτους, τίς πληγὲς καὶ τὰ κρουοπαγήματά μας.

ΓΙΑΝΝΗΣ. Καπετάνιε μας, σ' ἔχομε ἐδῶ σὰν πατέρα μας. Ὁ κάθε λόγος σου μπαίνει βαθιὰ μὲς τὴν καρδιά μας. Θυμᾶσαι; Μαζὶ γιορτάσαμε τὰ Χριστοῦγεννα στὰ βουνὰ τῆς Μανωλιάσας. Τότε ξεχάσαμε τὸ κρῦο κι ἔψάλαμε μαζὶ: «Χριστὸς γεννᾶται σήμερον»· κάναμε λειτουργία.

ΗΛΙΑΣ. Ναί, θυμᾶμαι. Πῶς εἶναι φτιαγμένη αὐτὴ ἡ πλάση! Σὲ κάθε κακουχία μας ξεπρόβαλε σὰν σὲ ὄνειρο μιὰ ἀπόκοσμη μαγεία.

ΝΙΚΟΣ. (Δεῖχνει). Γιὰ κοιτάχτε· θάβουν τοὺς νεκροὺς των οἱ Ἴταλοι. Γέμισε ἡ πέρα πλαγιὰ ἀπὸ τραυματιοφορεῖς, ποὺ τοὺς σκεπάζουν. Εἶναι καὶ οἱ ἱερεῖς των μαζὶ.

ΗΛΙΑΣ. Ἱερεῖς εἶπες; Καὶ δὲν γονατίζει ἡ καρδιά μας στὸ Θεό; Ἱερεῖς! Δὲν ἔχει σημασία σὲ ποιὸ δόγμα καὶ σὲ ποιὰ θρησκεία ἀκόμη. Ἱερεῖς μόνο· σύμβολα συνδέσεως κόσμου καὶ ὑπερκόσμου. (Γονατίζει καὶ βγάζει τὸ καπέλο του)

ΓΙΑΝΝΗΣ. Τι κάνεις, καπετάνιε; Αὐτοὶ εἶναι Ἴταλοί·
Δὲν εἶναι δικοὶ μας.

ΗΛΙΑΣ. (Λίγο ἀγανακτισμένα.) Ἐκεῖ ποῦ πᾶνε αὐτοὶ
δὲν ὑπάρχουν Ἴταλοί, Ἕλληνες, γερμανοὶ! Ψυχὲς μόνον ὑ-
πάρχουν. Ψυχὲς στὴν ἀλήθεια· σ' ἓνα κράτος τοῦ Θεοῦ
χωρὶς σύνορα καὶ ἔθνη. (Ἐπιτακτικά:) Χωρὶς δόγματα
θρησκευτικὰ καὶ αἱρέσεις! Μπρὸς λοιπὸν· γονατίστε, σὰς
λέγω. (Ὅλοι γονατίζουν).

Β' ΣΤΡΑΤ. (Σιγὰ στὸ αὐτὶ τοῦ παινοῦ του.) Ὁ κα-
πετάνιος μας δὲν φαίνεται καὶ τόσο καλά.

ΗΛΙΑΣ. Κάνετε μιὰ προσευχὴ μέσα σας. (Ὅλοι βγά-
ζουν τὰ καπέλλα τους.) Θεέ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς.
Δώσε τὴν ποθητὴ εἰρήνην στὰ κράτη καὶ στὶς καρδιές μας.

(Ἡ σκηνὴ κλείνει σιγὰ—σιγὰ.)

Πράξις Γ'

(Ἡ σκηνή εἶναι ἡ ἴδια μετὰ τὴν σκηνὴ τῆς Α' Πράξεως. Ἀγροτικὸ δωμάτιο μετὰ τὴν γωνιά στὴν ἄκρην. Μιά τάβλα στὸν τοῖχο γιὰ τὸ ψωμί, ἕνα τραπέζι, 4 καρέκλες, θήκη μετὰ τσατσάρες εἰκόνες πλοίων ἢ ἀλιείας καὶ ἕνα κασονάκι μετὰ ἕνα λαδικό.)

ΣΚΗΝΗ Α'

(Γιώργαινα καὶ Μαριγούλα)

(Ἡ Γιώργαινα κάθεται σὲ καρέκλα καὶ πλέκει πουλό-βερ. Ἡ Μαριγούλα κουνάει τὴν κούκλα τῆς σ' ἕνα κεραμιδάκι. Κάπου—κάπου ἡ μητέρα σκουπίζει κανένα δάκρυ μετὰ τὸ μαντήλι τῆς.)

ΓΙΩΡΓ. Πήγαινε, ἀγάπη μου, στὸ ταχυδρομεῖο νὰ ρωτήσης, μήπως ἔχουμε κανένα γράμμα ἀπὸ τὸ Δημητράκη μας.

ΜΑΡΙΓ. Θὰ πάω, μαμά. (Τοποθετεῖ σὲ μιὰ γωνιά τὰ παιχνίδια τῆς καὶ σηκώνεται.) Θὰ ρωτήσω, ἂν ἔχουμε ἀπὸ τὸ Δημητράκη μας γράμμα. (φεύγει).

ΣΚΗΝΗ Β'

(Γιώργαινα μόνη)

ΓΙΩΡΓ. (Ἐνῶ συνεχίζει τὸ πλέξιμο.) Παναγία μου! Νᾶ κανες τὸ θαῦμα σου! Νᾶ γύριζαν τὰ παιδάκια τοῦ κοσμάκη στὰ σπίτια τους! Νᾶ ἐρχόταν καὶ ὁ Δημητράκης μου! (Σκουπίζει τὰ μάτια τῆς)..... Πικρὸ ποτήρι εἶναι αὐτὸ ποὺ πίνω. Ναί. Ἀνθρώποι εἴμαστε!... ὑποφέρουμε γιὰ τὶς ἀμαρτίες μας. Ποιὸς εἶναι ἀναμάρτητος! Τὶ τραβάει μιὰ

μητέρα ν' ἀναστήση τὸ παιδί της! Τὶ βάσανα τραβάει!....
Νᾶδινε ὁ Θεὸς νὰ ἐρχόταν καὶ ὁ Γιώργης!....

ΧΟΡΩΔΙΑ (Ἐπὶ τὸ βάθος τραγουδεῖ τὸ γνωστὸ σ' ἐκείνη τὴν ἐποχὴ τραγοῦδι τοῦ λαοῦ. Ἄντ' αὐτοῦ μπορεῖ νὰ τραγουδήσῃ καὶ ἄλλο ᾄσμα ἢ χορωδία σχετικὸ μὲ τὸ ἀλβανικὸ ἔπος).

Κορῶϊδο Μουσσολίνι
Κανένας δὲν θὰ μείνη
σὺ καὶ ἡ Ἰταλία, ἡ πατρὶς σου ἢ γελοία
τρέμετ' ὅλοι τὸ χακί.
Δὲν ἔχεις διόλου μπέσα
κι' ὅταν θὰ μπουῦμε μέσα
ἀκόμη καὶ στὴ Ρώμη
γαλανόλευκη θὰ ὑψώσουμε
σημαία Ἑλληνική.

ΓΙΩΡΓ. Ἔχω εἴκοσι ἡμέρες νὰ πάρω γράμμα ἀπὸ τὸ Δημητράκη μου. Νὰ ἐρχόταν νᾶβλεπε καὶ τὴν κατσίκα ποῦκανε τρία κατσικάκια. Τὸ ἓνα θὰ τὸ θυσιάσουμε στὸν ἐρχομὸ του. Τὸ ἄλλο στὸν ἐρχομὸ τοῦ πατέρα του! (Σκουπίζει τὰ μάτια της).

Σ Κ Η Ν Η Γ'

(Γιώργαινα, Μαρίκα)

ΜΑΡΙΚΑ (Μπαίνει μὲ ἐνθουσιασμό). Κυρὰ Γεώργαινα! Μόνη σου ἐδῶ; Νικήσαμε τοὺς ἰταλοὺς. Πᾶει τοὺς βόλαμε μπροστὰ. Σὺ γιατί κάθεσαι καὶ στενοχωριέσαι;

ΓΙΩΡΓ. (Δίνει κάθισμα στὴ Μαρίκα καὶ ξανακάθεται). Κάθισε, κυρὰ Μαρίκα μου! Πόσο μὲ ἀνακουφίζει ἢ παρέα σου! Ἔχω ἀρκετὲς ἡμέρες νὰ λάβω γράμμα ἀπὸ τὸ Δημητράκη μου κι ὅλο κλαίω. Εἶμαι μόνη μου. Κοντεύω νὰ πάθω μαρασμό.

ΜΑΡΙΚΑ. Καλέ, μὴ στενοχωριέσαι· γι' αὐτὸ στενοχωριέσαι; Τώρα εἶχαν ἐπίθεση μεγάλη, λένε οἱ ἄντρες. Μεγά-

λη επίθεση! Ποῦ νὰ προκάνουν νὰ γράψουν γράμματα! Ἐγὼ εἶχα ἀπὸ τὸ Σταῦρο μου δέκα πέντε ἡμέρες νὰ λάβω γράμμα του καὶ σήμερα ἔλαβα. Ἀπὸ τὸν Ἀντρέα μου χθὲς ἔλαβα.

ΓΙΩΡΓ. Ἔστειλα τὴ Μαριγούλα νὰ ρωτήσῃ, ἂν ἔχωμε γράμμα σήμερα.

Δὲν σοῦ γράφει τίποτε ὁ Ἀντρέας γιὰ τὸν δικό μου;

ΜΑΡ. Μὴν ἀνησυχῆς. Καμμιά φορὰ ἀργοῦν τὰ γράμματα νὰ ρθοῦν. Ὁ δικὸς μου εἶναι σὲ ἄλλη μονάδα. Ποῦ νὰ μαθαίνει νέα γιὰ τὸν Δημητράκη!
(Σιωπὴ. Βγάζει καὶ ἡ Μαρίκα τὸ πλεκτό της καὶ πλέκει).

Σ Κ Η Ν Η Δ'

(Γεώργαινα, Μαρίκα, Φανή).

ΦΑΝΗ. (Μπαίνει). Γειὰ σας. Τὶ νέα ἔχετε;

ΓΙΩΡΓ. Καλῶς τὴν τὴν κυρὰ Φανή. Πάρε καρέκλα καὶ κάθισε.

ΦΑΝΗ. (Κάθεται). Κάνα γράμμα κυρὰ Γεώργαινα ἀπὸ τὸν Δημητράκη;

ΓΙΩΡΓ. Μπᾶ! Τίποτε ἀκόμη. Ὁ Νίκος σου θὰ εἶναι μαζί μὲ τὸν Δημητράκη μου, ἔ;

ΦΑΝΗ. Ναι, μαζί εἶναι ἀλλὰ γιατί δὲν γράφουν; Φτιάχνεις κι ἄλλο πουλόβερ τώρα; (Πλησιάζει μὲ τὸ κάθισμά της καὶ ἐξετάζει μὲ τὰ δάκτυλα τὸ πλέξιμο). Τὶ ὠραῖο ποῦ τὸ φτιάχνεις! Ὅταν τὸ τελειώσῃς νὰ μοῦ πῆς νὰ τὰ στείλουμε μαζί στὰ παιδιὰ μας. Ἐχω κι ἐγὼ ἓνα πουλόβερ. Κοντεύω νὰ τὸ τελειώσω.

ΓΙΩΡΓ. Προχθὲς ἔστειλα τρία ζευγάρια κάλτσες μάλ-
λινες.

ΚΑΤΣΙΚΑ. Μπέ! Μπέ!

ΓΙΩΡΓ. Μὲ συγχωρεῖτε! ἡ κατσίκα θὰ θέλῃ νερό· ξέ-
χασα νὰ τὴν ποτίσω σήμερα.

ΦΑΝΗ. Ἐλεύθερα. Κάνε δουλειά σου, κυρά Γιώργαινα. (Ἡ Γιώργαινα ἀφήνει κατὰ μέρος τὸ ἐργόχειρο καὶ βγαίνει ἀριστερά).

ΣΚΗΝΗ Ε΄

(Φανή, Μαρίκα)

ΦΑΝΗ. (Με φωνὴ σιγαλῆ): Κυρά Μαρίκα μου, σκύψε νὰ σοῦ πῶ.

(Ἡ Μαρίκα πλησιάζει μὲ τὸ κάθισμά της.)

Ἔλαβα γράμμα σήμερ. ἀπὸ τὸ Νίκο. Ὁ Δημητράκης εἶναι λαβωμένος στὸ χέρι καὶ στὸ στήθος.

ΜΑΡΙΚΑ. (Δαγκώνοντας τὰ χεῖλη της ἀπὸ κατάπληξη). Τί λές; (Δένοντας τὰ δάκτυλά της). Πῶς νὰ τῆς τὸ ποῦμε τώρα τῆς ἔρημης! Εἶναι βαριά λαβωμένος;

ΦΑΝΗ. Ἔτσι φαίνεται, γιατί ἔφυγε ἀμέσως γιὰ τὸ νοσοκομεῖο. Μοῦ γράφει ὁ Νίκος μου, ὅτι ὁ Ἥλιος τοῦδωσε αἷμα ἀπὸ τὴ φλέβα του.

ΜΑΡΙΚΑ. (Δαγκώνοντας τὰ χεῖλη της καὶ δένοντας τὰ δάκτυλά της). Πῶς νὰ τῆς τὸ ποῦμε τῆς μαύρης καὶ τῆς ἄραχλης!

ΦΑΝΗ. Κι' ὅμως πρέπει νὰ τῆς τὸ ποῦμε. Νὰ κάνη κἀνα ιάμα! Νὰ σώση τὸ παιδί της ἢ ἔρημη! Μυστικὸ νὰ τὸ κρατήσουμε;

ΜΑΡΙΚΑ. Πές τῆς το ἐσύ, πού εἶσαι πιὸ τολμηρὴ καὶ ἐπιδέξια. Ἐγὼ δὲν θὰ τὰ καταφέρω. (σιωπὴ ὀλίγων στιγμῶν)

ΣΚΗΝΗ ΣΤ΄

(Γιώργαινα, Φανή, Μαρίκα).

ΓΙΩΡΓ. (Εἰσέρχεται ἀπὸ ἀριστερά). Μά τί στὸ καλὸ; Βουβαθῆκαν τὰ παιδιὰ μας! Ἄκοῦς ἐκεῖ νὰ μὴ μᾶς γράφουν; (Κάθεται καὶ πλέκει).

ΦΑΝΗ. Θα μᾶς γράψουν. Ἐγὼ σήμερα ἔχω τὴν προαίσθηση, πὼς θὰ λάβω γράμμα ἀπὸ τὸ Νίκο μου.

ΓΙΩΡΓ. Τὴν ἴδια προαίσθηση ἔχω κι ἐγὼ, Φανή μου. Δὲν ξέρω σὰν ἐλπίδα! (Ἡ Μαρίκα κουνάει τὸ κεφάλι της ἀπὸ συμπόνια γιὰ τὴ Γιώργαινα). Πιστεύω, ὅτι θᾶχω νέα σήμερα.

ΜΑΡΙΚΑ. Κι ἐγὼ τὴν ἴδια ἀγωνία ἔχω. "Ἐβγαλε ἡ κλώσσα σου τὰ πουλάκια, κυρὰ Γιώργαινα;

ΓΙΩΡΓ. Πῶς! τᾶβγαλε ἀπὸ χθὲς τὸ πρωί. Καλὴ κλώσσα, μόνο ἓνα μοῦ χάλασε.

ΦΑΝΗ. (Πρὸς τὴν Μαρίκα). "Ὅλοι μὲ ἀγωνία ζοῦμε, Μαρίκα μου. Πόλεμος ἅμα εἶναι βάσανα καὶ ἀγωνία νὰ περιμένῃς. Πόσα παιδάκια χάνονται! Τὰ νοσοκομεῖα γέμισαν, κυρὰ Μαρίκα μου, ἀπὸ τραυματίες!

ΓΙΩΡΓ. Σᾶς παρακαλῶ· μὴν συζητᾶτε γιὰ νοσοκομεῖα. "Ὅλο νοσοκομεῖα ἔβλεπα ἀπόψε στὸν ὕπνο μου!

ΦΑΝΗ. Ὁ δικὸς μου εἶχε πληγωθῆ λίγο στὸ χέρι του, ἀλλὰ δὲν μοῦ τῶγραφε τὸ παληόπαιδο γιὰ νὰ μὴ στενοχωρηθῶ. Ἀπὸ ἀλλοῦ τὸ πληροφορήθηκα. (Κάνει σημεῖο ἀμηχανίας μὴ ξέροντας πῶς νὰ προχωρήσῃ). Καὶ ὁ δικὸς σου....

ΓΙΩΡΓ. Τὶ θέλεις νὰ πῆς κυρὰ Φανή; (Ἀφήνει τὸ πλεχτὸ καὶ κοιτάζει σαστισμένα).

ΦΑΝΗ. Νὰ, θέλω νὰ πῶ, δὲν ἀποκλείεται, ἀφοῦ ἔχει καιρὸ νὰ σοῦ γράψῃ....

ΓΙΩΡΓ. (Ἀνήσυχη). Κάτι μοῦ κρύβετε σεῖς! Πέστε μου τί μάθατε; Τὶ συνέβη;

ΦΑΝΗ. Μπαί Μὴν ἀνησυχῆς. Τίποτε. Λέγω, ὅτι ἀφοῦ ἔχει τόσο καιρὸ νὰ σοῦ γράψῃ δὲν ἀποκλείεται νὰ....

ΓΙΩΡΓ. Τὶ «νὰ»;

ΦΑΝΗ. "Ε! Δὲν ἀποκλείεται νὰ εἶναι στὸ νοσοκομεῖο!

ΓΙΩΡΓ. Τὶ λέτε; Στὸ νοσοκομεῖο! Καὶ μοῦ τὸ κρύβετε

τόση ώρα! (Σκεπάζει τὸ πρόσωπο της). Παιδάκι μου! Ποῦ πονᾷς; (Μὲ ἀναφιλητά): Ὑποφέρεις; ποῦ βρίσκεσαι; Ποιὸς σοῦ στρώνει καὶ κοιμᾶσαι;

ΦΑΝΗ. (Σηκώνεται καὶ ἀγκαλιάζει τὴ Γεώργαινα, ὅπως εἶναι στὴν καρέκλα της). Μὴ στενοχωριέσαι δὲν εἶναι σοβαρά.

ΓΙΩΡΓ. Ὑποφέρεις, παιδάκι μου; Ποῦ εἶναι ἡ πληγὴ σου;

ΦΑΝΗ. Στὸ χέρι ἔχει πληγωθῆ καὶ λίγο ἔμπρός. Δὲν ἔχει ὅμως τίποτε. (Σκουπίζει καὶ ἡ Φανὴ τὰ μάτια της.)

ΜΑΡΙΚΑ. Καὶ τὰ δικά μου παιδιὰ τί νὰ κάνουν! Ἐγὼ ἔχω δύο στὴ φωτιὰ μπροστά. (Σκουπίζει κι' αὐτὴ τὰ μάτια της.)

ΓΙΩΡΓ. Βλαστὰρι μου, πῶς σέ φροντίζουνε! πῶς κοιμᾶσαι; Τί τρῶς; (στιγμὲς σιωπῆς καὶ ἀναστεναγμῶν).

ΜΑΡΙΓ. (Ἀπὸ τὸ βάθος χαρούμενα). Μαμά! Μαμά! Γράμμα ἀπὸ τὸ Δημητράκη μας! Γράμμα ἀπὸ τὸ Δημητράκη μας.....

Σ Κ Η Ν Η Ζ'

(Μαριγούλα, Γεώργαινα, Φανὴ, Μαρίκα)

ΜΑΡΙΓ. (Μπαίνει χοροπηδώντας, μ' ἓνα γράμμα στὸ χέρι της) Μαμά, νὰ τὸ γράμμα.

ΓΙΩΡΓ. (Παίρνει καὶ ἀνοίγει τὸ γράμμα μὲ χέρια ποῦ τρέμουν καὶ διαβάσει:)

«Ἀγαπημένη μου μητέρα» (Σὰν παραλυμένη ἀπὸ τὴν συγκίνηση.) Δὲν μπορῶ νὰ διαβάσω. Διάβασέ τὸ μου, σύ, κυρὰ Φανὴ μου! (Τῆς τὸ δίνει.)

ΦΑΝΗ. (Παίρνει καὶ συνεχίζει.) «Δὲν πρέπει καθόλου νὰ στενοχωρηθῆς. Ἐγὼ εἶμαι πολὺ καλύτερα τώρα. Εἶμαι στὸ νοσοκομεῖο τῆς Καστοριᾶς. Ἔχω καλοὺς γιατροὺς. Ἡ πληγὴ μου στὸ στήθος κοντεύει νὰ κλείσῃ. Τὸ χέρι μου

πονάει λίγο ακόμη. Ἐλπίζω νὰ μοῦ δώσουν ἄδεια νὰ ρθῶ νὰ σᾶς δῶ!

Ἡ Μαριγούλα τί κάνει; Μεγάλωσε καθόλου; Πολύ τὴν πόνεσα! Μαμά, σὺ πῶς πηγαίνεις; Σὲ πειράζουν δέκτα μήπως; Νὰ μὴ βαριοδουλεύης. Νὰ πῆτε στὸ δάσκαλο, ὅτι ὁ Ἥλιος τοῦ ἦταν λοχίας μου τίς τελευταῖες μέρες! Εἶναι καλά. Ἔμαθα ἀπὸ κάποιον φαντάρου συνάδελφό μου, ὅτι μοῦδωσε αἷμα ἀπὸ τίς φλέβες του. Περιμένω πότε ἐπὶ τέλους θὰ μπορέσω νὰ σᾶς ἀντικρύσω! Χαιρετισμούς στη κυρὰ Φανή, στη κυρὰ Μάρικα καὶ στὸ δάσκαλο. Ὁ Νίκος ἦταν καλά, ὅταν τὸν ἄφησα στὸ μέτωπο. Ζήτω ἡ ἀθάνατη Ἑλλάδα! Σᾶς φιλῶ: Δημητράκης. (Δίνει τὸ γράμμα στη Γιώργαινα.)

ΜΑΡΙΚΑ. Ἦσυχασε, τώρα, κυρὰ Γιώργαινα. Νέα εὐχάριστα ἔχεις. Εἶναι καλά ὁ Δημητράκης σου καὶ θὰ ρθῆ σύντομα μάλιστα.

ΓΙΩΡΓ. (Μὲ χαμόγελο χαρᾶς.) Νὰ ρθῆ τὸ παιδί μου! Τί χαρὰ! Θὰ μοῦ γεμίση τὸ σπίτι τὸ παλληκάρι μου! Ἡ φτώχεια περνάει! Ὁ χωρισμὸς ὅμως δὲ περνάει.

ΣΚΗΝΗ Η'

(Δάσκαλος, Γιώργαινα, Μαριγούλα, Μάρικα, Φανή.)

ΔΑΣΚΑΛΟΣ. (Μπαίνει ἀπὸ δεξιὰ.) Κυρίες μου, τί γίνεσθε; (Ὅλες σηκώνονται ἀπὸ σεβασμὸ.) Τᾶμαθες τὰ νέα, κυρὰ Γιώργαινα;

ΜΑΡΙΚΑ. (Τοῦ δίνει τὸ κάθισμα της.) Καθίστε, κύρ δάσκαλε.

ΔΑΣΚΑΛΟΣ. (Κάθεται.) Τ' ἀνδραγαθήματα τοῦ γιοῦ σου τᾶμαθες;

ΓΙΩΡΓ. Δὲν ξέρω τίποτε, κύρ δάσκαλε!

ΔΑΣΚΑΛΟΣ. Ἔ! ὁ γιός σου ἀνδραγάθησε. Μὲ τὸ πολυβόλο ὀρθιος ἐτάραξε τοὺς ἐχθρούς μας. Αὐτὴν τὴν χα-

ράδρα, όπου πολεμοῦσε ὁ γιός σου οἱ Ἴταλοί τὴν ὀνόμασαν «Χαράδρα τοῦ θανάτου».

ΓΙΩΡΓ. Ναι, ἀλλὰ τώρα τραυματίας ὁ γιός μου. Εἶχα γράμμα του σήμερα ἀπὸ τὸ νοσοκομεῖο τῆς Καστοριάς.

ΔΑΣΚΑΛΟΣ. Ὡστε τῶχετε μάθει; Καλὰ τότε! Μοῦρχόταν δύσκολο νὰ σοῦ τὸ πῶ, κυρὰ Γιώργαινα. Τὸ παιδί σου, πάντως, εἶναι καλύτερα τώρα.

ΠΑΙΔΙΑ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ. (Ἄπὸ τὸ βάθος) Κύριε! Κύριε! σὰς περιμένουμε.

ΔΑΣΚΑΛΟΣ. Ἐμένα νὰ μὲ συγχωρῆτε τώρα. (Σηκώνεται) Ἔχω δουλειά. Τὰ παιδιά τοῦ σχολείου θὰ χορέψουν στὴν πλατεῖα ἐθνικοὺς χοροὺς. Περαστικά στὸ Δημητράκη, κυρὰ Γιώργαινα.

ΓΙΩΡΓ. Εὐχαριστῶ, κύρ δάσκαλε.

(Ὁ δάσκαλος φεύγει καὶ οἱ γυναῖκες κάθονται στὶς καρέκλες των.)

ΣΚΗΝΗ Θ'

(Γιώργαινα, Φανή, Μαρίκα, Μαριγούλα.)

ΓΙΩΡΓ. Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ἀκούραστος εἶναι. Ὅλη τὴν ἡμέρα γυρίζει. Μᾶς ἔχει ὄλους ὑποχρεώσει.

ΦΑΝΗ. Τώρα, γιὰ νὰ δώση θάρρος στὸ χωριὸ καὶ ἀγάπη στὴν πατρίδα βάζει τὰ παιδιά νὰ χορέψουν στὴν πλατεῖα.

ΜΑΡΙΓ. (Πηγαίνει κοντὰ στὴν μαμὰ της.) Μαμὰ, πότε θὰ ρθῆ ὁ Δημητράκης μας;

ΓΙΩΡΓ. Σὲ λίγες μέρες θ'ἔδω, χρυσὸ μου. Ἔτσι μᾶς ἔγραψε. Ἀλήθεια γιὰ νὰ δῶ τὸ γράμμα. Πότε μᾶς τὸ στέλνει; (Τὸ ἀνοίγει) Ἔχει ἡμερομηνία 27 Μαρτίου 1941 καὶ σήμερα ἔχομεν 6 Ἀπριλίου. Δηλαδὴ ἔκανε δέκα ἡμέρες νὰ ρθῆ τὸ γράμμα! Γιατὶ ἄργησε τόσο;

ΦΑΝΗ. Έτσι άργουν πολλές φορές, γιατί περνούν και από λογοκρισία.

ΓΙΩΡΓΙ. Τότε ό Δημητράκης μου θά πρέπει νά ρηθί με άδεια αὐτή τήν εβδομάδα. Πώς θά πέταγε ή καρδιά μου νάβλεπα τό παιδί μου!

ΜΑΡΙΚΑ. Ό Θεός μās δίνει ύπομονή και καρτερία. Χωρίς τήν ύπομονή θά είχαμε όλοι χαθί.

ΧΟΡΩΔΙΑ. (Άπό τό βάθος. Τό άσμα όπως τό «Μάννα του τά κλεφτόπουλα». Η Γιώργαινα συνεχίζει νά πλέκη συχνοκοιτάζοντας τό γράμμα, ή Φανή χαϊδεύει τήν Μαριγούλα και ή Μαρίκα έξακολουθει νά πλέκη).

Έδώ στο άγιο χώμα μας
Ιταλοί δέν θά πατήσουν
τήν πατρίδα νά σκλαβώσουν

Κι' αν θάρθουν με τους γερμανούς
γρήγορα θά φύγουν πάλι
σε κοινούγια ανεμοζάλη.

Άθάνατη Ελλάδα μας,
ξανασκόρπά με τό φως σου
τό γλυκό χαμογελό σου.

Συ μās χαρίζεις λεβεντιά.
Τόσα χρόνια μ' ιστορία
γεμάτη δόξες μεγαλειά.

ΦΑΝΗ. Στο μέτωπο αυτές τις τελευταίες ήμέρες μεγάλη ήσυχία! Σάν νά κάναμε άνακωχή με τους Ιταλούς. Έγώ είθελα νά προχωρήσουμε νά πάρουμε τά Τίρανα, τήν Αύλω-να και ύστερα νά πηγαίναμε και σ' αὐτή τή Ρώμη.

(Στιγμές σιωπής.)

ΣΚΗΝΗ Γ'

(Έλένη, Γιώργαινα, Μαρίκα, Φανή, Μαριγούλα).

ΕΛΕΝΗ. (Μπαίνει χαρούμενα). Τὰ συγχαρίκια θεία μου! Τι θὰ μοῦ δώσης! Τάξε μου, τάξε μου.
(“Όλες σηκώνονται).

ΓΙΩΡΓ. (Σαστισμένη) Μήπως; Μήπως... (Ξεροκαταπίνει) Μήπως... ‘Ο Δημητράκης μου! Ποῦναι τος; Ποῦναι τὸ παιδί μου;

ΕΛΕΝΗ. Ναί, ὁ Δημητράκης! “Όλο τὸ χωριὸ τὸν χαιρετᾶει στὴν πλατεῖα! Μόλις τὸν εἶδε ὁ παππᾶς ἔτρεξε καὶ τὸν φίλησε.

ΓΙΩΡΓ. Τὸ παιδί μου! Θὰ τρέξω νὰ τὸ προκάνω στὸ δρόμο!

ΚΑΤΣΙΚΑ. Μπέεε... Μπεεε... Μπέεε.....

ΕΛΕΝΗ. Θεία, ὅπου κι’ ἂν εἶναι ἔφτασε!

ΚΑΤΣΙΚΑ. Μπεεέ..... Μπεεέ.....

ΜΑΡΙΓ. Τᾶμαθες τὰ νέα, κατσίκα μου; Ἦρθε ὁ Δημητράκης μας.

ΣΚΗΝΗ ΙΑ΄

(Οἱ ἀνωτέρω καὶ ὁ Δημητράκης.)

ΔΗΜΗΤΡ. (Μπαίνει μὲ δεμένο τὸ δεξὶ του χέρι μὲ ἄσπρο πανί. Καλύτερα τὸ τραυματισμένο χέρι νὰ στηρίζεται σὲ φασκιά κρεμασμένη ἀπὸ τὸ σβέρκο ἐμπρὸς. Στὸ ἀριστερὸ του χέρι ἔχει πένθος. Μόλις μπαίνει ἀναφωνεῖ): Μητέρα μου! Ἀδελφούλα μου!

ΓΙΩΡΓ. (Ἄγκαλιάζεται μὲ τὸν Δημητράκη). Βλαστάρη μου! (Καὶ ἡ Μαριγούλα ἀγκαλιάζει τὸν Δημητράκη ἐνῶ τὰ ἄλλα πρόσωπα τῆς σκηνῆς σκουπίζουν δάκρυα).

ΧΟΡΩΔΙΑ. (Ψάλλει ἓνα πατριωτικὸ τραγούδι ἢ τὸ πιὸ κάτω ποῦ ἔχει μελωδία σύμφωνη μὲ τὸ «πάντα κι’ ὅπου σ’ ἀντικρύζω» ἢ «ὄλη δόξα ὄλη ἢ χάρη»).

Ἡ γλυκιὰ καὶ πονεμένη
τῆς μητέρας ἢ καρδιὰ
τώρα πιά ξανανιωμένη
μὲ τὸ γιό της ἀγκαλιά.

Σὰν τὴ μάννα κι ἡ πατρίδα
μᾶς κρατάει ἀγκαλιὰ
μᾶς χαρίζει καὶ ἐλπίδα
καὶ γλυκειὰ παρηγοριά.

Μᾶς χαρίζει κι εὐωδία
κλαίει γιὰ τὶς συμφορὰς
καὶ γελᾷ στὴν εὐτυχία
μὲ χρυσὲς ἀναλαμπές.

Τώρα πιά ἀγκαλιασμένοι
ἢ μητέρα καὶ ὁ γιὸς
στὴν ζωὴ τους πονεμένοι
φεύγει τώρα ὁ καῦμος.

ΓΙΩΡΓ. Κάθισε, καμάρι μου. (Τοῦ δίνει κάθισμα).

ΦΑΝΗ. Καλῶς ὤρισες, Δημητράκη. Εἶσαι καλὰ τώρα;

ΔΗΜΗΤΡ. Εὐχαριστῶ, κυρὰ Φανή. Καλύτερα εἶμαι
τώρα. Ἔχετε μαντάτα ἀπὸ τὸ Νίκο;

ΦΑΝΗ. Σήμερα εἶχα γράμμα. Καλὰ εἶναι. Περαιστικά
σου, παιδί μου.

ΔΗΜΗΤΡ. Εὐχαριστῶ πολὺ.

ΚΑΤΣΙΚΑ. (Ἀπὸ τὸ βάθος) Μπέ! Μπέ!

ΕΛΕΝΗ. Καλῶς ὤρισες, Δημητράκη, περαιστικά σου.

ΔΗΜΗΤΡ. Εὐχαριστῶ, Ἐλενίτσα.

(Ἡ Φανὴ καὶ ἡ Ἐλενίτσα φεύγουν δεξιὰ.)

Σ Κ Η Ν Η Ι Β'

(Δημητράκης, Γιώργαινα, Μαρίκα, Μαριγούλα).

(Ἡ Μαριγούλα ξαναπηγαίνει στὰ παιχνίδια της).

ΜΑΡΙΚΑ. Άγόρι μου, καλωσόρισες. Δεν φαντάζομαι να πονᾷς τώρα;

ΔΗΜΗΤΡ. Μπα! Σε δυο μέρες θά τὸ λύσω τὸ χέρι μου.

ΜΑΡΙΚΑ. Ὑποφέρατε στὴν Ἀλβανία ἔ; Τὰ μαθαίναμε! Τὰ μαθαίναμε! Ὅταν μπήκατε στὴν Κοριτσά στὶς 22 Νοεμβρίου, ἔμεῖς κάναμε δοξολογία κι εἴμαστε ὅλοι περήφανοι γιὰ τὰ κατορθώματά σας. Μὰ γιατί, ἀγόρι μου, ἔχεις βάλει πένθος;

ΔΗΜΗΤΡ. Μητέρα, κυρὰ Μαρία, ἔμαθα ἓνα πολὺ δυσᾶρεστο νέο τὴν ἡμέρα ποῦφυγα ἀπὸ τὸ νοσοκομεῖο.... Δεν μπορῶ νὰ τὸ πῶ!... Τὸ στόμα μου κλείνει.... ὁ λαιμὸς μου ἐμποδίζεται.... Ὁ γιὸς τοῦ δάσκαλου....

2 ΓΥΝΑΙΚΕΣ (Μαζί). Ὁ Ἡλίας;....

ΔΗΜΗΤΡ. Ναί! Πάει ὁ Ἡλίας... (Σκοτώθηκε ἀπὸ βλήμα πυροβόλου. Πάει ὁ Ἡλίας! Μὲ δάκρυα): Μοῦχε δώσει τὸ αἷμα του, γιὰ νὰ σωθῶ ἐγὼ! Τὸν εἶχα λοχία τὴν ὀμάδα μου! Ἀξέχαστε Ἡλία! (Σκεπάζει τὰ μάτια του μὲ τὸ ἀριστερὸ του χέρι). Ἀξέχαστε Ἡλία! Ἡ ψυχὴ σου δὲν ἦταν γι' αὐτὸ τὸν ψεύτικο κόσμος!

ΜΑΡΙΚΑ. Πῶς νὰ τὸ μάθη ὁ φουκαρᾶς ὁ δάσκαλος! Ἡ καϋμένη ἢ μητέρα του! Ἐνα τὸν εἶχε. Ἐνα μοναχογιὸ καὶ μοναχοπαῖδι!

Σ Κ Η Ν Η Ι Γ . '

(Δάσκαλος, Γιώργαινα, Δημητράκης, Μαριγούλα)

(Μπαίνει ὁ δάσκαλος καὶ ἡ Μαρίκα φεύγει ἀπὸ δεξιὰ).

ΔΑΣΚΑΛΟΣ. (Μὲ χαρὰ καὶ γέλια). Καλῶς τὸ παιδί! (Χαιρετᾷ τὸ Δημητράκη). Τὶ νέα Δημητράκη! Βρὲ τί; Σὺ ἔγινες ἥρωας' ὄλο τὸ χωριὸ δοξάστηκε ἀπὸ σένα! Βρὲ παλληκάρι μου! (Τὸν ἀγκαλιάζει ὅπως εἶναι στὸ κάθισμά του). Ἄν σάν καὶ σένα ἦσαν ὅλοι οἱ ἔλληνες θάχαμε φτάσει καὶ στὴ Ρώμη ἀκόμη. (Παίρνει κάθισμα κονιὰ στὸ Δη-

μητράκη. Πιό σοβαρά). Τι γίνεται εκείνος ό δικός μου; "Έχει καιρό νά μου γράψη. "Έχεις μάθει νέα του;

ΔΗΜΗΤΡ. .... (Σιωπή).

ΔΑΣΚΑΛΟΣ. (Πιό σοβαρά). Γιατί δέν μου μιλάς;

ΔΗΜΗΤΡ..... (Σιωπή) Δείχνει τό πένθος στό χέρι του.

ΔΑΣΚΑΛΟΣ. Μήπως;

ΔΗΜΗΤΡ. Δυστυχώς!

ΔΑΣΚΑΛ. (Μέ συγκρατημένο πόνο). Ποϋ σκοτώθηκε;

ΔΗΜΗΤΡ. Στην περιοχή τής Πεστάνης στις 25 Μαρτίου.
*Από βλήμα όβίδας.

ΔΑΣΚΑΛΟΣ. (Σάν άπολιθωμένος). 'Ο 'Ηλιος μου σκοτώθηκε. (Σηκώνεται). Τι τή θέλω τή ζωή μου πιά τώρα έγώ; 'Αλλά.... όχι.... όλα για τήν πατρίδα! Καί τά παιδιά μας για χάρη τής πατρίδας. Καί τή ζωή μας άκόμη! Πώς νά τό μάθη ή μητέρα του πού ξημέρωνε στό προσκέφαλό του, όταν ήταν μικρό και άρρώσταινε!

('Η Γιώργαινα κρύβει τό πρόσωπό της και ή Μαριγούλα τρέχει κοντά της κοιτάζοντάς την στά μάτια).

"Ένα παιδί είχα κι έγώ! "Ένα μοναχοπαιδί. Μοϋ τό πήρε ή πατρίδα! "Αλλά... όχι.... νά μην άπελπιστοϋμε (Σιγή νεκρική). Τά παιδιά τοϋ σχολείου θά με περιμένουν! "Αργήσα!

ΣΚΗΝΗ ΙΔ΄

(Δάσκαλος, Γιώργαινα, Μαριγούλα, Δημητράκης, παιδιά του σχολείου).

ΠΑΙΔΑΚΙΑ. (Μπαίνουν με ζωηρές φωνές:) Κύριε.... Κύριε.... 'Ελάτε σάς μεριμένουμε. (Τραβούν τό δάσκαλο από τά χέρια).

ΔΑΣΚΑΛΟΣ. Ποιός λέγει « όχι » παιδιά μου! "Όλα για τήν πατρίδα! Σήμερα μάλιστα θά χορέψω κι' έγώ μπροστά.

ΠΑΙΔΑΚΙΑ. (Χοροπηδούν) Ώραϊα! Τι ώραϊα! θά μπή-
τε και σεϊς μπροστά. (Τόν τραβούν από τὰ χέρια και έκει-
νος φεύγοντας βγάξει τὸ μαντήλι του και σκουπίζει τὰ μά-
τια του. Μαζι με τὰ μικρά βγαίνει και ἡ Μαριγούλα. Ἡ
Γιώργαινα τὸν ακολουθεῖ μέχρι τὴν πόρτα).

Σ Κ Η Ν Η Ι Ε'

(Γιώργαινα, Δημητράκης)

ΓΙΩΡΓ, Θάσαι κουρασμένος, άγόρι μου! Κάθισε, σὺ
έδω. Θά πάω έγώ μέχρι τὴ βρύση νά φέρω νερό. Πρέπει νά
λουσθῆς. "Αν θέλῃς ξάπλωσε στὸ κρεβάτι.

ΔΗΜΗΤΡ. Ναι, μητέρα, πήγαινε. "Εγώ έδω θά σέ πε-
ριμένω.

-(Ἡ Γιώργαινα φεύγει άριστερά)

Σ Κ Η Ν Η Ι Σ Τ'

(Δημητράκης μόνος)

ΔΗΜΗΤΡ. (Κοιτάζει γύρω του). Τὸ ἴδιο φτωχικό σπι-
τάκη! Πόσες φορές νοστάλγησα κι έκλαψα γι' αὐτὸ! Κι ὅσο
έκλαιγα γιὰ τὸ σπίτι μου τόση δύναμη έπαιρνα νά κτυπάω
τὸν έχθρό! "Ολο αὐτὸ τὸ περιβάλλον! Ἡ φτωχιά και καπνι-
σμένη γωνιά! Τὸ ράφι πού βάζαμε τὸ ψωμί, τὸ λαδικὸ στὸ
ντουλάπι. Με ὄλα τὰ πράγματα θάθελα νά μίλαγα και ν'ά-
κλαιγα μαζί τους!

ΚΑΤΣΙΚΑ (Ἐπὸ τὸ βάθος) Μπέ! Μπέ; Μπέεεε!

ΔΗΜΗΤΡ. Κι' ἡ κασίκα μας πάντα με τὴν ἴδια φωνή.
Θά γέλαγα, θά χαιρόμουνα! Ἐλλά..... ὁ Ἡλίας.... πάει!
(Πινάει τὸ λαβωμένο χέρι του). Σάν νά μοῦ πονάη! Ἡ
πληγή μου στὸ στηθος έπίσης.... Πρέπει νά ξεκουραστώ!
Πρέπει νά κοιμηθῶ λιγάκι! Δέν ἦρθαν άκόμη οἱ έφημερίδες!
Νά διάβαζα τὰ νέα άπό τὸ μέτωπο! (Γέρνει στὸ κάθισμά
του). "Ας με πάρη και λίγος ὕπνος στὴν καρέκλα! Εἶμαι
έξαντλημένος! (Ἐποκοιμιέται). Ποῦ εἶσαι, Ἡλία φίλε μου!

ΣΚΗΝΗ ΙΖ'

(Δημητράκης, Ἡλίας)

ΗΛΙΑΣ. (Μπαίνει ἀπὸ ἀριστερὰ λευκοντυμένος, ἀλύγι-
στος μὲ σιγαλὰ καὶ ἀργὰ βήματα πλησιάζει τὸν Δημητρά-
κη ποὺ κοιμᾶται καὶ τοῦ λέγει μὲ φωνὴ μονότονη σὰν ἀπὸ
τὸν ἄλλο κόσμος): Δημητράκη! Ἦρθα νὰ σὲ χαιρετήσω!
Φεύγω σήμερα γιὰ τὸν οὐρανὸ! Παρηγόρησε τὸν πατέρα
μου καὶ τὴ μάνα μου! Ἡ Ἑλλάδα μας θὰ σκλαβωθῇ κι'
ἔχει νὰ ὑποφέρει πολλὰ ἀκόμη! Θὰ σ' ἔπαιρνα καὶ σένα
παρέα ἀλλὰ πρέπει νὰ στηρίξεις τὸ σπίτι τῆς μητέρας σου!
Πρόσεχε τὴ πληγὴ σου! (Φεύγει μὲ βήματα πρὸς τὰ πίσω
σιγά-σιγά. Σιγὴ ἀρκετῶν στιγμῶν).

ΣΚΗΝΗ ΙΗ'

(Δημητράκης, Μαρίκα, Ἑλένη)

(Μπαίνει ἡ Μαρίκα μὲ τὴν κόρη της τὴν Ἑλένη καὶ βλέπουν
τὸν Δημητράκη νὰ κοιμᾶται).

ΜΑΡΙΚΑ. (Μόλις μπαίνει) Κυρὰ Γιώργαινα! Μπά; κοι-
μοιμᾶται μόνο του τὸ παιδί ἐδῶ;

ΔΗΜΗΤΡ. (Ξυπνάει) Κυρὰ Μαρίκα ἔβλεπα ἓνα ὥραϊο
ὄνειρο! Ἦρθε λευκοντυμένος ὁ φίλος μου ὁ Ἡλίας. Ἦρθε
σὰν φάντασμα κι' ἔφυγε.

ΜΑΡΙΚΑ. Πάει τὸ παλληκάρι. Τᾶμαθες τὰ νεώτερα
Δημητράκη μου;

ΔΗΜΗΤΡ. Τὶ νέα μᾶς φέρνεις κυρὰ Μαρίκα;

ΜΑΡΙΚΑ. Δυσάρεστα πολὺ εἶναι τὰ νέα μας σήμερα.
Τᾶπε τὸ Ράδιο. Ἡ Γερμανία. . . .

ΔΗΜΗΤΡ. Τὶ εἶπες; Ἡ Γερμανία;

ΜΑΡΙΚΑ. Ναί, Δημητράκη μου, μᾶς ἐπετέθηκε ἡ Γερμα-
νία σήμερα.

ΔΗΜΗΤΡ. (Σάν χαμένος). Μᾶς ἐπετέθηκε ἡ Γερμανία!
(Λιποθυμᾷ ἐπάνω στὴν καρέκλα του).

ΜΑΡΙΚΑ. Μπά; Παναγία μου! (Τρομαγμένα). Βοήθεια!
Τρέξε, φώναξε τὸ γιατρό, Ἐλενίτσα. Εἶναι στοῦ δάσκαλου
τὸ σπίτι.

(Ἡ Ἐλένη βγαίνει τρέχοντας δεξιά).

Σ Κ Η Ν Η Ι Θ'

(Δημητράκης, Μαρίκα)

(Ἡ Μαρίκα βρέχει ἓνα πανί καὶ τὸ βάζει στὸ μέτωπο τοῦ
Δημητράκη).

ΔΗΜΗΤΡ. (Συνέρχεται σιγὰ). Μᾶς ἐπετέθηκε ἡ Γερμα-
νία! Δὲν ἔκλεισε ἡ μιὰ πληγὴ κι ἄλλη πληγὴ ἀνοίγει τώρα.

ΜΑΡΙΚΑ. (Βάζοντας τὰ χέρια της στοὺς ὤμους τοῦ Δημ.)
Ἡσύχασε παιδί μου. Μὴ κάνης ἔτσι!

ΔΗΜΗΤΡ. Τόσες ψυχές, κυρὰ Μαρίκα, χάθηκαν στὸν
πόλεμο τῆς Ἀλβανίας! Τόσο αἷμα χύθηκε! Καὶ τώρα νέος
ἐχθρὸς. Δὲν θὰ ἀντέξωμε πιὰ. (Σιωπὴ ἀρκετῶν στιγμῶν,
ἀκούονται βήματα).

ΜΑΡΙΚΑ. Θᾶρχεται ὁ γιατρός!

Σ Κ Η Ν Η Κ'

(Γιατρός, Ἐλένη, Δημητράκης, Μαρίκα, Γιώργαινα.
Ὁ Γιατρός καὶ ἡ Ἐλένη μπαίνουν δεξιά καὶ ἡ Γιώργαινα
ἀπὸ ἀριστερά).

ΓΙΩΡΓ. (Μπαίνει) Μπά; τί ἔχει τὸ παιδί;

ΜΑΡΙΚΑ. Λίγη ζαλάδα καὶ τοῦ πέρασε· δὲν εἶναι τίποτα.

ΓΙΑΤΡΟΣ. Βρὲ Δημητράκη! Καλῶς ἦλθες, παιδί μου.
(Κάθεται κοντά του καὶ τοῦ πιάνει τὸ σφιγμὸ.) "Αἱ δὲν ἔ-
χεις τίποτε, τίποτε. Σεῖς τραβήξατε τόσα καὶ τόσα στὴν
Ἀλβανία! (Κοιτάζει τὴν πληγὴ του στὸ στήθος καὶ δαγκώ-

νει τὰ χεῖλη του.) Δὲν ἔχεις τίποτε. (Πειστικά.) 'Ησυχία
μονάχα! 'Ησυχία ἀπόλυτη καὶ μακριὰ ἀπὸ συγκινήσεις.

(Οἱ γυναῖκες κάθονται).

ΔΗΜΗΤΡ. Γιατρέ μου, ὑποφέραμε ἀλλὰ αὐτὸ ποὺ μά-
θαμε!..... Κι' ἄλλο θηριὸ θέλει νὰ μᾶς κατασπαράξῃ τώρα!

ΓΙΑΤΡΟΣ. 'Η 'Ελλάδα ποτὲ δὲν πεθαίνει, Δημητράκη
μου! "Όταν ἔχη σὰν κι' ἐσένα ἥρωες καὶ σὰν τὸν δάσκαλό
μας δασκάλους ποτὲ δὲν πεθαίνει. 'Ο φουκαρᾶς ὁ δά-
σκαλος!

ΔΗΜΗΤΡ. (Μονολογῶν). 'Ηλία, μοῦπες νὰ προσέχω
τὴν πληγὴ μου!

ΓΙΑΤΡΟΣ. ('Ανησυχεῖ) Ζεστὸ νερό τοιμᾶστε. Πήγαινε,
'Ελένη, νὰ πάρῃς τὴ τσάντα στὸ σπῖτι μου. Νὰ ζητήσης
τὴν τσάντα μὲ τίς γάζες.

('Η Γιώργαινα καὶ ἡ Μαρίκα βγαίνουν ἀριστερὰ καὶ ἡ
'Ελένη δεξιὰ).

ΣΚΗΝΗ ΚΑ'

(Δημητράκης, Γιατρός)

ΓΙΑΤΡΟΣ. Μάθαμε, πῶς ὁ 'Ηλίας σκοτώθηκε κι' ὁ δά-
σκαλος, ποὺ τῶξερε χόρευε στὴ πλατεῖα, γιὰ νὰ δώσῃ ἐν-
θουσιασμὸ στοὺς ἄλλους, ἐνῶ εἶχε χάσει τὸ πᾶν ὁ ἴδιος.
Δὲν μπόρεσε ὁ φουκαρᾶς νὰ κρατήσῃ καὶ λιποθύμησε. Τὸν
κουβάλησαν στὸ σπῖτι του. 'Απὸ κεῖ ἦρθα τώρα. Δὲν εἶχα
κλάψει ποτὲ στὴ ζωὴ μου, ὅσο σήμερα.

ΔΗΜΗΤΡ. (Λίγο φωναχτὰ) Μητέρα! Μητέρα!

ΓΙΩΡΓ. ('Απὸ τὸ βάθος) Τί θέλεις παιδί μου;

ΔΗΜΗΤΡ. Εἶχες ἓνα παλιὸ μαντηλι μαῦρο. Τῶχεις ἀ-
κόμα;

ΓΙΩΡΓ. ('Απὸ τὸ βάθος.) Ναί, τὸ ἔχω, Δημητράκη μου!

ΔΗΜΗΤΡ. Σχίσε το λουρίδες—λουρίδες πλατειές ὅσο
ἡ παλάμη καὶ φέρε το.

ΓΙΩΡΓ. Καλά παιδί μου, θά τό φέρω.

ΓΙΑΤΡΟΣ. Λοιπόν ὅπως εἶπαμε, Δημητράκη. Ν' ἀποφεύγης, παιδί μου, τίς ἐνοχλήσεις καί νά κοιμᾶσαι ὅσο μπορεῖς περισσότερο. Πρέπει νά προσέξῃς τόν ἑαυτόν σου, Δημητράκη. Ἔχεις ὑποχρεώσεις!

ΕΦΗΜ)ΠΩΛΗΣ. (Ἄπό τό βάθος) Ἐφημερίδες! Ἐφημερίδες! Ἐπίθεση τῆς Γερμανίας! Ἐφημερίδες!.....

ΔΗΜΗΤΡ. Σάν νά μοῦρχεται ζαλάδα, γιατρέ.

ΓΙΑΤΡΟΣ. (Στοργικά). Εἶσαι ἐξαντλημένος, παιδί μου· θά συνέλθῃς.

Σ Κ Η Ν Η Κ Β '

(Γιώργαινα, Δημητράκης, Γιατρός).

ΓΙΩΡΓ. (Μπαίνει μέ τίς μαῦρες ταινίες στό χέρια τῆς.) Ὅριστε, παιδί μου. Ἐγώ θά ἐτοιμάσω, γιατρέ, τήν σύριγγα γιά τήν ἔνεση.

ΓΙΑΤΡΟΣ. Μάλιστα· τοίμασέ την.
(Ἡ Γιώργαινα φεύγει ἀριστερά.)

Σ Κ Η Ν Η Κ Γ '

(Δημητράκης, Γιατρός.)

ΔΗΜΗΤΡ. Γιατρέ, θά μοῦ κάνῃς μιᾶ χάρη;

ΓΙΑΤΡΟΣ. Εὐχαρίστως, παιδί μου ὅ,τι θέλεις.

ΔΗΜΗΤΡ. Σκοτώθηκε ὁ φίλος μου κι' ἔβαλα στό ἀριστερό μου χέρι πένθος. Τώρα τό καλύτερο, τό χέρι τό δεξιό πρέπει νά πενήθη. Ἡ Ἑλλάδα θά σκλαβωθῇ, γιατρέ μου. Βάλτε πένθος καί στό δεξιό μου χέρι. Θά σκλαβωθοῦμε γιατρέ.

(Ὁ Γιατρός τυλίσσει τό δεξιό χέρι τοῦ Δημητράκη μέ μαύρη ταινία).

ΓΙΑΤΡΟΣ. Θὰ βάλω καὶ στοὺ δικό μου χέρι πένθος. (Τυλίσσει τὸ ἀριστερό του χέρι μὲ μαύρη ταινία).

ΔΗΜΗΤΡ. Βάλε, γιατρέ μου πένθος κι' ἐπάνω στοὺ τραπέζακι, καὶ στοὺ ράφι κρέμασε ἕνα πένθος, γιὰ νὰ πενήθουν καὶ τὰ ἄψυχα. Πόσο μιλάνε κι' αὐτὰ στὴν ψυχὴ μας!

(Ὁ Γιατρός ἐκτελεῖ μὲ ἐπισημότητα καὶ ἀργὰ βήματα).

ΕΦΗΜΛΗΣ. Ἐφημερίδες! Ἐφημερίδες! Ἡ διακοίνωση τοῦ Ἑρμπαχ! Ἐφημερίδες. Ἐπίθεση τῶν Γερμανῶν!

ΓΙΑΤΡΟΣ. Δυὸ λεπτὰ Δημητράκη· θὰ πάρω μιὰ ἐφημερίδα.

(Ὁ γιατρός ἐξέρχεται δεξιὰ.)

Σ Κ Η Ν Η Κ Δ'

(Δημητράκης μόνος).

ΔΗΜΗΤΡ. Ἐπίθεση τῶν γερμανῶν! Ἐξή Ἀπριλίου 1941. Ἄλλος σταθμὸς τῆς ἱστορίας μας. (Συνεχίζει μὲ τὸ στοχαστικὸ ὄφος τῆς Α' σκηνῆς τῆς Α' πράξεως).

Δέκα πέντε ἡμέρες στοὺ κρεββάτι ξαπλωμένος
μὲ τὴ φροντίδα τῆς μητέρας μου καὶ τοῦ γιατροῦ,
οἱ πληγές μου ἔκλεισαν κι' ἐγὼ ξανανιωμένος,
ἄρχισα καὶ δούλευα γιὰ τὸ καλὸ τοῦ σπιτικοῦ.

Πάει πιά τὸ τραῦμα μου, καθόλου δὲν πονοῦσε,
τὸ χέρι μου ἐλεύθερο ἐκινεῖτο στὴ δουλειά,
μανάχα ὅμως πὺν ἡ ψυχὴ μου λαχταροῦσε,
πῶς νὰ πέταγε ἀπὸ τὴ χώρα μας ἢ μαύρη ἢ σκλαβιά.

Τὸ στῆθος καὶ τὸ χέρι μου ἔγιναν πολὺ καλά,
μ' ἕνα τάμα ποῦκανα στοὺ Χριστὸ καὶ στὴν Παναγιά·
ἔταξα τὸ χέρι μου πάντα στοὺ φτωχὸ νὰ δίνει,
καὶ τὸ στῆθος μου νὰ χαίρεται στοὺ ἄλλου τὴ χαρά.

(Κλείει σιγά—σιγά ἡ σκηνή.)

(Ἡ σκηνὴ ἀδειάζει ἀπὸ ὅλα τὰ ἀντικείμενα. Στὸ μέσο τῆς σκηνῆς ρίχνονται κλαδιὰ μ' ἕνα σταυρὸ μνήματος στὴν ἄκρη.)

ΣΚΗΝΗ ΚΕ'

(Ἡ σκηνὴ κλειστή. Ἔξω στὸ χεῖλος ὁ Δημητράκης ὡς πολίτης συνεχίζει τὴν ἀφήγησίν του).

ΔΗΜΗΤΡ. Τότε πάλι σὲ ὄνειρο τὸ φίλο μου Ἥλια
τὸν ξαναβλέπω νὰ μοῦ λέη: Πάει ἡ δουλεία,
Τώρα ἐλευθερωθήκαμε· δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ πενθῆς,
βγάλε τὸ πένθος σου γιὰ μὲνά καὶ χαρούμενα νὰ ζῆς.
Καὶ τότε μὲ δάκρυα βγάζω τὸ πένθος τοῦ Ἥλια,
τοῦ ἀξέχαστου φίλου ποὺ κοιμήθηκε στὴν Ἀλβανία!
Ἐν τούτοις δὲν μπορῶ ποτὲ νὰ τὸν ξεχάσω,
καὶ πολλὰς φορὰς μοῦ ὄχεται μόνος μου νὰ κλάψω.
Κάθε χρόνο τὸν Ὀκτώβρη τὴ μέρα τὴ σημερινή,
ἡ μητέρα μου μοῦ δίνει ἕνα στεφάνι τὴν αὐτῆ.

(Ἀνοίγει ἡ σκηνή)

ΣΚΗΝΗ ΚΣΤ'

(Δημητράκης Γιώργαινα).

ΓΙΩΡΓ. (Κρατᾷ δάφνινο στεφάνι).

Πάρε, παιδί μου τὸ στεφάνι αὐτὸ καὶ ποτὲ νὰ μὴν
ξεχνᾷς τοὺς ἀθάνατους νεκροὺς μας ποὺ πέσανε γιὰ μᾶς·
θυμήσου τὸν Ἥλια πού χάρισε σὲ σένα τὸ αἷμα του, γιὰτί
τόνεσε ἐσένα καὶ ἐμένα.

ΔΗΜΗΤΡ. (Παίρνει τὸ στεφάνι καὶ γονατίζει στὸ μνή-
μα ποὺ εἶναι ἐμπρὸς του).

Ἀξέχαστε Ἥλια, κάθε χρόνο σὰν ἐτώρα σοῦ φέρνω
τὸ στεφάνι αὐτό. Στὸ χαρίζω σένα καὶ στοὺς ἄλλους μας
νεκροὺς ποὺ πεθάνανε γιὰ τὴν πατρίδα. Αἰωνία σας ἡ μνή-
μη, ἀθάνατοι νεκροί!

(Καταθέτει τὸ στεφάνι. Ὁ Δημητράκης καὶ ἡ Γιώργαινα
σκύβουν καὶ ἡ σκηνὴ κλείει σιγὰ—σιγὰ.)

ΧΟΡΩΔΙΑ. (Ψάλλει ᾄσμα γιὰ τοὺς πεσόντες καὶ ἡ
σκηνὴ ἀδειάζει ἀπὸ τὰ κλαδιά κ.λ. π. εἶδη.)

ΣΚΗΝΗ ΚΖ'

(Χορός μαθητῶν)

ΧΟΡΩΔΙΑ. (Ψάλλει τὸ ἀκόλουθον ᾄσμα μὲ μελωδία τῆς «Γερακίνας» καὶ αἱ μαθήτριάι χορεύουν μὲ χορὸν σὺν τὸν ἢ τὸν ἰδιάζοντα τῆς Γερακίνας.)

(Ρεφραίν) Πέρασες γλυκεῖα πατρίδα
πόλεμο καὶ τυραννία.
Καὶ τὸ φῶς σου πάντα θὰ σκορπᾷς
εἶσαι ἢ Ἑλλάδα πάντα θὰ νικᾷς.

(Ρεφραίν) Κάθε δόξα σου προβάλλει
ὄλο πὸ καὶ πὸ μεγάλη.
Καὶ τὸ φῶς σου . . . . .

(Ρεφραίν) Στὴν εἰρήνῃ σὰν διαμάντι
λάμπεις μέσα ἀπὸ τὰ βᾶθῃ.
Καὶ τὸ φῶς σου . . . . .

(Ρεφραίν) Καὶ στῆς μάχης τὴν ἀντάρα
στὸν ἐχθρὸ σκορπᾷς τρομάρᾳ.
Καὶ τὸ φῶς σου . . . . .

(Κλείνει ἡ σκηνή.).

Σημείωσις. — Ὁ δάσκαλος δύναται ν' ἀντικαταστήσῃ τὰ τραγούδια τοῦ δράματος μὲ ἄλλα συγγενοῦς πατριωτικοῦ περιεχομένου.

Ἐπίσης τοὺς μονολόγους τοῦ δράματος μπορεῖ νὰ συνοδεύουν καὶ ἀνάλογα μονόφωνα μουσικὰ τεμάχια ἀκκορντεὸν ἢ βιολιοῦ.

Τ Ε Λ Ο Σ

Λόγος πανηγυρικός τῆς 28ης Ὀκτωβρίου

Ἀγαπητοὶ πατριῶται Ἕλληνες.

Ἀναδιφῶν ὁ ἱστοριοδίφης τοῦ τελευταίου παγκοσμίου πολέμου τὰς σελίδας τοῦ ἑλληνοϊταλικοῦ πολέμου εἶναι ἀδύνατον νὰ συγκρατήσῃ τὸν αὐθόρμητον θαυμασμόν του διὰ τὸν λαὸν τῆς πατρίδος μας Ἑλλάδος.

Με σκηνικὰ τὴν Πίνδο μὲ τὰς ὑψηλὰς χιονοσκεπεῖς κορυφὰς τῆς καὶ τὰς ἀποκρήμινους χαράδρας τῆς καὶ μὲ ἠθοποιούς δύο λαοὺς ἀνίσους εἰς ἀριθμὸν ὀπλιτῶν καὶ πολεμοφοδίων διεδραματίσθη τὸ ἔπος τῆς Ἀλβανίας ἔχον ὡς ὑποβολέα τὰς αἰωνίας ἀπαιτήσεις τῶν νόμων τῆς φύσεως καὶ τοῦ πνεύματος, οὓς ἔθεσε ἐν τῇ πανσοφίᾳ του ὁ Δημοουργός. Τονίζω, ὅτι ἡ πορεία τοῦ ἑλληνοϊταλικοῦ πολέμου δὲν εἶναι φαινόμενον ἐνὸς συνήθους ἱστορικοῦ γεγονότος χωρὶς βάθος ἀξίον βαθυτέρας ἐρεῦνης. Ὁ θαυμασμός τοῦ σοφοῦ ἐκείνου ἱστορικοῦ, ὅστις θὰ θελήσῃ νὰ ἐξεύρῃ τὰ βαθύτερα αἷτια τῆς ἐνάρξεως καὶ ἐξελίξεως τοῦ ἀλβανικοῦ πολέμου δὲν θὰ στρέφεται μόνον πρὸς τὸν ἀξίον παντὸς θαυμασμοῦ καὶ ἐπαίνου ἑλληνικὸν λαὸν ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς αἰωνίους καὶ ἀκαταλύτους ἠθικοὺς καὶ βιολογικοὺς νόμους, πρὸς τὰς ἀξίας, αἵτινες οὐδέποτε ἀποθνήσκουν.

Ὁ ἰταλικὸς στρατός ἐπιτίθεται αἰθνιδιαστικῶς κατὰ τῶν ἑλλην. συνόρων τὴν πρωΐαν τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1940. Διὰ λόγους καθαρώς τυπικοὺς καὶ ἐντυπωσιακοὺς ἐπεδόθη εἰς τὸν πρωθυπουργὸν Μεταξᾶν τὸ τηλεσίγραφον εἰς τὰς 3 τὴν νύκτα. Ἡ προθεσμία ἦτο ὅμως μόνον τρεῖς ὥρες, διότι τὸ τηλεσίγραφον προειδοποιεῖ τὴν ἄνευ ἀναβολῆς ἐπίθεσιν τῶν ἰταλῶν τὴν πρωΐαν εἰς τὰς 6 π. μ. Ἡ ὥρα πού ἐπεδόθη τὸ τηλεσίγραφον, τὸ περιεχόμενον του καὶ ἡ προθεσμία τῶν μόλις τριῶν ὥρῶν ὅλα ταῦτα ἐσήμαινον αἰφνιδιασμὸν εἰσβολῆς. Οὕτω οἱ ἰταλοὶ παρουσιάζονται ἐξ ἀρχῆς ἔχοντες τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ἐπιθέσεως.

Πέντε ἑλληνικοὶ λόχοι μεταξὺ Γράμμου καὶ Σμόλικα καὶ ἓνας λόχος ἐν ἐφεδρείᾳ δέχονται τὴν ἐπίθεσιν ἀπὸ τὴν ἀλπινιστικὴ μεραρχία «Τζούλια». 2000 οἱ Ἕλληνες καὶ 15000 οἱ ἰταλοὶ ἀλπινισταί. Ἡ ἐπίθεσις ἐγένετο αἰφνιδιαστικῶς, διότι οἱ ἰταλοὶ μὲ στολὰς ἀλβανῶν κόπτουν ἔρποντες τὰ συρματοπλέγματα ἀπὸ τῆς 4ης ἕως πρωϊνῆς. Οἱ Ἕλληνες ἀγνοοῦντες τὰ διαδραματιζόμενα ἀντίστανται μέχρι ἐσχάτων καὶ ἐξοντώνονται ἐνῶ ἡ μεραρχία «Τζούλια» προελαύνει ἐπὶ 5—6 ἡμέρας μέχρι Σαμαρίνα καὶ Βωβοῦσα πλησίον τῶν Γρεβενῶν.

Ἐκτὸς τῆς πρωτοβουλίας τῆς ἐπιθέσεως οἱ ἰταλοὶ εἶχαν καὶ ὑπεροπλοίαν εἰς τὴν ξηρὰν καὶ τὸν ἀέρα. Ἀπέναντι τῆς ἰσχυρομένης μεραρχίας μὲ τὰ 200 ἄρματα μάχης ἡ Ἑλλάς δὲν εἶχε τότε οὔτε ἓνα ἄρμα μάχης. Ἀπέναντι τῶν ἑκατοντάδων τῶν ἀεροπλάνων, τὰ ὅποια διέθετον οἱ ἰταλοὶ ἡμεῖς δὲν εἶχομεν περισσότερα τῶν 20 ἀεροπλάνων. Ὅλοι αἱ πιθανότητες τῆς νίκης ἔκειντο πρὸς τὸ μέρος τῶν ἰταλῶν, ἂν ἐλαμβάνετο ὑπ' ὄψιν μόνον τὸ πολεμικὸν ὕλικόν, ἢ ἀριθμητικὴ ὑπεροχὴ καὶ τὸ αἰφνιδιαστικὸν τῆς ἐπιθέσεως. Ἐν τούτοις ὅμως ἡ μικρότερα, ἀσθενεστέρα καὶ πτωχότερα Ἑλλάς μετέβαλε ἄρδην τὰ ἐπιτελικὰ σχέδια τῶν ἰταλῶν. Μετὰ 5 ἡμέρας ἀνακαταλαμβάνουν οἱ Ἕλληνες τὴν Σαμαρίναν καὶ τὴν ἄλλην ἡμέραν τὴν Βωβοῦσα. Πανικόβλητος ἡ ἀλπινιστικὴ μεραρχία «Τζούλια» ὑποχωρεῖ ἀφῆρυσσα ὀπίσω πολυπληθεῖς αἰχμαλώτους καὶ ἀφθονὸν ὕλικόν.

Οἱ Ἕλληνες εἰς στιγμὰς ἐθνικῶν κινδύνων συσπειροῦνται εἰς ἓν σῶμα ἀκάμπτου ὀρητικότητος. Ἴδου γυναῖκες καὶ παιδιὰ φορτωμένα μὲ τροφίμα καὶ πυρομαχικὰ ἀναρριχῶνται εἰς ἀποκρήμνους παρυφὰς τῶν βουνῶν τῆς Πίνδου. Πῶς συνέβη αὐτῇ ἡ ἀπροσδόκητος μεταβολή; Τὶ ἦτο ἐκεῖνο, ὅπερ μετέφερε τὴν νίκην ἀπὸ τοὺς ἰσχυροὺς εἰς τοὺς ἀσθενεστέρους; Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἀγαπητοὶ συμπολίται, εἶναι ἀνάγκη ν' ἀναζητήσωμεν μίαν ἑτέραν δύναμιν· μίαν δύναμιν πέραν τοῦ ἀριθμοῦ ὀπλιτῶν καὶ πολεμοφοδίων· πέραν τῆς ὕλης. Τὴν δύναμιν τοῦ πνεύματος, τὴν δύναμιν τῆς πίστεως. Ποία ἦτο ἡ δύναμις τοῦ πνεύματος εἰς τοὺς δύο ἀντιπάλους στρατοὺς; Ποῖα ἰδανικὰ ἐφλόγιζον τὰς ψυχὰς τῶν ἰταλῶν καὶ ποῖα τὰς τῶν ἑλλήνων;

Λιά ποῖον σκοπὸν ἐπολέμει ὁ Ἕλλην στρατιώτης καὶ διὰ ποῖον ὁ Ἰταλὸς στρατιώτης! Τὶ ὑπερήσπιζεν ὁ εἷς καὶ τὶ ὁ ἕτερος; Ἀναλύοντες ταῦτα, ἦτοι τὰ ψυχολογικὰ κίνητρα ἐκατέρωθεν ἀφθονον φῶς ριπτεται εἰς τοὺς παράγοντας τῆς ἐξελιξέως τοῦ ἑλληνοϊταλικοῦ πολέμου. Πρῶτον καὶ κύριον αἴτιον κατὰ τὴν γνώμην μου εἶναι, ὅτι οἱ Ἰταλοὶ ἦλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπροπαρασκευάστοι ψυχικῶς. Μόλις πρὸ τινων ἐτῶν εἶχον καταλάβει καὶ κατακυριεύσει τὴν χώραν τῶν αἰθιοπῶν. Ἐκεῖ ἡ νίκη των ὑπῆρξεν εὐκόλος, διότι οἱ ἀβησσυνοὶ πατριῶται ἠμύνθησαν μὲ πρωτόγονα μέσα ἀμύνης: βέλη καὶ ἀκόντια εἶχαν πλείστοι ὑπερασπισταὶ τῆς πατρῴου χώρας. Ἐκεῖ οἱ Ἰταλοὶ ἐπιτελάρχαι μὴ φοβούμενοι ἀντίποινα ἔσφιπτον ὑπερίτην εἰς λίμνας καὶ πηγὰς, ὅστις κατέκατε τὰ σπλάχνα τῶν διψόντων ἀβησσυνῶν στρατιωτῶν. Εὐκολωτάτη ἐκεῖ ἡ νίκη των. Ἐμέθησε ἡ μεγαλομανία τοῦ Μουσσολίνι, ὅστις ἐν συνεργασίᾳ μὲ ἓνα ἐκδικητικὸν καὶ μανιακὸν γερμανὸν δικτάτορα ἀποφασίζει νὰ καταλάβῃ ὅλον τὸν κόσμον διὰ νὰ ἱκανοποιηθῇ ἡ κατακτητικὴ μανία του. Ἡ μεγαλομανία αὐτῆ τοῦ Μουσσολίνι μὴ συνδυαζομένη μὲ ἀνάλογον στρατιωτικὴν ἀντοχὴν καὶ αὐτοθυσίαν, ἦν εὐρίσκομεν εἰς τὸν στρατὸν τοῦ συμμάχου του Χιτλερ ἐπρόκειτο νὰ γελοιοποιήσῃ τὴν Ἰταλίαν εἰς τὴν τότε διεθνῆ γνώμην. Ἡ εὐκόλος ἐπιτυχία εἰς τὰ πρῶτα βήματα μεγαλεπιβόλων σκοπῶν ἐγκυμονεῖ τὸν κίνδυνον παρακμῆς καὶ χρεωκοπίας. Τὸν κίνδυνον αὐτὸν δὲν διείδε ὁ Ἰταλὸς ἀρχηγός, διότι εἶχε τυφλωθῆ ἀπὸ τὸ θάμβος τῆς φαντασίας του. Ὅταν ἤρριξεν ἡ ὑποχώρησις τῶν Ἰταλῶν εἰς τὴν Ἀλβανίαν, ἐνῶ αἱ διάφοροι θέσεις πίπτουν ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην εἰς χεῖρας τῶν ἐλλήνων (Ἄρτζα, Βράνιτσε, Κοριτσά, Λεσκοβίκι, Μοσχόπολις, Πρεμετι, Πόγραδετς, Ἅγιοι Σαράντα, Δέλβινον, Ἀργυροάστρον) ὁ στρατηγὸς Ἀρμελλίνι γράφει εἰς τὸ πολεμικὸν του ἡμερολόγιον τὴν 6-12-40 «...Εἶναι αὐτὴ ἡ κατηραμένη Ἑλλάς, τὴν ἐναντίον τῆς ὁποίας ἐπίθεσιν ἤθελον μὲ κάθε θυσίαν τέσσαρες παράφρονες ἐγγληματῖαι (ἐννοεῖ τοὺς Τσιάνο, Γιακαμόνι, Σοντοῦ καὶ Πράσκα)—ἡ ὁποία σημειώνει τὴν ἀπαρχὴν τῆς ἐπισπεύσεως τῶν γεγονότων. Ὁ φασισμὸς ἔσκαψε τὸν τάφο του. Τὸ δυστύχημα εἶναι, ὅτι παρασύρει μαζὶ του καὶ τὸ ἔθνος εἰς τὸ χάος. Μόνον ἓνα θαῦμα θὰ μπορούσε

πλέον νὰ μᾶς σώσῃ ἀπὸ μίαν κατάστασιν τόσον τραγικὴν ....οἱ σημερινοὶ μας σύμμαχοι δὲν θὰ μᾶς βοηθήσουν.... καθὼς εἶναι τώρα ἐρεθισμένοι ἐναντίον μας, θὰ μᾶς ἔρριχνον πολὺ εὐχαρίστως εἰς τὴν θάλασσαν. Τὸ μέλλον παρουσιάζεται πολὺ σκοτεινόν». Ἀπὸ τὴν ὁμολογίαν αὐτὴν ἐνὸς ἰταλοῦ στρατηγοῦ προκύπτει τὸ ἠθικὸν χάος τῆς δημιουργηθείσης τότε καταστάσεως εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐκ τῶν νικῶν τῶν ἐλλήνων. Ὡς προχωρήσωμεν ἤδη καὶ εἰς τὰ ἄλλα αἷτια τῆς ὑπεροχῆς τῶν ἐλλήνων. Ἐνῶ οἱ ἰταλοὶ μαλθακώτεροι εἰς τὴν ζωὴν δὲν ἀντέχουν τὴν πείναν καὶ τὸ ψῦχος, οἱ Ἕλληνες περρισσότερον σκληραγωγημένοι προτιμοῦν κατὰ κανόνα νὰ ἐφοδιάζονται περισσότερον εἰς πυρομαχικὰ παρὰ εἰς τροφίμα κατὰ τὴν ὁμολογίαν τοῦ Πρίγκοιο ἰταλοῦ ὑφυπουργοῦ τῆς ἀεροπορίας. Ἐνῶ οἱ ἰταλοὶ πολεμοῦν διὰ τὴν κατάκτησιν ξένης χώρας, οἱ Ἕλληνες γεμῆτοι ἀπὸ ἀγανάκτησιν ἐναντίον τοῦ εἰσβολέως μάχονται ἐν δικαίῳ ὑπερασπίζοντες τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν τῆς πατρῴου γῆς. Εἶναι φυσικόν, ὅταν ὑποστηρίζῃ τις τὸ σπῆτι του καὶ τὴν τιμὴν του νὰ πολεμῇ γενναίωτερον ἐκείνου, ὅστις ἐπιβουλεύεται ξένα δικαιώματα. Ὑπὲρ τῶν ἐλλήνων προστετέθη μετὰ τὰς πρώτας νίκας ὁ ἐνθουσιασμὸς καὶ ἡ βεβαία ἐλπίς διὰ τὴν τελικὴν νίκην, ἐνῶ εἰς τοὺς ἰταλοὺς μετὰ τὰς πρώτας ἤττας ἡ αἰσχύνη καὶ ἡ ἀπογοήτευσις.

Εἶναι πρὸς τιμὴν τῶν ἀθανάτων ἡρώων τῆς Πίνδου τὸ ὅτι κατώρθωσαν νὰ δημιουργήσουν τέτοιαν στρατιωτικὴν ἀτμόσφαιραν εἰς τὸ στρατόπεδο τῶν ἀντιπάλων, ὥστε ν' ἀναγκασθῇ ὁ τότε ἰταλὸς γενικὸς διοικητὴς Σόντου νὰ γράφῃ εἰς τὸν Μουσσολίνι: «Ἡ κατάστασις εἶναι τραγικὴ θεραπευομένη ἴσως διὰ τῆς πολιτικῆς ὁδοῦ». Πλαγίως πῶς δηλ. ὁ Σόντου ἐπρότεινε τὴν σύναψιν ἀνακωχῆς. Ὁ ἰταλὸς δικτάτωρ τότε ἀπελπίσθη. Ὁ Χίτλερ τὸν προσκαλεῖ εἰς συνδιασκέψεις, τὰς ὁποίας οὗτος ἀποφεύγει, διότι ἠσθάνετο ἐντροπὴν. Ἐν συνεχείᾳ πίπτει εἰς χεῖρας τῶν ἐλλήνων ἡ Χειμᾶρα καὶ καταλαμβάνεται ἡ Κλεισούρα. Ἡ ἀπάγοίτευσις τοῦ Μουσσολίνι αὐξάνεται. Ἀντικαθιστᾷ τὸν Σαντοῦ μὲ τὸν Καμπαλλέρο τὴν 13ην Ἰαν, 1941 μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ στρατοῦ θὰ

συνεπιφέρει και ἀλλαγὴν τῆς ἀθλίας διὰ τοὺς ἰταλοὺς καταστάσεως. Πλὴν ὅμως οὐδεμία μεταβολὴ ὑπὲρ τῶν ἰταλῶν ἐνεφανίσθη εἰς τὸν ὀρίζοντα και ὁ Μουσσολίνι αὐτοπροσώπως πλέον ἀναλαμβάνει τὴν ἔναρξιν τῆς μεγάλης ἐαρινῆς ἐπιθέσεως κατὰ τῶν ἐλλήνων τὴν 9ην Μαρτίου 1941.

Αἱ τρομεραὶ ὅμως κι ἐδῶ ἐπιθέσεις τῶν ἰταλῶν εὗρον τὴν ἀκαμπτὸν και ἀποφασιστικὴν ἀμυννὰν τῶν ἐλλήνων μὲ τεραστίας διὰ τοὺς ἰταλοὺς ἀπωλείας. Λόφοι ὡς ὁ ἱστορικὸς λόφος 731 φαίνονται ὡς τεράστια πυροτεχνήματα ἀπὸ καπνοὺς και φλόγας. Οἱ Ἕλληνες ὅμως μὲ προτεταμένην τὴν λόγχην των και μὲ ἰαχὴν τὸ ἀέρα! ἀέρα! ἔδειχναν τὸν δρόμον τῆς πανικοβλήτου φυγῆς τῶν ἐχθρῶν. Νεαὶ ἰταλικαὶ μεραρχίαι, αἱ ὁποῖαι καταφθάνουν εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης, ἵνα λάβουν τὴν θέσιν τῶν ἀποδεκατιζομένων μονάδων δὲν βαδίζουν εἰς τοὺς δρόμους ἀλλὰ εἰς τὰς παρυφὰς τῶν ὄρέων, διὰ νὰ μὴ συναντηθοῦν μὲ τὸς ἀτελειώτους πομπὰς τῶν τραυματιῶν. Οἱ ἰταλοὶ προτείνουν τὴν 22αν Μαρτίου ἀνακωχὴν διὰ τὴν ταφὴν τῶν πολυπληθῶν νεκρῶν των. Ἡ πρώτη ἐλληνικὴ μεραρχία ἀποδέχεται τὴν ἀνακωχὴν μὲ ὄρους, οὓς ἀποποιούμενοι οἱ ἰταλοὶ φεύγουν ἀπρακτοί.

Ἴδου ἐν ἐλαχίσταις γραμμαῖς τὸ κατάντημα τῆς ἰταλικῆς ἐπιθέσεως, τὴν ὁποῖαν διηύθυνε προσωπικῶς ὁ Μουσσολίνι. Ἀποτυχία τῶν ἰταλῶν καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ μετώπου και δόξα εἰς τοὺς Ἕλληνας ποὺ γνωρίζουν χάριν τοῦ πολυτιμοτέρου ἀγαθοῦ τῆς ἐλευθερίας νὰ θυσιάσουν τὰ πάντα. Ἡ συμβολὴ τῶν ἐλλήνων εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ ὅλου Β' παγκοσμίου πολέμου ὑπῆρξε μεγίστη και πολὺ ὑπολογίσιμος ἀπὸ τοὺς συμμάχους. Ἐπέσπευσε τὴν νίκην τῶν συμμάχων, διότι καθυστέρησε ἡ Ἑλλὰς τὴν ἐπίθεσιν τῶν γερμανῶν κατὰ τῆς Ρωσίας και οὕτω ἐδόθη καιρὸς πολύτιμος στρατιωτικῆς συγκροτήσεως τῶν ἀγγλων και ὁ ἐπελθὼν χειμὼν ἀπέβη ἡ μάλιστα τῶν γερμανικῶν λεγαιῶνων εἰς τὴν Ρωσίαν. Οὕτω ἡ ἀλληλεξάρτησις τῶν ἱστορικῶν παραγόντων τοῦ Β' παγκοσμίου πολέμου ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ πατρίδα μας ἀποτελεῖ ἰσχυρὸν κρίκον εἰς τὴν ἄλυσιν τῆς νίκης τῶν συμμάχων.

Ἄγαπητοὶ παιριῶται,
Ἐπ' εὐκαιρία τῆς σημερινῆς ἐθνικῆς μας ἑορτῆς, ἡ ὁποία μᾶς χαρίζει ἐθνικὸν μεγαλεῖον καὶ ὑπερηφάνειαν ἄς βαπτισθώμεν εἰς τὴν ἱστορίαν μας. Ἡ ἱστορία εἶναι φῶς, διὰ τοῦ ὁποίου δὲν ἐλέγχωμεν μόνον τὸ παρελθὸν καὶ τοὺς προγόνους μας ἀλλὰ ἐλέγχωμεν περισσότερον τὸν ἑαυτὸν μας, τὰς ιδέας καὶ πεποιθήσεις μας, τὰς ἀδυναμίας καὶ τὰς ἀρετὰς μας. Ἐπίσης ὅταν μὲ ἐμβρίθειαν μελετῶμεν τὴν ἱστορίαν μας ἀπομαντεύομεν εἰς αὐτὴν τὴν αἰωνίαν πάλην τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀμαρτίας, τοῦ φωτὸς καὶ τοῦ σκότους. Ἄς ἐγκύψωμεν εἰς τὴν μελέτην μεγάλων ἱστορικῶν, οἱ ὁποῖοι ἐμβραθύνουν καὶ ἐπεξεργάζονται γεγονότα καὶ πρόσωπα καὶ ἀναγκάζουν τὸ παρελθὸν νὰ ἀναζῆ ἑντόνως εἰς τὰς καρδίας μας, νὰ τὰς ἐλαφρύνῃ ἀπὸ τὸ βάρος τῶν ἀντιθέσεων τῆς ζωῆς μας καὶ νὰ τὰς ἀποκαθαίρῃ. Οὕτω διδασκόμενοι ἀπὸ τὰ μεγάλα μαθήματα τῆς ἱστορίας μας θὰ ζήσωμεν ὡς σοφοὶ εἰς τὴν ἀκτῖνα τῶν ἐνεργειῶν μας. Δίκαιοι, ὡς οἱ Ἕλληνες εἰς τὴν Ἄλβανίαν, ταπεινοὶ εἰς τὸ ἔργον μας χωρὶς μεγαλομανίας ὁμοίας ἐκείνης τῶν δικτατόρων Χίτλερ καὶ Μουσσολίνι, μὲ αὐτοθυσίαν ὑπὲρ τῶν ἰδανικῶν τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς φιλοπατρίας, ἄς ἀναφωνήσωμεν ὑπὲρ τῆς χώρας μας, ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία ἔχει ἤδη ὑψωθῆ εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ συμβόλου παντὸς ἰδανικοῦ καὶ παντὸς μεγαλείου:

Ζήτω ἡ Ἑλλάς.

Ζήτω ὁ στρατὸς.

Ζήτω ὁ Βασιλεὺς (κλπ.).

Λόγος κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πολεμιστοῦ.

Νόμοι αἰώνιοι, νόμοι ἰσχυροὶ καὶ ἀναλλοίωτοι, διευθύνουν τὸ σύμπαν, εἰς τὸ ὁποῖον καὶ ἡ κοινωνία ἀποτελεῖ ἓνα συνθετικὸν του κύτταρον.

Νόμοι αἰώνιοι, νόμοι γνωστοὶ καὶ ἄγνωστοι, νόμοι τῆς ὕλης καὶ τοῦ πνεύματος, εἰς ἓνα παναρμόνιον σύνολον συνθέσεων καὶ ἀντιθέσεων πληροῦν τὸν κόσμον ὄρατὸν καὶ ἀόρατον, αἰσθητὸν καὶ ὑπερφυσικόν.

Εἰς τούτους τοὺς νόμους πειθαρχοῦντες τυφλῶς ἄνευ διακρίσεως θὰ ὑπῆρχε κίνδυνος νὰ διαλυώμεθα, ἔὰν εἰς τὴν φύσιν μας δὲν ὑπῆρχε ἄλλος τις δεσπῶν νόμος, ὁ νόμος τῆς ἐκλογῆς καὶ ἀξιολογήσεως, ὅστις μάχεται τοὺς κατωτέρους νόμους, ἵνα προσαρμοσθῇ εἰς ἀνωτέρους τοιούτους.

Εἰς τοὺς νόμους τῆς ὕλης ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες ἐνίοτε ἐπειθαρχήσαμεν, ὅταν μέσα μας κυριαρχῇ ὁ νόμος τῆς κατακτιήσεως, ὁ νόμος τῆς ληλασίας καὶ ὁ γενικώτερος νόμος τοῦ «ἄρπαξε νὰ φᾶς καὶ κλέψῃ νάχη».

Αὐτοὺς ὅμως τοὺς κατωτέρους νόμους ἡ ἰδία ἡ φυλή μας κατεπολέμησε καὶ καταπολεμεῖ.

Εἰς τὴν κατακτιητικὴν μανίαν τῶν ἐχθρῶν ἀντετάχθη ἡ φυλή μας διὰ τοῦ «Μολὼν λαβέ» καὶ διὰ τοῦ ὀλοκαυτώματος τῶν Θερμοπυλῶν. Ἐδῶ ἀντετάχθη εἰς τὸν νόμον τοῦ ὕλικῶς ἰσχυροτέρου ὁ νόμος τοῦ ἠθικῶς καὶ πνευματικῶς ἰσχυροτέρου.

Ἄλλαις λέξεσιν: Ἐὰν σεῖς, ὦ ἐχθροί, εἴσθε ἰσχυρότεροι εἰς ἀριθμὸν, πολεμοφόδια καὶ τροφίμα, ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες εἴμαστε ἰσχυρότεροι εἰς τὴν ψυχὴν καὶ τὸ πνεῦμα. Ἄν σεῖς ἀγαπᾶτε τὴν κυριαρχίαν καὶ τὴν ὑποδούλωσιν ξένων λαῶν ἡμεῖς λατρεύομεν τὴν ἐλευθερίαν καὶ πρὸς χάριν αὐτῆς θυσιάζομεν καὶ τὸ πολυτιμώτερον ἀγαθὸν δηλ. τὸν ζωὴν μας.

Φωνὴ ἰσχυρά, φωνὴ στεντορεία πάντοτε ἠκούετο ἀπὸ τὸν

Ιερὸν βράχον τῆς πολυβασανισμένης πατρίδος μας : « Καλύτερα μᾶς ὄρας ἐλευθερὴ ζωὴ παρὰ σαράντα χρόνια σκλαβιά καὶ φυλακίη. » Ὁ νόμος τοῦ φόβου τοῦ θανάτου ὑπεχώρει εἰς τὸν νόμον τῆς κοινοβιακῆς αὐτοαμύνης διὰ νὰ δημιουργηθοῦν τὰ ἱερὰ κόκκαλα τῶν ἑλλήνων, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξεπήγασεν φωσφορίζουσα ἀνὰ τὴν ὑφήλιον ἡ ἑλληνικὴ ἐλευθερία.

Εἰς τὰ ἱερὰ αὐτὰ κόκκαλα, ἀγαπητοὶ πατριῶτες, σήμερον στρέφομεν μὲ κατάνυξιν τὰ βλέμματα τῆς ψυχῆς μας.

Ἄς φαντασθῶμεν πρὸς στιγμὴν ἑλληνα πολεμιστὴν τῆς Πίνδου, ὅστις ἀπόλεσε τὴν ζωὴν του πολεμῶν κατὰ τῆς κατακτητικῆς μανίας τοῦ Μουσσολίνι. Ἴδου ὁ πολεμιστὴς τῆς Πίνδου ἀνίσταται νοερῶς εἰς τὴν φαντασίαν μας καὶ μᾶς λέγει : Ἐπισημασθέντες ! Μετὰ ἀπὸ λίγες ἡμέρες θὰ τιμῆσετε ἑμᾶς τὰ θύματα, τοὺς ἀναπήρους καὶ πολεμιστὰς τοῦ ἀλβανικοῦ πολέμου, ὅπως ἀξίζει εἰς τοὺς ἥρωας.

Δὲν εἴμεθα ὅμως μόνοι ἑμεῖς πολεμισταί...

Ἐλάτε μαζί μου νὰ δοῦμε καὶ ἄλλους ἥρωας πολεμιστὰς. Νὰ οἱ Θερμοπύλες !

Ἐκεῖ τριακόσιοι πολεμισταὶ κοιμῶνται στὴν ἀγκαλιὰ τῆς Ἐλευθερίας.

Νά, οἱ πολεμισταὶ στοὺς Μαραθῶνα, στοὺς κόλλο τῆς Σαλαμῖνος, στὴν Κωνσταντινούπολιν, στὴ Μικρὰ Ἀσία, στοὺς Γράμμο καὶ στοὺς Βίτσι, στοὺς Ἐλ-Ἀλαμείν, στοὺς Ρίμνι καὶ στὴν Κορέα.

Ἐπὶ τῶν καὶ ἄλλοι πολλοὶ πολεμιστὲς σ' ὅλην τὴν χώρα. Εἶναι καὶ ἄλλοι ποὺ ἂν δὲν ἄφησαν τὰ κόκκαλά των στοὺς πεδίο τῆς μάχης ἐγύρισαν στὰ σπίτια των ἡμιθανεῖς, ἀνίκανοι πρὸς ἐργασίαν, μὲ ἀκρωτηριασμένα μέλη.

Ὅλοι αὐτοὶ εἶναι πολεμισταὶ καὶ ὅλους πρέπει νὰ τοὺς τιμήσωμεν. Ἀσχέτως, ἂν ἐπολέμησαν τοὺς πέσσας ἢ τοὺς τούρκους τοὺς βούλγαρους, ἢ τοὺς ἰταλοὺς, ἀσχέτως ἂν ἄφησαν τὰ κόκκαλά των στοὺς πεδίο τῆς μάχης ἢ ἦλθον μὲ μειωμένα κόκκαλα στοὺς σπῆτι τῶν ἢ ἀπλῶς μὲ κλονισμένην τὴν ὑγείαν των. Αὐτὰ θὰ μᾶς πῆ τὸ πνεῦμα τοῦ θύματος τῆς Πίνδου. Τὴν φω-

νήν αὐτήν τῆς ὀφειλομένης εὐγνωμοσύνης πρὸς ὅλους τοὺς πολεμιστὰς ἠσθάνθη ἡ Κυβέρνησις τοῦ Στρατάρχου καὶ μαζί τῆς σύμπας ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς σήμερον αἰσθάνεται.

Ὁ Νόμος τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης ἐπιβάλλει νὰ τιμῶμεν ὅλους τοὺς πολεμιστὰς· εἶναι αἰσχρὸν νὰ τοὺς χειροκροτῶμεν εἰς τὰ μετώπισθεν, ὅταν ἀνδραγαθοῦν καὶ μᾶς χαρίζουν τιμὴν καὶ δόξαν.

Ὅταν δὲ ἐπιστρέφουν ἀνίκανοι νὰ περπατήσουν, ἢ νὰ βλέπουν τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, ἀνίκανοι ν' ἀκούσουν τὴν φωνὴν τοῦ παιδιοῦ των, ἢ νὰ ἀγκαλιάζουν ἀγαπητὰ των πρόσωπα, ἀνίκανοι νὰ ἐργασθοῦν καὶ νὰ σκεφθοῦν ἀκόμη, τότε νὰ ἀντιμετωπίζουν τὴν ψυχρὰν ἀδιαφορίαν μας. Εἶναι ἀχαριστία τοῦ αἰσχίστου εἶδους ὅταν ἀπολαμβάνωμεν τὴν ἐλευθερίαν μας χάριν τοῦ ἕλληνοσ πολέμιστοῦ καὶ αὐτὸν τὸν πολεμιστὴν ἢ τὴν οἰκογένειάν του καταφρονοῦμεν.

Ὁ πολεμιστὴς δὲν εἶναι ρήτωρ, ὅστις ὑμνεῖ τὰ κατορθώματα τῶν ἡρώων καὶ τὴν δόξαν τῆς πατρίδος· εἶναι αὐτὴ αὐτὴ ἡ δόξα τῆς πατρίδος.

Κατὰ τὴν ὄραν τῆς μάχης μέσα εἰς τὸ λουτρόν τῆς φωτιᾶς, τοῦ μαρτυρίου, τοῦ κινδύνου καὶ τῆς αὐτοθυσίας ὁ Ἕλληνας πολεμιστὴς ἐβαπτίσθη διὰ νὰ ὀνομασθῇ γνήσιος πατριώτης καὶ γνήσιος ἥρωας.

Αἱ ἱεραὶ στιγμαὶ τῆς μάχης τὸν καθηγίασαν. Ὅσοι ἀπὸ τοὺς ἀκροατὰς μου ὑπῆρξαν πραγματικοὶ πολεμισταὶ θὰ ἠσθάνθησαν τὸ μεγαλεῖον τῆς μάχης. Ἡ ὄρα τῆς μάχης εἶναι μία ἱερὰ λειτουργία πρὸς τὴν θεὰν τῆς ἐλευθερίας, κατὰ τὴν ὁποίαν πάντα τὰ ἐγκόσμια λησμονοῦνται. Κατὰ τὴν ἱεροτελεσίαν τῆς μάχης αὐτῆς αἱ διακρίσεις μεταξὺ στρατηγοῦ καὶ στρατιώτου ἐξαφανίζονται καὶ πάντες ἀξιοματικοὶ, ὑπάξιωματικοὶ καὶ στρατιῶτες γίνονται μόνον Ἕλληνες πολεμισταὶ.

Μιὰ ἰδέα ἐμπυχνώνει τὸν ἕλληνα πολεμιστὴν καὶ αὐτὴ ὀνομάζεται Ἑλλάς. Μιὰ ἐλπίδα τὸν ζωογονεῖ καὶ αὐτὴ ὀνομάζεται Νίκη.

Ἐνα σύμβολο γλυκαίνει τὴν καρδιά του καὶ αὐτὸ ὀνομάζεται ἑλληνικὴ Σημαία.

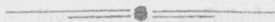
Πόσοι Ἕλληνες πολεμισταὶ ἄφησαν τὴν τελευταίαν πνοὴν των γυρίζοντας τὸ βλέμμα των παρακλητικὰ πρὸς τὸ ἱερὸν πα- νὶ τῆς Σημαίας!

Ἀγαπητοὶ πατριῶται, σήμερον ποὺ στὸν διεθνῆ ὀρίζοντα ὑψώνονται νέφη ἀπειλητικὰ τῆς Ἐλευθερίας τῶν λαῶν, σήμε- ρα ποὺ κατώτεροι νόμοι, νόμοι καταστροφῆς, ἀναρχίας, ἀσυδο- σίας, ἀθρησκείας θέλουν νὰ κυριαρχήσουν εἰς τὸ σύμπαν, σή- μερον ἀπὸ κάθε ἄλλην ἐποχὴν πρέπει νὰ ἐνισχύσωμεν ἐντὸς ἡ- μῶν τὸν νόμον τῆς ἐλευθερίας, τῆς δημιουργίας, τοῦ ἠθικοῦ ἔξαγνισμοῦ· καὶ ἂν οἱ νόμοι τοῦ ἱστορικοῦ ὕλισμοῦ θέλουν νὰ ἐπιβληθοῦν διὰ τῆς βίας, εἰς αὐτὴν τὴν βίαν θὰ ἀντιτάξωμεν τὴν βίαν τῆς φιλοπατρίας, τὴν βίαν τῆς ἐλευθερίας. Καὶ τῶς θὰ κατορθώσωμεν τοῦτο; Ἀσφαλῶς ὅλοι συμφωνοῦμε, ὅτι πρέπει νὰ ζητήσωμεν τὸ ὄπλον τοῦ Ἕλληνος πολεμιστοῦ.

Τιμὴ λοιπὸν εἰς τοὺς Ἕλληνας πολεμιστάς, τιμὴ εἰς τὰ θύ- ματα, τοὺς ἀναπήρους καὶ τοὺς ἥρωας τοῦ πολέμου.

Ζήτω ἡ Ἑλλάς.

Ζήτησαν τὰ γνήσια παιδιὰ τῆς Ἑλλάδος, οἱ Ἕλληνες πο- λεμισταί.

Ἡ πόρτα δίχως σύρτη

Π Ρ Ο Σ Ω Π Α

- ΜΗΤΕΡΑ. Χωρική, 40—45 ἐτῶν.
ΑΡΕΤΗ. Κόρη της, 18 ἐτῶν.
ΓΙΩΡΓΟΣ. Ἄδελφός τῆς Ἀρετῆς, 16 ἐτῶν.
ΝΙΚΟΣ. Ἄδελφός τοῦ Γιώργου, 11 ἐτῶν.
ΠΑΤΕΡΑΣ. Ἐπιβλητικός χωρικός, 45 ἐτῶν.
ΑΝΕΣΤΗΣ. Ἀγροφύλαξ μύωψ μὲ γιαλιὰ, 45 ἐτῶν.
ΓΥΦΤΙΣΣΕΣ. Νέες, καλοντημένες, μὲ ὠραία φωνή.

(Ἡ σκηνὴ παρουσιάζει δωμάτιο ἀγροτικοῦ σπιτιοῦ.
Ἀντικείμενα: Γκαζιέρα, σακκοῦλι μὲ τυρί, σίδηρο, κατσαρόλα μὲ κουτάλι, τραπέζι, ψωμί, τσεμπέρι (=μαντήλι), τσατσάρα, 2 καρέκλες, ἓνα καρφί στὸν τοῖχο.)

ΜΗΤΕΡΑ. (Μπαίνει στὴ σκηνὴ ἀσθμαίνοντας. Πρὸς τοὺς θεατές), Ξέρετε τί εἶναι; Ἀπελπισία σὰς λέγω. Μόλις τώρα τελείωσα τὸ κυνηγητό! (Μὲ τις παλάμες της κάνει ἀέρα στὸ πρόσωπό της). Κυνηγοῦσα τὴ χήνα μου. Εὐρῆκε ἀνοιχτὴ τὴν αὐλόπορτα καὶ θέλησε νὰ μὲ περάσῃ ἀπὸ ὄλες τις γειτονιὲς γιὰ νὰ τὴν πιάσω. Καὶ αὐτὰ ὄλα ξέρετε γιὰτί μοῦ συμβαίνουν; Νὰ σὰς τὸ πῶ καθαρά: Φταίει ὁ νοικοκύρης μου. (Χαμηλότερα:) Νὰ μὴν τοῦ τὸ πῆτε κι' ἔχω φασαρίες. Τοῦ λέγω: Χριστιανέ μου, πάρε ἓνα σύρτη στὴν αὐλόπορτά μας. Ἔχομε τόσα ζῶα, ζωῖφια. Μὰς φεύγουν καὶ τὰ κυνηγάμε στὶς ξένες αὐλές. (Κάπως νευρικά:) Αὐτὸς στὸ λόγο του ἰσχυρογνώμων. Δὲν θέλει νὰ βάλῃ ἓνα σύρτη.

(Πλησιάζει τὴν κατσαρόλα ποὺ εἶναι στὴ γκαζιέρα καὶ ἀνακατεύει τὸ φαγητό· κατόπιν ρίχνει νερό). Εὐτυχῶς ποὺ

πρόλαβα τὸ φαγητό. (ἀφηρημένα:) "Ένας σύρτης! Τι κοστίζει ένας σύρτης.

(Πίσω ἀπὸ τὴ σκηνὴ ἀκούονται κλωσσόπουλα νὰ τσιτσιρίζουν καὶ ἐν συνεχείᾳ τὸ ἀκόλουθο τραγοῦδι μὲ τὴ μελωδία τῆς «Σαμιώτισσας»).

Πουλάρια μου, πουλάρια μου, μὴ τύχη καὶ ξεβγῆτε
καὶ πάρτε τὸν ἀνήφορο, πουλάρια μου
στὸ δάσος καὶ χαθῆτε.

(Ἀκούονται βελάσματα κατσικιῶν καὶ τὸ τραγοῦδι συνεχίζεται μὲ τὸν ἴδιο σκοπὸ).

- Καὶ σεῖς τρελλὰ κατσικία μου, ποὺ ὄλο τρεχαλάτε
ἔδω μέσα στὴν αὐλὴ νὰ παίζετε
ἔδω καὶ νὰ πηδᾶτε.

ΓΙΩΡΓΗΣ ΚΑΙ ΑΡΕΤΗ. (Μπαίνουν.) Καλὴ μέρα, μαμά.

ΜΗΤΕΡΑ. Καλῶς τα τὰ παιδιά.

ΑΡΕΤΗ. Ἰδρωμένη φαίνεσαι, μαμά· μήπως κυνηγητό πάλι σήμερα;

ΜΗΤΕΡΑ. Καινούργιο δρομολόγιο σήμερα. Γύρω—γύρω ἀπὸ τὸ σχολεῖο, γιὰ νὰ πιάσω τὴ χήνα. Χθὲς γύρω—γύρω ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, γιὰ νὰ πιάσω δυὸ γαλλιά. "Έγινα ρεζίλι καὶ στὸν κόσμο. "Όπου πάω μὲ ρωτᾶνε: Κυρὰ Μαρία, κυρὰ Μαρία! Μήπως σοῦφυγε ἡ πουλάρα; μήπως ἔχασες κανὰ ἀρνὶ πάλι; Μήπως ἔχασες τὸ μπουζὶ σου; Κι' ἐγὼ κοντεύω νὰ χάσω τὰ λογικά μου.

ΑΡΕΤΗ. Τὶ εἶναι τὸ μπουζὶ, μαμά;

ΓΙΩΡΓΟΣ. Δὲν τὸ ξέρεις, Ἀρετῆ, τὶ εἶναι μπουζὶ;

ΑΡΕΤΗ. Τὶ εἶναι. Αὐτὸ ρωτάω.

ΓΙΩΡΓΟΣ. Μπουζὶ εἶναι τὸ γουρουνάκι.

ΑΡΕΤΗ. Κοντεύει τὸ φαγητό, μαμά;

ΜΗΤΕΡΑ. Παρὰ λίγο νὰ πιάσῃ· Τὸ πρῶτ' ἔκανα, βλέπεις, ἄσκηση γιὰ τὸν μαραθῶνιο δρόμο. (Ἀκούονται περπατήματα).

ΓΙΩΡΓΟΣ. *Ακούω περπατήματα. "Ερχεται ό πατέρας. *Αν δέν μās φύγη και πάλι κανά ζωο και πάρουμε τόν άνήφορο για τό δάσος;

(*Η μάννα και ή κόρη τακτοποιούν κάπως τά πράγματα πρην έλθη ό πατέρας. *Η μητέρα άσχολεϊται με τό φαγητό).

ΑΡΕΤΗ. *Εγώ θα σιδερώσω τη ζακέττα μου. (Παίρνει τό σίδερο και σιδερώνει.) Θα πουμε του μπαμπά να μās πάρη επί τέλους ένα σύρτη να τελειώσουν τά βάσανά μας μ' αυτά τά ζωα πιά.

ΠΑΤΕΡΑΣ. (Μπαίνει σοβαρός και με έπιβλητικό ύφος). Τι να τόν κάνετε τόν σύρτη! *Ο Νίκος τι θα κάνει; "Ας κάθεται κοντά στην αλόπορτα να προσέχη. (Λυνατώτερα:) Νίκο!

ΝΙΚΟΣ. (*Από τό βάθος). "Εί *Εδω!

ΠΑΤΕΡΑΣ. Κάτσε στην αλόπορτα να προσέχης να μη βγή κανά ζωο έξω και άμα ρθη καμμιά ξένη κότα να βάλης τό σκυλι να τη διώξη. (Σά να σκέφθηκε:) "Α! Βρέ πού ξέχασα! Βρέ Νίκο!

ΝΙΚΟΣ. (*Από τό βάθος). "Εί *Εδω όρίστε.

ΠΑΤΕΡΑΣ. "Ελα μέσα, βρέ. ("Ερχεται ό Νίκος). Πήγαινε να πάρης ένα πακέττο τσιγάρα στον *Αργύρη. (Του δίνει χρήματα και ό Νίκος φεύγει.) *Η οικονομία είναι καλή. Γιατί ν' αγοράσωμε ένα σύρτη και να μη φυλάη την αύλη ό Νίκος! Μικρός είναι εκεί πού να άλητεύη άς καθ(ση κοντά στην αλόπορτα με τά βιβλία του να φυλάγη και τά ζωα. (Κάθεται.) Χρειάζεται οικονομία.

ΣΟΦΙΑ. (Γειτόνισσα, από τό βάθος:) Κυρά Μαρία!.... Κυρά Μαρία! Το γουρουνάκι σας έφυγε για τό δάσος!....

ΠΑΤΕΡΑΣ. (Σηκώνεται βιαστικά). *Εμπρός σταματάτε όλοι κάτω να προφθάσωμε τό γουροδι.

(*Ακούονται φωνές από κότες, πουλιά, κοκκόρια, σκυλιά, γίδες, άρνιά κ. ά. και ή σκηνή άδειάζει. *Η *Αρετή πρην φύγη κρεμάει τη ζακέττα στο καρφί, όπου κρέμεται και μιά ρόμπα της μητέρας της).

ΠΑΤΕΡΑΣ. (Ύπό τό βάθος.) Θάκανε κατά τό τρικοβο-
νι! Ύμπρός τί κάθεστε;

ΜΗΤΕΡΑ. (Ύπό τό βάθος.) Τί θέλεις; Ύεροπλάνα νά
γίνωμε, νά προλάβωμε τό γουροϋνι;

ΠΑΤΕΡΑΣ. (Ύπό τό θάθος.) Μωρέ προχωράτε γρήγο-
ρα κι' άφήστε τή κουβέντα.

ΝΙΚΟΣ. (Ύπό τό βάθος.) Μπαμπάκα, γέλια πού θά
κάνωμε, όταν τό τσακώσωμε!

ΠΑΤΕΡΑΣ. (Ύπό βάθος.) Βρέ προχώρα καί σϋ μῆ σ'
άρχίσω στις φάπες. Πάρτε καί σκυλιά μαζί σας.

(Ύκούονται πάλι οί φωνές των ζώνων καί ύστερα βα-
θειά ήσυχία.)

ΑΝΕΣΤΗΣ. (Μπαίνει με τά γυαλιά. Κοιτάζει πρós τόν
τοίχο όπου νομίζει, ότι τά κρεμασμένα ροϋχα είναι ή Μη-
τέρα.) Κυρά Μαρία, κυρά Μαρία. Δέν είναι κατάστασις
αϋτή. Σοϋ τό συχώρεσα μιá δυò τρεις' δέν ύποφέρεται πιá.
Θά σás κάνω πίνακα νά πληρώσετε πολλά. Τρία γίδια σας
καί δυò πρόβατα τά βρήκα στο σιτάρι του Λυμπέρη Κυρά
Μαρία, τί με κοιτάτε; Γιατί δέν μοι μιλάτε; Ύγώ φέρθηκα
τόσο καλά καί σεις; Γιατί καί σεις δέν περιορίζετε τά ζωα
σας; Γιατί δέν μοι μιλάτε; (Χαμογελώντας στρέφεται πρós
τόν κόσμο). Ύλλά μπορείτε νά πῆτε καί τίποτε; Σεις φταί-
τε' έγώ δέν φταίω. (Πλησιάζει στα ροϋχα) Γιατί άποσβο-
λωθήκατε καί δέν κουνιόσαστε; (Ύγγίζει τά φορέματα:)
Μπά! Μ' αϋτά τά ροϋχα κουβέντιαζα τόση ώρα! Θεός
φυλάξει με τή στραβωμάρα μου. Μῆ μ' άκούση κανεις, (τόν
πιάνει τό παράπονο) πώς κουβέντιαζα τόσην ώρα με τά
ροϋχα καί με πετάξουνε άπό άγροφύλακα καί τότε.... (άρ-
χίζει νά κλαίη) θά πεινάνε τά παιδιá μου, δέν θάχω μῆλα
πού παίρνω άπό τούς κήπους καί τούς δίνω, δέν θάχω
καί πορτοκάλια... καί δαμάσκηνα. (κλαίωντας φεύγει.)

(Σιγή... Ύκούονται κτύποι στην πόρτα.)

ΓΥΦΤΙΣΣΕΣ. Καλέ! Καλέ! Νά σás ποϋμε τό μοίρα
σας, καλέ!

(Τραγουδοῦν. Ἄν δὲν γνωρίζουν τὰ παιδιὰ τὸ τραγοῦ-
δι τότε χωρὶς νὰ βλάπτεται ἡ ἐνότης τῆς κωμῶδιαις μπο-
ρεῖ νὰ παραλειφθῆ.)

Σὰν ταξειδιάρικα πουλιὰ διαβαίνουμε τὶς χῶρες
φθινόπωρο καὶ ἀνοιξὴ μὲ ἥλιο καὶ μὲ μπόρες
καὶ μιὰ κατάρα σέβνομε μαζί μας, ὅπου πᾶμε
νὰ μὴν στεριώνουμε ποτὲ κι' ὄλο νὰ περπατᾶμε.

Μοῖρες, Μοῖρες.

(Ξανακτυποῦν). Ἀνοιχτε καλέ! Νὰ σᾶς ποῦμε τὴ μοῖρα σας,
καλέ! (Ἐξακολουθοῦν τὸ τραγοῦδι).

Φαμίλλια, σπίτι, πλούτη, τί εἶναι μεῖς δὲν ξέρουμε
μὰ καὶ νὰ μᾶς τὰ ἔδιναν πάλι δὲν θὰ τὰ θέλαμε
ἓνα τσιγάρο στῶνα αὐτὶ καὶ στ' ἄλλο ἓνα λουλοῦδι
δυσὸ σκουλαρίκια ψεύτικα καὶ ἓνα γλυκὸ τραγοῦδι.

Μοῖρες! Μοῖρες!

(Ξανακτυποῦν) Καλέ! Δὲν ἀκοῦτε καλέ! Ἀνοιχτε ἐπὶ τέ-
λους. (Μπαίνουν).

Α' ΓΥΦΤ. Νὰ σᾶς ποῦμε τὴ μοῖρα σα, καλέ.

Β' ΓΥΦΤ. Δὲν εἶναι κανεὶς ἐδῶ.

Α' ΓΥΦΤ. Τότε, καλέ, δώστε μας αὐτὴ τὴν τσατσάρα!
(Τὴν παίρνει).

Γ' ΓΥΦΤ. Δώσε μας καὶ αὐτὸ τὸ τσεμπέρι, καλέ! (τὸ
παίρνει).

Β' ΓΥΦΤ. Κι' αὐτὴ τὴ ζακέττα. καλέ! (Τὴν παίρνει).

Α' ΓΥΦΤ. Κι' αὐτὸ τὸ σακκοῦλι μὲ τὸ τυρί, καλέ! (Τὸ
παίρνει).

Γ' ΓΥΦΤ. Κι' αὐτὸ τὸ ψωμάκι, καλέ! (Τὸ παίρνει).

Α' ΓΥΦΤ. Δώστε μας καὶ τίποτε ἄλλο, καλέ!

Β' ΓΥΦΤ. Πᾶμε νὰ φύγουμε τῶρα..

ΓΥΦΤΙΣΣΕΣ. (Φεύγουν. Στὸ βάθος συνεχίζουν τὸ τρα-
γοῦδι ποὺ σβύνει σιγά—σιγά μὲ τὴν ἀπομάκρυνσίν των:)

Ἐφέντη μου τὴ μοῖρα σου, νὰ πῶ τὸ ριζικό σου
ποῖο μυστικό σὲ τυραννᾷ, τὸ πόνο τὸ δικό σου.
Μεγάλη πόρτα θὰ διαβῆς, θὰ βρῆς χαρὰ μεγάλη!
Μῦ ἂν θέλῃς κι' ἄλλα νὰ σοῦ πῶ, ἀσήμωσέ με πάλι!

Μοῖρες!... Μοῖρες!...

ΜΗΤΕΡΑ. (Μπαίνει λαχανιάζοντας.) Οὔτε γουροῦνι βρήκαμε, οὔτε τίποτε. Βαρέθηκα πιά! Τοὺς παράτησα νὰ προκάνω τὸ φαγητὸ μήπως..... (κοιτάζει) τοῦτο ἐπιασε!!..... ἔπιασε.... (τραγουδιστά:) ἐπιασεεεε (τὸ κατεβάζει τὸ ἀνακατεύει, τὸ δοκιμάζει...) Τοῦτο δὲν τρώγεται.

ΓΙΩΡΓΟΣ. (Ἐπὶ τὸ βάθος:) Ὠχ! Ὠχ! Ὠχ!

ΠΑΤΕΡΑΣ. (Ἐπὶ τὸ βάθος:) Σιγὰ—σιγὰ ἀνεβάστε τον Σιγὰ—σιγὰ, γιατί πονάει προσέχτε.

ΓΙΩΡΓΟΣ. (Ἐπὶ τὸ βάθος.) Ὠχ! Ὠχ! Κτύπησα καὶ πονάω! Ἀχ! νὰ τῶπιανα! Θὰ τοῦτρωγα τὸ λάρυγγα!

ΠΑΤΕΡΑΣ. Κράτησέ τον καλὰ, Ἄρετή! Ἐλα τώρα, προχώρα.

(Μπαίνουν στὴ σκητὴ Πατέρας, Νίκος καὶ Ἄρετὴ κρατώντας ἀπὸ τὰ μπράτσα τὸ Γιώργο ποὺ κουτσαίνει).

ΓΙΩΡΓΟΣ. Τὸ παλιογούρουνο! (Κάθεται στὴ καρέκλα καὶ ἡ ἀδελφή του τοῦ κάνει ἀέρα.)

ΜΗΤΕΡΑ. (Θυμωμένη) Τὸ πιάσατε τὸ γουροῦνι γιὰ πέσατε καὶ σκοτωθήκατε;

ΠΑΤΕΡΑΣ. Τὸ δεύτερο ἔγινε. Τώρα πάψε. Πονᾷς, παιδί μου;

ΓΙΩΡΙ'ΟΣ. Τώρα εἶμαι καλύτερα, μπαμπά. Δὲν ἔχω τίποτε. Τὸ μπουζι φταίει, μπαμπά.

ΠΑΤΕΡΑΣ. Δὲν φταίει τὸ γουροῦνι παιδί μου. Κτένισε τὸ παιδί, βρὲ Ἄρετή.

ΑΡΕΤΗ. (Ψάχνει γιὰ τὴν τσατσάρα.) Ποῦ εἶναι ἡ τσατσάρα, μαμά;

ΜΗΤΕΡΑ. Ψάξε νὰ τὴν βρῆς.

ΑΡΕΤΗ. Μά ποῦ εἶναι; Ἡ ζακέττα μου ποῦ εἶναι; Τὸ σακκοῦλι μὲ τὸ τυρί;

ΠΑΤΕΡΑΣ. Κάποιος θὰ τὰ πῆρε. Ἐγὼ φταίω σὲ ὅλα. Βάλτε μας νὰ φᾶμε τώρα.

ΜΗΤΕΡΑ. Τὶ νὰ φᾶμε; Τὸ φαγητὸ ἔπιασε· δὲν τρώγεται.

ΠΑΤΕΡΑΣ. Ἐγὼ φταίω γιὰ ὅλα.

ΑΝΕΣΤΗΣ. (Ἀπὸ τὸ βάθος.) Δὲν εἶναι κατάστασις αὐτὴ. Δὲν ὑποφέρεται πιά ἐπὶ τέλους! (Μπαίνει) θὰ πληρῶσετε ἀποζημίωση, κύριοι, στὸ Λυμπέρη. Τρεῖς γίδες, δύο πρόβατα καὶ τὸ μουλάρι τᾶπιασα στὸ γέννημα.

ΠΑΤΕΡΑΣ. Ἔλα κάθισε, κύρ Ἀνέστη. Ἐγὼ φταίω γιὰ ὅλα.

ΑΝΕΣΤΗΣ. (Κάθεται.) Νὰ μὲ συγχωρῆτε! Ἄλλὰ αὐτὴ δὲν εἶναι κατάστασις.

ΠΑΤΕΡΑΣ. Σύρτης, κύρ Ἀνέστη, σύρτης.

ΜΗΤΗΡΑ. (Σταυροκοπιέται.) Δόξα τῷ θεῷ!...

ΑΝΕΣΤΗΣ. Δὲν σᾶς καταλαβαίνω· τί θέλετε νὰ πῆτε μὲ τὴ λέξη σύρτης!

ΠΑΤΕΡΑΣ. Σύρτης στὴν αὐλόπορτα. Ἀπὸ αὐτὸ τὸ σύρτη ποῦ δὲν ἔβαλα ἔχασα σήμερα ἓνα γουροῦνι, ἓνα σακκοῦλι μὲ τυρί, τὴ ζακέττα τῆς Ἀρετῆς, τὴ τσατσάρα, τὸ φαγητὸ ποῦ ἔπιασε....

ΑΝΕΣΤΗΣ. Θὰ πληρῶσετε κι' ἀποζημίωση τώρα!...

ΠΑΤΕΡΑΣ. Θὰ πληρῶσω κι' ἀποζημίωση τώρα καὶ (δυνατώτερα) γιатρούς γιὰ τὸ πόδι τοῦ παιδιοῦ ποῦ ἔπεσε...

ΑΝΕΣΤΗΣ. Καλὰ λέγει ἡ παροιμία: Φοβήθηκες τὸ πέταλο κι' ἔχασες τὸ καρφί.

ΠΑΤΕΡΑΣ. Ἀνάποδα τὸ εἶπες. Φοβήθηκες τὸ καρφί κι' ἔχασες τὸ πέταλο.

ΑΝΕΣΤΗΣ. Τὸ ἴδιο εἶναι καὶ μὲν! Παλιοπαροιμίες εἶναι.

ΠΑΤΕΡΑΣ. Για μένα όμως δεν είναι παλιοπαροιμίες. Αύτη ή παροιμία είναι σοφία! Τώρα, γεια σας.

ΑΡΕΤΗ. Για ποῦ, μπαμπά;

ΠΑΤΕΡΑΣ. (Φεύγει). Πάω ν' αγοράσω δυο σύρτες για τήν πόρτα. Τόν ένα για ρεζέρβα.

ΜΗΤΕΡΑ. Δόξα τῷ θεῷ· θά ἡσυχάσω πιά.

ΟΛΟΙ ΜΑΖΙ. Ὅποιος λυπάται τὸ καρφί χάνει καί τὸ πέταλο.

ΜΗΤΕΡΑ. Σοῦ πονάει τὸ πόδι σου, ἀγόρι μου;

ΓΙΩΡΓΟΣ. Μπά! Τὸ πατάω καλά τώρα· δεν μοῦ πονάει. Νά. (Τὸ κτυπάει κατὰ γῆς). Νά: δεν μοῦ πονάει.

ΜΗΤΕΡΑ. (Χαρούμενα). Ἄφοῦ ἔχουμε τὴν ὑγεία μας δεν βαριέσαι, ἄς μᾶς πήρῃνε τὸ σακκοῦλι μὲ τὸ τυρί, ἄς πληρώνουμε καί ζημιές· ὑγεία νάχουμε.

ΑΡΕΤΗ. Καλά λές, μαμά· τί καλὴ ποῦ εἶσαι! Νά σέ φιλήσω, μαμά· (τὴ φιλεῖ).

ΜΗΤΕΡΑ. Καλά τώρα. Κύρ Ἀνέστη, πιάστε χορὸ μὲ τὰ παιδιὰ μου καί πέστε τί μᾶς κλέψανε, νά διασκεδάσωμε καί λίγο.

ΑΝΕΣΤΗΣ. Μὰ τώρα ἐγώ, ἡλικιωμένος ἄνθρωπος, κοινοτικός ὑπάλληλος...

ΑΡΕΤΗ. Σήκω, κύρ Ἀνέστη. (Τὸν πιάνει νά τὸν σηκώση). Ἡ φτώχεια θέλει γλέντι.

ΓΙΩΡΓΟΣ. (Σηκώνεται.) Σήκω, κύρ Ἀνέστη· ἐγὼ ἔγινα καλά τώρα. (Μεριάζουν τὰ πράγματα, ἂν τοὺς ἐμποδίζουν στο χορὸ καί ὄλα τὰ πρόσωπα τῆς σκηνῆς πλὴν τοῦ Γιώργου χορεύουν. Ὁ χορὸς συρτός καί τὸ τραγοῦδι σύμφωνο μὲ τὴ μελωδία τοῦ «Μ' ὀρκίζεσαι μωρό μου». Ἐπειδὴ σχεδὸν κάθε δίστιχον ἀναφέρεται καί εἰς ἓνα πρόσωπον τῆς σκηνῆς, καλὸ εἶναι νά τραγουδηται ἀπὸ τὸ πρόσωπον ἐκεῖνο καί νά ἐπαναλαμβάνεται ἀπὸ τὰ ἄλλα).

ΟΛΟΙ. Μᾶς κλέψαν τὸ σακκοῦλι ποῦχε τὸ τυρὶ
ἐχάσαμε ἀκόμη τῶμορφο μπουζί.

Μᾶς πῆραν τὴ ζακέττα βρὸ τῆς Ἀρετῆς
τὴν κλέψανε χωρὶς νὰ τοὺς ἰδῆ κανεῖς.

Καὶ ὄλα αὐτὰ τὰ κάνει ἢ πόρτα ἢ ἀνοιχτὴ
τὴν ἀφήσαμε καὶ φύγαμε γιὰ τὸ μπουζί.

ΠΑΤΕΡΑΣ. (Μπαίνει μὲ δυὸ σύρτες στὴ πλάτη καὶ τρα-
γουδεῖ χωρὶς νὰ χορέψη παρὰ μόνον στὸ τελευταῖο δίστιχο).

Ἦρθανε κι' οἱ σύρτες παῦτε τώρα πιά
θὰ κλείνουμε τὴν πόρτα ὄλο σιγουριά.

ΝΙΚΟΣ. Θὰ πάψω νὰ φυλάγω τώρα τὴν αὐλὴ
νὰ διώχνω καὶ τίς κότες λέγοντας ξὶ ξί!..

ΜΗΤΕΡΑ. Θὰ πάψω πιά νὰ τρέχω πίσω ἀπ' τὰ γαλλιά
νὰ γίνωμε ρεζίλι σ' ὄλο τὸ ντυνιά.

ΑΝΕΣΤΗΣ. Θὰ πάψω πιά νὰ βγάζω μέσα ἀπ' τὰ σπαρτὰ
τὰ ζῶα σας ποὺ φεύγουνε ἀπολυτά.

ΠΑΤΕΡΑΣ. Ἦρθανε κι' οἱ σύρτες παῦτε τώρα πιά
θὰ κλείνουμε τὴν πόρτα ὄλο σιγουριά.

ΟΛΟΙ ΜΑΖΙ. Ὅποιος λυπάται τὸ καρφὶ χάνει καὶ τὸ πέ-
ταλο.

(Α Υ Λ Α Ι Α)

Ψ η φ ο φ ό ρ ε ς

Π Ρ Ο Σ Ω Π Α

- KATINA : 25 ἐτῶν, παντρεμένη.
ΓΙΑΝΝΟΥ : Γρηὰ ἀγράμματη.
ΣΤΕΛΛΑ : Μοντέρνα δεσποινίς 24 ἐτῶν.
ΛΙΔΙΚΑ : Ἐπίσης μοντέρνα δεσποινίς 25 ἐτῶν,
φίλη τῆς Στέλλας.
ΝΤΙΝΑ : 35 ἐτῶν, γεροντοκόρη.

(Ἡ σκηνὴ στό δρόμο· Ἡ Κατίνα μὲ ἓνα δύχτι πάει νὰ φωνίσῃ* συναντᾷ τὴν Γιαννοῦ, ποὺ μισοκουτσαίνει μὲ μιὰ μαγκούρα.)

KATINA. Ποῦ πᾶς, κυρὰ Γιαννοῦ; "Εἰ Κυρὰ-Γιαννοῦ!..

ΓΙΑΝΝΟΥ. (Μὲ ὕφος σοβαρὸ καὶ βιαστικό.) Πάω γιὰ μιὰ σοβαρὴ δουλειὰ· πολὺ σοβαρὴ. Μὴ μ' ἀπασχολῆς, σὲ παρακαλῶ. (Κάνει πῶς θέλει νὰ προχωρήσῃ).

KATINA. Καλὰ, κυρὰ Γιαννοῦ, ἀλλὰ δὲν μπορεῖς νὰ μᾶς πῆς τέλος πάντων ποῦ πᾶς;

ΓΙΑΝΝΟΥ. Πάω, σοῦ εἶπα, γιὰ μιὰ σοβαρὴ δουλειὰ.

KATINA. Μὰ ποιὰ εἶναι αὐτὴ ἡ σοβαρὴ δουλειὰ.

ΓΙΑΝΝΟΥ. "Εἰ Νὰ στό πῶ πιά νὰ ἡσυχάσωμε. Πάω νὰ ψηφοφορήσω.

KATINA. "Α! Ἔτσι ντέ! Πᾶς νὰ ψηφίσῃς, δηλαδὴ.

ΓΙΑΝΝΟΥ. (Παρεξηγεῖται.) Ἐγὼ πάω νὰ ψηφίσω; Μὰ-

ζεψε, σὲ παρακαλῶ, τὰ λόγια σου. Ἐγὼ δὲν πάω νὰ ψηφοφῶσ ἀλλὰ νὰ ψηφοφορήσω.

ΚΑΤΙΝΑ. "Εἰ αὐτὸ λέγω κι' ἐγώ. Δὲν περιμένεις, τότε νὰ πᾶμε παρέα;

ΓΙΑΝΝΟΥ. Θ' ἀργήσης σύ. Δὲν περιμένω, γιατί ἅμα περιμένω θὰ ξεχάσω αὐτὸν ποὺ θὰ ψηφοφορήσω... (ἀφαιρεῖται μετὰ ἀπὸ λίγα δευτερόλεπτα). Καὶ τώρα; Τώρα ποὺ τὸν ξεχάσα; Πωπὼ τί ἔπαθα! (Πιάνει τὰ μαλλιά της καὶ τρέχει πέρα—δῶθε στὴ σκηνή.) Πωπὼ τὴ ἔπαθα!

ΚΑΤΙΝΑ. Τί ἔπαθες, κυρὰ Γιαννοῦ;

ΓΙΑΝΝΟΥ. Ξέχασα ποιὸν θὰ ψηφοφορήσω. Πωπὼ! Τί ἔπαθα! Θὰ πάω στὴν ἀγορὰ νὰ βρῶ τὸν Γιάννη νὰ μοῦ ξαναπῆ ποιὸν θὰ ψηφοφορήσω. (Κινεῖται πρὸς τὰ δεξιὰ).

ΚΑΤΙΝΑ. Στὸ καλὸ, κυρὰ Γιαννοῦ. Καὶ ἄκουσε... ὅταν ψηφοφορήσης νὰ ξαναπεράσης ἀπὸ τὸ σπίτι. (Ἡ Γιαννοῦ φεύγει. Ἡ Κατίνα μόνη.) Σήμερα ποὺ ἔχομε ἐκλογὲς θὰ περάσω φίνα. (Κοιτάζει ἀριστερά.) "Αἱ νά! Ἔρχονται κι' ἄλλες! Αὐτὲς φαίνονται ἐξελιγμένες. (Εἰσέρχονται ἡ Στέλλα καὶ ἡ Λιλίκα καλοντυμένες, μὲ τσάντες, τακούνια, βαμμένες.)

ΣΤΕΛΛΑ. Κυρὰ Κατίνα, θὰ ρθῆς στὸ ἐκλογικὸ τμήμα, σήμερα;

ΚΑΤΙΝΑ. Ναι, βεβαίως, θὰ ρθῶ ἀλλὰ ὕστερότερα· θὰ ψωνίσω πρῶτα. Ποιὸς εἶναι κατὰ τὴ γνώμη σας ἀξίος γιὰ πρόεδρος;

ΣΤΕΛΛΑ. Γιὰ μένα κανεὶς δὲν ἀξίζει. Κανένας δὲν εἶναι εὐγενικὸς καὶ ἐξελιγμένος.

ΚΑΤΙΝΑ. Μάλιστα. Συμφωνῶ μαζί σας· ὁ ἐξελιγμένος ἀξίζει γιὰ πρόεδρος.

ΣΤΕΛΛΑ. Μεῖς ζητήσαμε μιὰ χάρη ἀπὸ καιρό: νὰ φτη-

νίνουν τις ποῦνδρες, τις κρέμες καὶ τὰ ἀρώματα καὶ δὲν ἔγινε τίποτε. Κι' ἔτσι θυμώσαμε κι' ἡμεῖς καὶ δὲν τοὺς ψηφίζουμε, κυρὰ Κατίνα.

ΚΑΤΙΝΑ. Καλὰ κάνετε· καλὰ κάνετε.

ΛΙΛΙΚΑ. Τοὺς εἶπαμε ἀκόμη νὰ φτιάσουν καλὸ δρόμο γιὰ περίπατο. Σπουδαῖα πράγματα ζητήσαμε;

ΣΤΕΛΛΑ, Ἄκόμη τοὺς εἶπαμε νὰ φροντίσουν στὴν Κυβέρνηση νὰ γίνῃ νόμος νὰ μὴν πλαίνουν οἱ γυναῖκες, οὔτε νὰ σκουπίζουν καὶ νὰ σιδερώνουν. Τίποτε δὲν κάνανε ὅμως. Γι' αὐτὸ κι' ἐγὼ θὰ βάλω ὑποψηφιότητα νὰ γίνω προεδρίνα. Ὅλες σας πρέπει νὰ μὲ ὑποστηρίξετε.

ΚΑΤΙΝΑ. Ὅπως δὴποτε.

ΛΙΛΙΚΑ. Ἄν καταλάβωμε τὴ δύναμή μας ἡμεῖς οἱ γυναῖκες, ποὺ εἴμαστε περισσότερες ἀπὸ τοὺς ἄνδρες μποροῦμε νὰ πάρουμε ὅλην τὴν Κυβέρνηση στὰ χέρια μας.

ΚΑΤΙΝΑ. Αὐτὸ ν' ἀκούγεται.

ΣΤΕΛΛΑ. Νὰ μὲ ψηφίσετε, ὅλοι καὶ ὅλες σας καὶ θὰ δῆτε τί ἔργα θὰ φτιάσω. Ὁρεβουάρ, κυρὰ Κατίνα! (Φεύγουν ἡ Στέλλα καὶ Λιλίκα.)

ΚΑΤΙΝΑ. Στὸ καλὸ. Βγήκα νὰ ψωνίσω καὶ πιάνω τὴ κουβέντα μὲ τις περαστικές. (Κάνει νὰ φύγῃ).

ΝΤΙΝΑ. (Φορεῖ τὴν ποδιά τῆς κουζίνας καὶ ἔχει τὰ μανίκια σηκωμένα.) Κυρὰ Κατίνα!

ΚΑΤΙΝΑ. Σὺ Ντίνα; Μήπως πᾶς νὰ ψηφίσης καὶ σύ;

ΝΤΙΝΑ. (Νευριασμένα:) Τὶ νὰ κάνω; Τί ἦταν αὐτὸ τὸ ξαφνικὸ ποὺ πάθαμε; Ἄφισα τὰ πιάτα ἄπλυτα καὶ πάω νὰ ψηφίσω. Δὲν μᾶς ἀφήνουν ἡσύχους λέω ἐγώ; Ἡ ποὺ σὲ ὅλους ἔλεγα, κυρὰ Κατίνα μου, ὅτι εἴμουν 22 ἐτῶν καὶ τώρα θὰ μὲ δοῦνε καὶ ἄντε νὰ τοὺς κάνω νὰ πιστέψουν,

δτι ἔχουν κάνει λάθος στοὺς καταλόγους καὶ μὲ ἔχουν γράψει ψεύτικα, ὅτι εἶμαι 35 ἐτῶν.

ΚΑΤΙΝΑ. Μὰ δὲν εἶναι ὑποχρεωτικό νὰ ψηφίσῃς.

ΝΤΙΝΑ. Τί; δὲν εἶναι; Δὲν εἶναι, κυρὰ Κατίνα μου; Δὲν ἄκουσες ποὺ λέγανε, ὅτι γράψανε οἱ ἔφημερίδες ὅτι θά-
χουν πρόστιμο ὅσοι δὲν ψηφίσουν; Ἐκεῖνο ἦ ποὺ ἄκουσα,
ὅτι ὅπως πᾶμε θὰ ρθῇ καιρὸς ποὺ καὶ οἱ κατσίκες.....

ΚΑΤΙΝΑ. Τί θὰ κάνουν οἱ κατσίκες;

ΝΤΙΝΑ. Θὰ ψηφίσουν τὸν τσοπάνη τους.

ΚΑΤΙΝΑ. Ἄστεϊα τὰ λένε, καὺμένη Ντίνα. Μποροῦν
νὰ ψηφίσουν οἱ γίδες; Αὐτὴ εἶναι ἀνοησία.

ΝΤΙΝΑ. Ναὶ γιὰ τίς κατσίκες εἶναι ἀνοησία· γιὰ μᾶς
εἶναι λογική. "Ἄντε γειά σου. (Φεύγει).

ΚΑΤΙΝΑ. Στὸ καλό.

ΓΙΑΝΝΟΥ. (Μπαίνει ἀπὸ δεξιὰ ἐνθουσιασμένη.) Τί κα-
λοὶ ἄνθρωποι! Τί καλοὶ ἄνθρωποι! Μὲ ὑποχρέωσε ὁ τρὸ-
πος τους. Πῆγα καὶ ψηφοφόρησα ποὺ λές, κυρὰ Κατίνα.
Τοὺς εἶπα ἀμέσως, ὅτι ψηφοφορίζω τὸν Κατσαβρέστο, καὶ
μοῦ λένε καλὰ καὶ μ' ἔγραψαν.

ΚΑΤΙΝΑ. Δηλαδὴ δὲν ἔρριξες ψηφοδέλτιο;

ΓΙΑΝΝΟΥ. Τί ψηφοδέλτιο; Οἱ ἄνθρωποι μὲ ἐξυτηρέτη-
σαν καὶ τὸ γράψανε. Μάλιστα μοῦ ἔδωσαν καὶ φάκελλο.
Νᾶτος ὁ φάκελλος. Τοὺς ἐρώτησα. Νὰ βάλω γραμματό-
σημα; Τί καλοὶ ἄνθρωποι! Τί καλοὶ ἄνθρωποι! Μοῦ λένε,
σὲ μᾶς δὲν χρειάζονται γραμματόσημα. Κι' ἔτσι! τί καλοὶ
ἄνθρωποι! Τί καλοὶ ἄνθρωποι! Θὰ στείλω γράμμα στὸ
γιό μου στὴν Ἄμερική χωρὶς γραμματόσημα.

ΚΑΤΙΝΑ. Τί λές, κυρὰ Γιαννοῦ! Τὸ ταχυδρομεῖο θέλει
γραμματόσημα.

ΓΙΑΝΝΟΥ. "Αμ σὺ δὲν ξέρεις τίποτε. Τὶ καλὸς ἄνθρωπος αὐτὸς ὁ ξένος ὁ ἀντιδιπλοπρόσωπος! Ἔχει μπροστά του ἓνα μεγάλο κουτί καὶ ὅλος ὁ κόσμος στέλνει γράμματα χωρὶς γραμματόσημα. Γειά σου τώρα βιάζομαι Πάω νὰ μαγιερέψω τοῦ Γιάννη μου. (φεύγει).

ΚΑΤΙΝΑ. Γειά σου, κυρὰ Γιαννοῦ! (μόνη). Εἶμαι περιέργη ποῦ θὰ καταλήξῃ ἡ κυρὰ Γιαννοῦ σήμερα καὶ τί εἴδους ἐκλογές θὰ κάνουν σήμερα οἱ γυναῖκες!

Τώρα ἄς πάω νὰ ψωνίσω. Ἄντίο σας.

(Α Υ Λ Α Ι Α)

Οἱ μικροὶ κλέφτες.

(Τέσσερες μαθηταὶ συζητοῦν στὸ δρόμο).

ΒΑΓΓΕΛΗΣ. Ἐγὼ λέγω νὰ πᾶμε ἀπὸ κεῖνο τὸ μέρος. (Δείχνει). Ἄπο κεῖ δὲν θὰ μᾶς δῆ κανεῖς.

ΓΙΩΡΓΟΣ. Τὶ λές! Εἶναι τὸ σκυλί τοῦ μπάμπια Γιώργη· θὰ μᾶς πάρῃ μυρουδιά κι' ἄλλοίμονό μας.

ΝΤΙΝΟΣ. Τότε ἀπὸ ποῦ νὰ πᾶμε;

ΓΙΩΡΓΟΣ. Νὰ πηδήσουμε τὴ μάντρα. Σὺ, Βαγγέλη, νὰ κάθῃσαι ἀπ' ἔξω. Ἄπόψε ἔχει φεγγαράκι. Ἄν καταλάβῃς κίνδυνο νὰ σφυρίξῃς κλέφτικα. Ἄν δὲν εἶναι τίποτε, μᾶζεψε τὰ πορτοκάλια ποῦ θὰ πετᾶμε μεῖς ἀπὸ μέσα.

ΒΑΓΓΕΛΗΣ. Ναί, καλὰ λέτε. Προσοχὴ ἀπὸ κανένα παιδί τοῦ σχολείου.

ΓΙΩΡΓΟΣ. Λοιπὸν, παιδιά, σὰς θέλω. Νὰ μὴ μᾶς πάρῃ κανένας χαμπάρι.

ΝΙΚΟΣ. 'Εγώ, παιδιά, δὲν ἔρχομαι μαζί σας· ἀφοῦ οἱ εἶπα νὰ μὴ πᾶμε νὰ κλέψουμε. Δὲν ἔρχομαι.

ΓΙΩΡΓΟΣ. Καλά. Μὴν ἔρχεσαι. Μόνο κακομοίρη μου, ἀλλοίμονό σου, ἂν πῆς τίποτε. ('Απομακρύνονται ἐκτὸς τοῦ Νίκου). 'Αλλοίμονό σου!...

ΝΙΚΟΣ. (Μόνος, πρὸς τοὺς θεατές:)

Βρὲ τί εἶναι κι αὐτοί! θέλουν νὰ πᾶνε νὰ κλέψουν πορτοκάλλια! 'Αφοῦ εἶχαμε κανονίσει ἀπὸ χθὲς νὰ παίζαμε τὸ κρυφτὸ στὸ πάνω μαχαλᾶ! Νὰ τοὺς μαρτυρήσω; Νὰ μὴ τοὺς μαρτυρήσω; Λέγω' μιὰ τὸ ἓνα καὶ μιὰ τὸ ἄλλο! Μυσὰ δὲν βάζουν αὐτοί. Θέλουν ξύλο μετὰ μουσικῆς. Βλέπετε, ἀπόψε τοὺς γούσταραν πορτοκάλλια καὶ πᾶνε στὸν κήπο τοῦ πατέρα τους νὰ τὰ κόψουν! "Ἡ τὰ λέμε στὸ σχολεῖο ἢ δὲν τὰ λέμε ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ γι' αὐτά. Δὲν ἀλλάζουν τὸ χαβᾶ τους. Τώρα μὲ φοβέριξαν μὲ ξύλο. Αὐτὰ ὅμως δὲν περνᾶνε. Θὰ πάω νὰ τοὺς μαρτυρήσω στὸ δικαστήριο τοῦ σχολεῖου. Πρέπει νὰ καταλάβουν, ὅτι ἡ κλεψιά εἶναι τὸ πιὸ συχαμένο πρᾶγμα. 'Ακοὺς ἐκεῖ; 'Επεθύμησαν τὰ ξένα ξινά! Θὰ δῆμε αὔριο νὰ σκουπίζουν τ' ἀποχωρητήριο τοῦ σχολεῖου. (Σιγή... 'Ακούεται ξαφνικὰ κλέφτικο σφύριγμα καὶ συνέχεια φωνές, κλάματα καὶ ραπίσματα).

ΝΙΚΟΣ. (Συνεχίζει:)"Αἱ τοὺς ἀνακάλυψαν. Τοὺς πιάσανε! Τώρα οἱ φάπες θᾶναι γλυκόνιες. Κι' ἔχει γουστο νὰ πιάσανε τὸ Βαγγέλη, τὸν φύλακα! Κεῖνος θὰ τίς πληρώσει ὅλες. Τὸ φεγγάρι ἀπὸ ἓνα θὰ τὸ βλέπη διπλὸ μὲ τίς καρπαζιές πού τρῶει. Καλὰ νὰ τὰ πάθουνε. Πῆγαν γιὰ μαλλί καὶ φεύγουν κουρεμένοι. 'Απόψε τρῶνε φάπες κι' αὔριο θ' ἀναπνέουν μυρουδιές.

(Στὴ σκηνὴ προσπερνᾶνε οἱ μικροὶ κλέφτες μὲ δεμένα χέρια ἓνας πίσω ἀπὸ τὸν ἄλλο κλαίοντας. 'Ακολουθεῖ ἓνας μουστακαλῆς ἀγοροφύλακας μὲ ἓνα ραβδί.)

ΝΙΚΟΣ. (Συνεχίζει:)"Ρε φάε ὅ,τι ἔχεις σὺ καὶ μὴ ζητᾶς τὰ ξένα....

(Α Υ Λ Α Ι Α)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Λίγα λόγια για τούς συναδέλφους	σελ.	3
2. Ἡ φωνή τῆς Πίνδου (Δράμα).	»	5
3. Λόγος πανηγυρικὸς τῆς 28ης Ὀκτωβρίου.	»	55
4. Λόγος κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πολεμιστοῦ.	»	61
5. Ἡ πόρτα δίχως σύρτη. (Σκέτς).	»	65
6. Ψηφοφόρες. (Σκέτς).	»	74
7. Οἱ μικροὶ κλέφτες. (Σκέτς).	»	78
8. Περιεχόμενα.	»	80

024000028207

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

Α' Έκδοθέντα.

1. Φῶτος Τζαβέλλας καὶ Ἀλῆ Πασσᾶς μὲ κωμικὰ σκέτς.
2. Ὁ Γιαννάκης καὶ ἡ Ἀνθούλα (31 παιδαγωγικὰ μυθοδιηγήματα)

Β' Πρὸς ἔκδοσιν.

3. Ἡ Χιονάτη καὶ οἱ ἑπτὰ Νάνοι (Δίπρακτο σχολικὸ σκέτς).
4. Ὁ Ὑπεράνθρωπος.
5. Ταπεινοσύνη—Ὑπερηφάνεια ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ (ὡς βίωμα).
6. Τὸ γεφύρι τοῦ χωριοῦ καὶ ἄλλες σχολικὲς κωμωδίες.